

MASTEROPPGAVE

Emnekode: SO330S

Navn på kandidat: Anja Gamst

Radikalisering og voldelig ekstremisme - Foreldres rolle

Dato: 15.11.22

Totalt antall sider: 72

Innholdsfortegnelse

Forord.....	iii
Sammendrag	iv
1.0 INNLEDNING	1
1.1 Valg av tema og problemstilling	1
1.2 Redegjørelse av forskningsspørsmålene	4
1.3 Oppgavens oppbygning	5
1.4 Begrepsavklaring.....	6
1.5 Avgrensning.....	7
2.0 TEORI	8
2.1 Trusselbildet	8
2.2 Radikalisering	9
2.3 Radikaliseringstunnelen	10
2.4 Voldelig ekstremisme.....	12
2.5 Radikalisering på internett.....	13
2.6 Terrorisme	15
2.7 Forebygge radikalisering	16
2.8 Risiko – og beskyttelsesfaktorer	20
2.9 Hvem radikaliseres.....	25
2.10 Kommunen og aktører i det forebyggende arbeidet	29
2.11 Foreldre i det forebyggende arbeidet.....	32
3.0 METODE	38
3.1 Valg av metode	38
3.2 Intervju	39
3.3 Utvalg av informanter	39
3.3.1 SLT-koordinator.....	40
3.3.2 Radikaliseringskontakt	41
3.3.3 Barnevernet	41
3.3.4 Uteseksjonen i Velferdsetaten.....	41
3.4 Planlegging og gjennomføring av intervjuene	42
3.5 Forforståelse, validitet og reliabilitet	46
3.6 Etiske hensyn.....	48
3.7 Datainnsamling og analyse av intervjudata.....	48

4.0 RESULTATER OG DRØFTING	49
<i>4.1 Hvilken rolle mener tjenesteapparatet rundt radikalisert ungdom at foreldre har i det forebyggende arbeidet mot radikalisering og voldelig ekstremisme?.....</i>	<i>49</i>
<i>4.2 Hvordan opplever tjenesteapparatet rundt radikalisert ungdom at foreldrenes kunnskap om radikalisering og voldelig ekstremisme er? .....</i>	<i>55</i>
<i>4.3 Hvilke utfordringer og erfaringer har tjenesteapparatet rundt radikalisert ungdom opplevd at det har vært i samarbeidet med foreldrene? .....</i>	<i>59</i>
<i>4.4 Hvilke utfordringer mener tjenesteapparatet rundt radikalisert ungdom at foreldrene står overfor i det forebyggende arbeidet, og hvilke tiltak tenker de må gjøres for å styrke foreldrenes kunnskap for å avdekke og forebygge radikalisering og voldelig ekstremisme?..</i>	<i>64</i>
6.0 AVSLUTNING	70
<i>6.1 Oppsummering og videre forskning .....</i>	<i>70</i>
7.0 LITTERATURLISTE.....	73
<i>Vedlegg 1: NSD-godkjenning.....</i>	<i>84</i>
<i>Vedlegg 2: Intervjuguide .....</i>	<i>85</i>
<i>Vedlegg 2: Samtykkeskjema .....</i>	<i>87</i>

Forord

Masteroppgaven markerer slutten på over 3.5 år med studier ved Nord Universitet. Det har vært noen spennende og lærerike år, samt tidvis tøffe da studiene har blitt kombinert med 100 % jobb, en graviditet, husbygging og mye mer. Det har vært lange dager, med både opp – og nedturer, men jeg ville ikke vært denne opplevelsen foruten. Når det kommer til selve oppgaven, så har den resultert i både glede og inspirasjon, så vel som frustrasjon og fortvilelse. Det har derimot vært spennende å skrive om et tema som man finner svært interessant, men som på samme tid har vært veldig utfordrende. Jeg skrev om radikalisering og voldelig ekstremisme i min bacheloroppgave på Politihøyskolen, men da fokuserte oppgaven på hvilke oppgaver politiet hadde i det forebyggende arbeidet. Jeg ønsket derfor å se bort i fra politiets rolle i kampen mot terror, og heller se nærmere på hvilken rolle foreldre har i det forebyggende arbeidet.

Først og fremst en stor takk til min veileder Tanja Ellingsen. Takk for at du har tatt deg tiden til å komme med tilbakemeldinger, selv om denne oppgaven er på overtid. Denne oppgaven hadde ikke vært mulig uten informantenes bidrag, så tusen takk for deres tid. En stor takk til min familie for all støtte i løpet av årenes løp med studier og tårer. Ikke minst takk min kjære Endre for din tålmodighet, og tro på meg. Det har vært helt avgjørende for å komme meg gjennom studiene, og denne oppgaven.

Ikke minst, takk til meg selv som aldri gav opp, selv når det fristet som mest på de tyngste dagene.

Jeg har tilstrebet å følge rådet til Fekjær (2013, s. 77): «*Gjør det så enkelt som mulig – helst slik at din bestemor ville forstått det*».

Innholdet i studiet og dets eventuelle mangler og feil, er ene og alene mitt ansvar.

Anja Gamst

Tønsberg, november 2022

Sammendrag

Regjeringen med Politiets sikkerhetstjeneste har hatt økt fokus på identifisering av radikaliserings og voldelig ekstremisme, hvorpå første-linje-tjenesten blir utpekt som en av de viktigste i det forebyggende arbeidet. Radikalisering kan i verste fall resultere i terrorangrep, noe som både her i Norge og verden for øvrig bidrar til økende bekymring i samfunnet, og noe som utgjør en alvorlig trussel for samfunnssikkerheten. Beklageligvis har terrorismen en tendens til å bøte med menneskeliv for å fremme en sak.

Den norske regjeringen har poengtert viktigheten med en bred innsats for å ha størst mulighet til å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme. I forlengelsen av det har ansatte i ulike stillingsfunksjoner blitt nevnt som svært viktig i det forebyggende arbeidet. Det samme sies det om foreldrenes rolle når barn og unge er i faresonen for å bli radikalisert. Oppgaven har hatt til hensikt å undersøke hvilken betydning foreldre har i arbeidet med å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme. Problemstillingen for oppgaven ble derfor: *Hvordan ser tjenesteapparatet rundt radikalisert ungdom på foreldrenes betydning i arbeidet med å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme?*

For å besvare problemstillingen så benyttet jeg meg av kvalitativ metode, hvorpå det ble gjennomført åtte intervjuer. Det foreligger andre masteroppgaver som har undersøkt problemstillinger om forebygging av radikaliserings og ekstremisme fra SLT, SalTo-koordinator, radikaliseringskontakt, lærere og andre sitt synspunkt på det forebyggende arbeidet. Oppgaven min har hatt en annen vinkling da det samlet sett har vært flere ulike profesjonelle aktører som har satt lys på den valgte problemstillingen, noe jeg mener har gitt en stor bredde til oppgaven. Det finnes per dags dato ingen masteroppgave som har undersøkt foreldres rolle i det forebyggende arbeidet med radikaliserings og voldelig ekstremisme.

Oppgaven viser at det er behov for økt fokus på foreldres rolle og betydning i det forebyggende arbeidet, og en bevisstgjøring for foreldre om risiko- og beskyttelsesfaktorer, samt hva radikaliserings i verste fall kan føre til. Funnene fra oppgaven viser at det er vanskelig å måle hvilken betydning foreldrenes rolle har for å forebygge radikaliserings, men at de i aller fleste tilfeller har påvirkningskraft når det kommer til å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme.

1.0 INNLEDNING

«Var skjebnen din bestemt før du ble født – var det alltid for sent – eller kunne jeg ha reddet deg? Hvis jeg bare hadde prøvd litt hardere? Det er mange der ute som tenker det, at familien burde ha reddet deg, men jeg vet ikke. Og jeg driter egentlig i hva andre mener, de vet ingenting om oss. Det er sannheten jeg er ute etter, som jeg prøver å komme til bunns i, det er derfor jeg graver i fortiden. Kunne jeg ha gjort noe annerledes? Kunne jeg ha reddet deg? Hva tror du?» (Edwardsen, 2022).

1.1 Valg av tema og problemstilling

Denne oppgaven har som formål å undersøke hvilken rolle foreldre har i det forebyggende arbeidet mot radikaliserings og voldelig ekstremisme. Oppgavens tema bunner i en dokumentar jeg så tilbake i 2019 som handlet om Philips Manshaus vei til terror, hvorpå hans stemor sa *«jeg føler at jeg går ut offentlig og på en måte kler meg litt naken, fordi jeg sier at man må reagere veldig tidlig. Som ikke vi gjorde da, som jeg føler at vi burde gjort»* (Hammer, 2021).

I politiloven §1 fremkommer det at politiet bl.a. gjennom forebyggende arbeid skal fremme og befeste samfunnsborgernes rettssikkerhet, trygghet og alminnelig velferd. Det er i utgangspunktet politiet som skal sørge for den alminnelige tryggheten i Norge, samt avverge og beskytte landet mot eventuelle fremtidige terrorangrep. I det arbeidet er politiet avhengig av støtte fra samfunnet forøvrig, og det er nedtegnet i politilovens §2, 1.ledd, nr. 6.

Det å arbeide forebyggende blir fremhevet som en av de viktigste oppgavene når det kommer til hendelser som truer sentrale samfunnsinstitusjoner, vår felles sikkerhet og den enkeltes trygghetsfølelse (Regjeringen, 2018). Terrorangrep av ulike karakter og omfang gjennomføres årlig, noe som gjør at radikaliserings og voldelig ekstremisme er et meget dagsaktuelt tema på verdensbasis. Det er registrert 60,500 terrorhendelser i tidsperioden 2007 til 2021, ifølge en oversikt i Global Terrorism Database. I 2021 ble det registrert 5,226 terrorangrep, hvorpå 52% av angrepene ble utført av ekstremistiske grupper. Det var en nedgang på 1,1 prosent registrerte dødsfall som følge av terrorangrep i 2021 (START, 2022, s. 2). To år med COVID-19 i alle verdens land har medført at terrorgrupper gikk fra fysiske møter til virtuelle møteplasser. Det har resultert i at ekstremistiske miljøer i større grad har brukt internett for å spre ideologi og rekruttere nye medlemmer (START, 2022, s. 14).

Ekstremisme i seg selv er ikke noe nytt fenomen. Jeg var seks år gammel da Benjamin Hermansen ble drept av nynazister i 2001. Det var mitt første møte med fenomenet, hvorpå mine foreldre og lærere forsøkte å forklare hva som hadde skjedd og hvorfor. I 2011 ble tematikken på nytt et sentralt tema innenfor samfunnssikkerheten i Norge etter terrorangrepet på Utøya og Regjeringskvartalet. Angrepet på Utøya illustrerte at ikke-statlige aktører hadde kapasitet til å ramme en større del av samfunnet på en slik måte at det kunne true den nasjonale sikkerheten (Justis- og beredskapsdepartementet, 2020). For mange ble det nok en realitetssjekk etter terrorangrepet på Utøya at terror også kan ramme trygge gode Norge. 10. august, 2019 i en moské i Bærum ble et terrorangrep avverget, men Philip Manshaus tok livet av sin adopterte søster rett forut (Hopperstad, 2020). De to nevnte terrorangrepene ble utført av nordmenn med høyreekstrem ideologi.

Når en terrorhandling blir vellykket fra terroristenes ståsted, blir som oftest resultatet svært fatalt. Etter en terrorhandling eller forsøk på et slikt angrep, blir det alltid en diskusjon om hvorfor politiet ikke fanget opp gjerningspersonen(e) i forkant for terrorhandlingen. Om samfunnet hadde valgt å overvåke befolkningen for å kunne avdekke terrorplaner og andre kriminelle handlinger, ville det gått på bekostning av grunnleggende samfunnsverdier. På samme vis så vil svært frie rammer gå på bekostningen av sikkerheten (Engen, Kruke, Lindøe, Olsen, Olsen & Pettersen, 2016, s. 31). Det har også blitt stilt spørsmål ved om foreldrene er i en posisjon til å forhindre radikaliserings av sine barn.

Internasjonalt, nasjonalt og lokalt i de norske kommunene har tematikken om radikaliserings og voldelig ekstremisme fått et større fokus de siste årene. Arbeidet med å forebygge er i den forbindelse bredt forankret. Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme ble 2014 presentert av regjeringen, hvorpå det kom en ny revurdert handlingsplan i 2020 (Justis- og beredskapsdepartementet, 2020, s. 2). Lie (2015, s. 9) skriver at kriminalitetsforebyggende arbeidet handler om å være i forkant for å motvirke uønskede hendelser, og det er noe som radikale holdninger er. Det å arbeide forebyggende blir fremhevet som en av de viktigste oppgavene når det kommer til hendelser som truer sentrale samfunnsinstitusjoner, vår felles sikkerhet og den enkeltes trygghetsfølelse (Justis – og beredskapsdepartementet, 2018).

Det skjerpede trusselbildet knyttet til terror resulterer i ønskede svar, både fra myndighetene og media når det kommer til tiltak som virker forebyggende mot radikaliserings og voldelig ekstremisme. Samfunnssikkerhet handler om å være i forkant med forebyggende arbeid for å

sørge for at de neste krisene som står for tur ikke oppstår. Det samme gjelder det forebyggende arbeidet med å avverge at mennesker radikaliseres.

Barne- og likestillingsdepartementet skriver følgende om foreldres rolle:

«Alle barn og unge har rett til en trygg oppvekst. Barn har krav på gode omsorgspersoner, og det er foreldrenes ansvar å gi barna trygghet, omsorg og kjærlighet. Foreldrene skal gi følelsesmessig støtte, sørge for barnas ulike behov, og utvikle positive relasjoner til barna. Gjennom gode samspill med foreldrene får barna et godt fundament å utvikle seg på, slik at de kan leve gode liv, takle motgang og etter hvert klare seg selv» (2018, s. 11).

I løpet av ungdomstiden vil samtlige barn og unge stå overfor en stor personlig utvikling, og dette gjerne i kombinasjon med ulike utfordringer som barnet potensielt må stå overfor. Shakar (2018, s. 188) skriver at det kan være ekstra krevende å oppdage signaler om radikalisering hos ungdom siden de er i konstant utvikling. For å forebygge radikalisering og voldelig ekstremisme er det mange kommunale aktører sammen med politi og PST som er involvert. Lid & Heierstad (2019, s. 176) understreker viktigheten av et godt tverretatlig samarbeid, da det er et av «bærebjelkene» i norsk kriminalitetsforebyggende arbeid. Radikalisering og voldelig ekstremisme er ikke ment til å håndteres av kun enkeltaktører. Bjørge (2015, s. 218) nevner at PST, SLT, NAV og frivillige er aktører som kan benyttes i det tverretatlige samarbeidet. Det er nettopp derfor jeg ønsker at informantene i denne oppgaven skal besitte ulike yrker, men som i sine respektive stillingsbeskrivelser kan komme borti radikalisert ungdom og deres foreldre.

Formålet med denne oppgaven er å se nærmere på hvilke erfaringer ulike tjenesteapparater har med foreldrenes betydning og rolle for å forebygge radikalisering og voldelig ekstremisme, og ikke minst tilføre kunnskap om det forebyggende arbeidet blant foreldre. For å gi dybde til oppgaven så er det hensiktsmessig å se nærmere på hvilke mulige risiko- og beskyttelsesfaktorer som foreligger hos barn og ungdom, samt hvilken forebyggingslitteratur som eksisterer.

Oppgaven min har følgende problemstilling:

Hvordan ser tjenesteapparatet rundt radikalisert ungdom på foreldrenes betydning i arbeidet med å forebygge radikalisering og voldelig ekstremisme?

På bakgrunn av problemstillingen for oppgaven, har jeg formulert fire forskningsspørsmål som har til hensikt å være med på å besvare og belyse problemstillingen. Forskningsspørsmålene er som følger:

1. Hvilken rolle mener tjenesteapparatet rundt radikalisert ungdom at foreldre har i det forebyggende arbeidet mot radikalisering og voldelig ekstremisme?
2. Hvordan opplever tjenesteapparatet rundt radikalisert ungdom at foreldrenes kunnskap om radikalisering og voldelig ekstremisme er?
3. Hvilke utfordringer og erfaringer har tjenesteapparatet rundt radikalisert ungdom opplevd at det har vært i samarbeidet med foreldrene?
4. Hvilke utfordringer mener tjenesteapparatet rundt radikalisert ungdom at foreldrene står overfor i det forebyggende arbeidet, og hvilke tiltak tenker de må gjøres for å styrke foreldrenes kunnskap for å avdekke og forebygge radikalisering og voldelig ekstremisme?

1.2 Redegjørelse av forskningsspørsmålene

Forskingsspørsmål 1 har til hensikt å få belyst hvilken oppfatning tjenesteapparatet rundt radikalisert ungdom har om betydningen til foreldrenes rolle. Er det nødvendigvis slik at alle foreldre har så stor betydning og innflytelse hos barna deres at de velger å avbryte en radikaliseringsprosess? Foreldre blir sagt til å være en av de viktigste personene i barn og unges liv, siden de har en vesentlig rolle i oppvekstvilkårene til barna. Stemmer dette?

Forskingsspørsmål 2 søker å finne svar på hvordan tjenesteapparatet rundt radikalisert ungdom opplever at kunnskapsnivået om radikalisering og voldelig ekstremisme til foreldrene er. Hva er det foreldrene eksempelvis kan om risiko- og motivasjonsfaktorer, og hva er det man kan forvente at de bør kunne? Handlingsplanen mot radikalisering og voldelig ekstremisme (2014, s. 7) skriver at *«utfordringer må møtes med kunnskap om fenomenet, risiko og motivasjonsfaktorer»*.

I den nasjonale veilederen for forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme står det flere ulike tegn som mennesker kan se etter for å prøve å gjenkjenne om noen er blitt radikale, men det står spesifikt at veilederen er laget for aktører i førstelinjes arbeid (Justis- og beredskapsdepartementet, 2015, s. 3). Det er derfor uklart hva regjeringen faktisk tenker at de

kan forvente av samfunnsborgere som ikke er i førstelinjes arbeid. Likevel nevner handlingsplanen for radikaliserings og voldelig ekstremisme at sivilsamfunnet for øvrig er aktører i det forebyggende arbeidet, herunder familie. For å vite hva slags tegn og signaler man skal se etter, så er kunnskap om veien inn i radikaliseringsprosessen viktig. Både for å hjelpe mennesket ut av prosessen, men også for å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme.

Forskningsspørsmål 3 ønsker å få tjenesteapparatet rundt radikalisert ungdom til å reflektere over utfordringer og erfaringer det har vært med å samarbeide med foreldre om i det forebyggende arbeidet. Et samarbeid uavhengig av hvem det er med kan by på mange ulike utfordringer. Det bør derfor foreligge en del betingelser for at samarbeidet skal ha gode forutsetninger til å lykkes.

Forskningsspørsmål 4 handler om hvilke utfordringer tjenesteapparatet rundt radikalisert ungdom mener foreldrene står overfor i det forebyggende arbeidet, samt hvilke tiltak som må til for å styrke deres kompetanse og rolle i det forebyggende arbeidet.

1.3 Oppgavens oppbygning

Jeg skal nå kort oppsummere hvordan oppgaven er bygd opp.

Kapittel 1: Denne delen av kapittelet er selve innledningen til oppgaven, hvor på problemstilling og forskningsspørsmål også er tatt med. I tillegg foreligger begrepsavklaring, avgrensning og oppgavens oppbygning.

Kapittel 2: I dette kapittelet presenteres teori rundt radikaliserings og voldelig ekstremisme som skal være med på å gi en bedre forståelse av min valgte problemstilling. Jeg vil også gi en kort redegjørelse for hva terrorisme er, da dette henger tett sammen med radikaliserings og voldelig ekstremisme. Deretter kommer jeg til å gå nærmere inn på litteratur om foreldre og radikaliserings. I tillegg redegjøres det for ulike forebyggingsstrategier og hvilke risiko- og beskyttelsesfaktorer som foreligger hos et individ som står i fare for å bli radikalisert.

Kapittel 3: Det tredje kapittelet omhandler valg av metode for oppgaven. I tillegg vil alt som omhandler intervjuene og denne prosessen bli gjort rede for, samt forberedelse av datainnsamlingen og gjennomgangen av det. Min forforståelse, reliabilitet og validitet vil også

bli gjennomgått. I tillegg vil jeg komme med noen refleksjoner om hvordan denne prosessen har vært, og hvilke beslutninger jeg har tatt i forbindelse med oppgaven.

Kapittel 4: I denne delen av oppgaven vil jeg gjennomgå funn fra intervjuene, samt drøfte funnene med aktuell teori som fremkom i kapittel 2. For å strukturere funnene og drøftingen på best mulig måte, så vil det bli presentert i fire bolker, og da henholdsvis under de valgte forskningsspørsmålene.

Kapittel 6: I denne delen av oppgaven kommer jeg til å oppsummere hovedfunnene og komme med forslag til videre forskning, samt trekke noen konklusjoner.

1.4 Begrepsavklaring

Forskjellige begreper blir benyttet i ulike sammenhenger, og i forlengelsen av det kan begrepene inneha ulik betydning. På bakgrunn av det så ønsker jeg å gjøre rede for begreper som vil bli nevnt gjennomgående fra start til slutt i denne oppgaven. Dette gjør jeg for å unngå at det blir feiltolkninger rundt betydningene. Ved at jeg innledningsvis i oppgaven forsøker å oppnå forståelse for de begrepene som jeg kommer til å benytte meg ofte av i oppgaven, kan være med på å redusere faren for at de blir feilaktig brukt i oppgaven min. Når det kommer til begreper som radikaliserings, voldelig ekstremisme og terrorisme så vil det bli ytterligere definert i den videre oppgaven.

Radikaliserings forstås som en prosess der en person i økende grad aksepterer bruk av vold for å nå politiske, ideologiske eller religiøse mål (Ellefsen & Sandberg, 2022, s. 2).

Voldelig ekstremisme forstås som aktiviteten til personer og grupperinger som er villige til å bruke vold for å nå sine politiske, ideologiske eller religiøse mål (Reis & Noor, 2018, s. 64).

Terrorisme kan sees på som et sett av handlingsstrategier hvor vold og trusler om vold brukes systematisk for å skape en tilstand av frykt, få oppmerksomhet om en sak eller tvinge noen til å gi etter for bestemte krav, og dermed oppnå effekt også på andre enn det direkte offeret eller målet for volden (Bjørgero & Gjelsvik, 2015, s.17).

Avradikalisering er en prosess som kan føre til at en person endrer sin tankegang og ekstremistiske ideologi, samt omfavner vanlige verdier (Rabasa, Pettyjohn, Ghez & Boucek, 2010, s. 5)

Nettradikalisering defineres som: «a process whereby individuals through their online interactions and exposures to various types of internet context, come to view violence as a legitimate method of solving social and political conflicts» (Von Behr, Reding, Edwards & Gribbon, 2013, s. 2-3).

Lie (2015) beskriver forebygging med å være i forkant av noe for å kunne forhindre at noe negativt skjer. Det er mange veier til målet, hvorpå en må iverksette de riktige tiltakene for å forhindre at noe uønsket skjer.

1.5 Avgrensning

Medias fremstilling av voldelig ekstremisme og terror har i nyere tid i stor grad blitt forbundet med den islamistiske gruppen IS. Det finnes mange ulike ekstremistiske miljøer, retninger, ideologier og grupper rundt om i verdens land, og denne oppgaven kommer derimot ikke til å ta utgangspunkt i et spesifikt miljø eller retning. Det er ikke satt noe aldersgrense for hvor gamle barna til foreldrene må være. Radikaliseringsprosessen kan skje på ulike stadier i livet, herunder om det eksempelvis skjer i tiden man går på videregående, universitet eller i arbeidslivet.

Det ville vært svært interessant å intervju mennesker som har vært i en radikaliseringsprosess, mennesker som aksepterte bruken av vold og deres familier for å undersøke hvorvidt foreldres rolle hadde noe å si på avradikaliseringen. Ved å ha intervjuet foreldre så ville man muligens fått andre synspunkter og innfallsvinkler på tematikken, enn ved intervju av tjenesteapparat som jobber med forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme. Jeg henvendte meg til flere samfunnsaktører med ulike stillingsfunksjoner for å høre om de kunne ta kontakt med familier som de hadde tilknytning til radikalisering og voldelig ekstremisme. Samfunnsaktørene var positive til det og mente at det hadde vært spennende å undersøke. Responser var i de fleste tilfeller negativ da familiene ikke turte å stille til intervju da de var redde for represalier fra deres miljø. Selv om jeg poengterte at det kom til å bli full anonymitet, så ble det ikke nok informanter som var villig til å stille til intervju.

Da overnevnte viste seg å ikke kunne gjennomføres, så valgte jeg å intervjuje tjenesteapparat rundt radikaliseret ungdom. Det er likevel veldig relevant å intervjuje tjenesteapparater ved ulike stillingsfunksjoner. De sitter i en unik posisjon når det kommer til å komme i kontakt med radikaliseret ungdom, bekymring for radikaliseret og deres respektive foreldre.

2.0 TEORI

I denne delen av oppgaven vil jeg gjøre rede for hva terrorisme, radikaliseret og voldelig ekstremisme er. I tillegg vil jeg gjøre rede for typiske trekk hos personer som befinner seg i en radikaliseringsprosess. I forlengelsen av dette vil jeg se på bakenforliggende årsaker til hvorfor mennesker befinner seg i en radikaliseringsprosess og hva selve prosessen består av. I tillegg vil jeg gjøre rede for aktører som arbeider med forebygging av radikaliseret og voldelig ekstremisme, samt avslutningsvis i teoridelen se nærmere på foreldres rolle.

2.1 Trusselbildet

For å forstå omfanget av radikaliseret og voldelig ekstremisme, er det viktig å skjønne trusselbildet som tematikken fører med seg og hvilke utfordringer foreldre står ovenfor i kampen mot det. Trusselbildet har blitt mer komplekst enn hva det har vært tidligere, og dette medfører behov for økt kunnskap, samarbeid og koordinering av samarbeidsaktører i kampen mot å forebygge radikaliseret, voldelig ekstremisme og terrorisme.

Samfunnssikkerhet blir definert som samfunnets evne til å verne seg mot og håndtere hendelser. Det kan eksempelvis være katastrofer, kriser og ulykker som truer grunnleggende verdier og funksjoner, og som setter liv og helse i fare (Justis- og beredskapsdepartementet, 2017, s. 9). Dette er hendelser som potensielt kan utgjøre alvorlige samfunnsproblemer. Slike hendelser kan blant annet være bevisste handlinger som terrorangrep (Justis- og beredskapsdepartementet, 2020 s.10). Trusselbilder har til hensikt å kartlegge mulige fremtidige trusler (Flyghed, 2003, s. 79). Trusselbildene i de nordiske landene beskrives som «*..dynamisk og komplekst. Selv om utfordringene fortøner seg noe ulikt, er det radikaliseret individer og grupper i disse landene som er villig til å bruke vold for å oppnå sine politiske mål*» (Justis- og beredskapsdepartementet, 2014, s. 14).

Politiets sikkerhetstjeneste utgir årlig en trusselvurdering. I 2007 sa PST at det ikke forelå noen indikasjoner på radikaliseret av bosatte personer i Norge som utgjorde en vesentlig trussel for det norske trusselbildet (PST, 2007). Det har vært en negativ utvikling fra da. Tilbake i 2014

da PST la frem daværende trusselvurdering, var overskriften følgende i VG: «PST: Samfunnet har gjort for lite for å hindre radikalisering. Terrortrussel mot Norge er skjerpert. Radikalisering av ungdommen forverret..» (Sarwar & Jahren, 2014).

Sjef for PST, Benedicte Bjørnland sa blant annet at samfunnet så langt har mislykkes med å motvirke radikalisering blant ungdom som befinner seg i en tidlig radikaliseringsprosess. Flere viktige samfunnsaktører ble nevnt, hvorpå foreldre også ble nevnt som en sentral rolle i det forebyggende arbeidet (Sarwar & Jahren, 2014, 18:30). I år ble det vurdert dit hen at det er mulig at personer fra islamistiske- og høyreekstremistiske miljøer vil forsøke å gjennomføre et terrorangrep i Norge (PST, 2022, s. 4). Videre skriver PST at eventuelle terrorhandlinger vil fullbyrdes av enkeltpersoner. I trusselvurderingen fra PST i 2021 skrev de at terrorangrep som fant sted på New Zealand mars 2019 kunne være en inspirasjon til ekstreme handlinger, da manifestet som ble spredt av gjerningsmannen gav både begrunnelse for nødvendigheten av slike angrep og oppfordring til terrorangrep (PST, 2021, s. 26).

2.2 Radikalisering

Radikalisering som et begrep blir ofte benyttet for å beskrive prosessen et individ går gjennom før vedkommende aksepterer bruken av vold for å oppnå et mål (Ellefsen & Sandberg, 2022, s. 2). Selv om det ikke foreligger en klar enighet om definisjonen om begrepet, så ser det ut til at samtlig forskningslitteratur er enig i at radikalisering er en prosess et individ går gjennom. Det å være radikal vil i all hovedsak innebære at individet har fått holdninger, ideologer og synspunkter som innehar ekstreme standpunkter, som ikke samsvarer med tankegangen til majoriteten i samfunnet. Neumann (2013, s. 878) skriver følgende når det kommer til de politiske aspektene ved radikaliseringsbegrepet: «*Radicalization like terrorism, is in the eye of the beholder: «one man's radical (or terrorist) is another man's freedom fighter».*

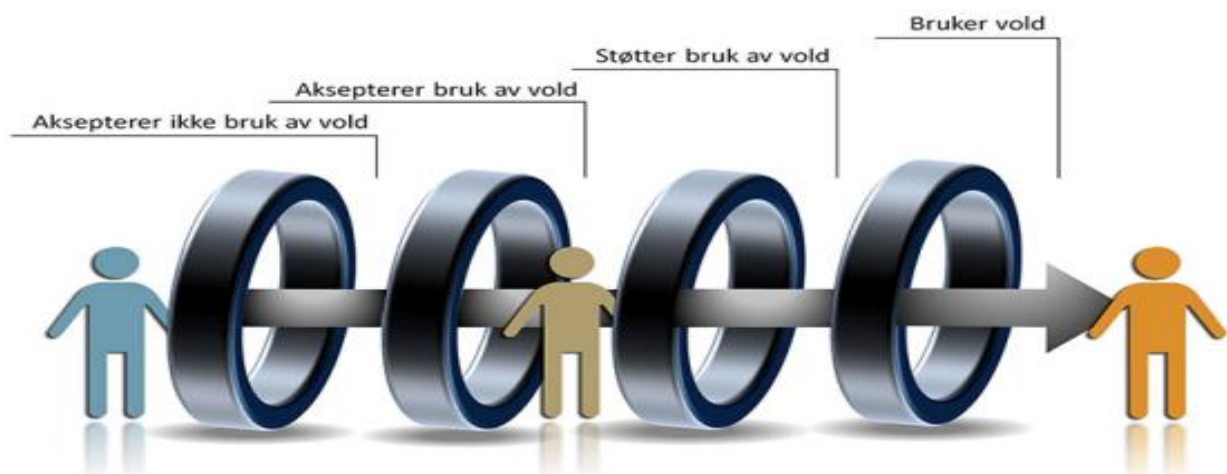
Bjørge & Gjelsvik (2015, s. 15) adresserer at det er uheldig at begrepet radikal blir assosiert med noe negativt i nyere tid. Årsaken til det er at samfunnsendringer sett i et historisk perspektiv som har medført noe positivt til samfunnet, herunder bevegelser og aktivister har blitt sett på som «radikal». Eksempler på kampsaker som ble betegnet som radikale er kampen for likestilling mellom kjønn, arbeidernes rettigheter, religiøs frihet og avskaffing av slaveri. Dette er saker som før ble forbundet som ekstreme og truende mot samfunnets ro og orden (Reiss & Noor, 2018, s. 64). Flere ser på disse nevnte kampsakene som positive endringer, og som har oppstått som følge av at individer har vært radikale. Hva som blir ansett som ekstremt trenger

nødvendigvis ikke vedvare eller være universelt (Reiss & Noor, 2018, s. 64). Kriminalomsorgens høgskole og utdanningscenter (2016, s. 8) understreker at det å være radikal i et demokrati ikke er ulovlig, men at i det sekundet man faktisk støtter opp om vold og benytter seg av vold for oppnåelse av endringer så blir det ulovlig. Sedgwick (2010) sier at når det kommer til radikaliseringsbegrepet så er det en fin linje mellom når holdningene er radikale eller ei.

2.3 Radikaliseringstunnelen

I handlingsplanen for å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme som Justis- og beredskapsdepartementet har utarbeidet, står radikaliseringsprosessen beskrevet (2015, s. 13). Figuren under har til hensikt å illustrere hvordan individer kan starte med å få holdninger som er radikale, og som i ytterste konsekvens kan føre til at vedkommende begår terrorhandlinger. Når det kommer til holdningsendringen som blir beskrevet i radikaliseringsstunnelen, så er det ulikt hvordan forskere vektlegger handlinger og holdninger.

Noen forskere mener at det ene ikke trenger å utelukke det andre, mens andre forskere mener at det ikke nødvendigvis trenger å være en sammenheng mellom faktiske handlinger og holdninger (Lid & Heierstad, 2019, s.32). Selv om et individ befinner seg i en startfase av radikaliseringsprosessen, trenger ikke det å bety at det ikke er mulig å snu i prosessen. I utgangspunktet skal det være mulig å snu på hvilket som helst stadium i en radikaliseringsprosess (Justis- og beredskapsdepartementet, 2016).

Figur: Regjeringen, 2016, radikaliseringsstunnelen

Da jeg var student ved Politihøgskolen, holdt André Stormorken fra Oslo politidistrikt en forelesning om radikaliseringsprosess og voldelig ekstremisme. Han fortalte at det å ha holdninger og tanker som er radikale ikke nødvendigvis er straffbart i seg selv, da disse radikale meningene blir passet på av ytringsfriheten vår. Det er først og fremst når vold og trusler blir benyttet som en framgangsmåte for å nå sine mål at det blir straffbart. Når mennesker benytter vold mot andre mennesker for å oppnå politisk gevinst, er volden på ingen måte akseptabel eller legitim fra samfunnets side (Bjørgero, 2011, s. 25).

Moghaddam (2005) argumenterer i sin tekst for at terrorister ikke fødes til det. Det er radikaliseringsprosessen sammen med psykologiske faktorer som gjør dem til terrorister. Dette illustrerer han med en modell som har til hensikt å forklare terrorhandlinger som et siste trinn i en trapp. Jo lengre opp i trappen en kommer, desto trangere blir det. Med andre ord betyr det at jo lengre opp i trappen en er, desto vanskeligere er det å velge andre handlingsalternativ enn terrorhandlinger. Første trinnet i trappen illustrerer de menneskene som føler at de er i en urettferdig situasjon som de ikke klarer å finne en løsning på. Det som gjør at menneskene tar et steg lengre opp i trappen er ønsket om å bedre deres situasjon. Samtidig på dette trinnet anlegges det fiendtlige bildet av andre som ikke deler de samme meningene og holdningene som dem. På trinn tre søker mennesket etter likesinnede, hvorpå vold som et middel for å oppnå mål er akseptert av gruppen. I det neste trinnet så isolerer gruppen seg fra andre der et bilde av oss og dem dannes. I det siste trinnet utøves volden (Førde & Andersen, 2018).

Sosiologiske forklaringer, deltakelse i sosiale bevegelser og nettverk, empirisk studier av individuell motivasjon og psykologiske forklaringer er fire forskjellige måter å beskrive radikaliseringsprosessen og dens årsaksforhold på (Lid & Heierstad, 2019, s. 23). Ved sosiologiske forklaringer sees hovedårsaken til radikaliseringsprosessen på selve individet, som er på søken etter en tilhørighet, mening eller søken etter en ny identitet. Endrede meninger og verdenssyn som oppstår i en gruppe, enten ved gruppepress eller at en blir formet til det, er årsaksforklaringen til deltakelse i sosiale bevegelser og nettverk. Empirisk studie av individuell motivasjon ser på individets bakgrunn og motivasjon som en forklaring på radikaliseringsprosessen. Det finnes ikke kun en terroristprofil ifølge psykologisk forklaring til radikaliseringsprosessen. Denne årsaksforklaringen vektlegger ulike «push and pull» faktorer som en årsakssammenheng (Lid & Heierstad, 2019, s. 23).

Det vil ikke være unormalt at en som befinner seg i en radikaliseringsprosess vil utvikle en oppfatning av å «eie» sannheten. Det vil si at individet har ingen eller svært lite rom for å ha andre synspunkter om et bestemt tema. Andre menneskers perspektiver og alternative svar utelukkes når man er i en radikaliseringsprosess. De menneskene som sier imot står i veien for det som er sannheten (Reiss & Noor, 2018, s. 66). I forlengelsen av det kan individet ha utviklet seg en tankegang og holdninger om at man kan benytte seg av ulike virkemidler for å oppnå et mål, herunder bruk av vold, da det er «velsignet» av sakens formål (Justis- og beredskapsdepartementet, 2015, s. 14). I rettssaken mot Anders Behring Breivik sa Synne Sørheim, overlege i psykiatri følgende: «*Han mener han skal berge oss alle fra undergang i en kamp mellom det gode og det onde. I denne kampen mener han å ha et ansvar og et kall til å bestemme hvem som skal leve og dø*» (Ulstein, 2012).

2.4 Voldelig ekstremisme

Kriminalomsorgens høyskole og utdanningscenter (2016, s. 9) skriver at en person kan ha meninger og holdninger som er radikale, uten at vedkommende nødvendigvis trenger å delta aktivt i voldshandlinger. Det blir på mange måter den store forskjellen mellom mennesker som er radikaliserede, og de som går under betegnelsen voldelige ekstremister. Selv om det er noe ulikt syn på betydningen av hva radikalisering innebærer, sier samtlige forskere at det er en prosess et menneske går gjennom. Forskjellen mellom radikalisering og voldelig ekstremisme er at sistnevnte handler om handlingene som blir gjort og viljen til å benytte seg av vold. Det er individuelle årsaker til hvorfor et menneske får tanker og holdninger som er ekstreme, og som i forlengelsen av det medfører akseptert bruk av vold.

Gule (2012, s. 15) skriver at ekstremisme kommer fra det latinske ordet *extremus* som blant annet betyr «det fjerneste» og «det ytterste». Ekstremisme blir et begrep som sier noe om hva som er ytterpunktet for hva som kategoriseres som «normalt». Definisjonen som regjeringen og PST benytter seg av har blitt kritisert av Gule, da han mener at definisjonsbruken adresserer at samtlige av Norges befolkning, i tillegg til Regjeringen er voldelige ekstremister (Gule, 2012). Årsaken til at Gule mener at Regjeringen også kan anses som voldelige ekstremister, har med at Regjeringen i militær sammenheng er villig til å benytte seg av vold når det kommer til ideologiske, religiøse og politiske mål. Gule (2012, s. 16) bruker en lineær linje for å illustrerer ytterpunktene av det ekstreme, hvorpå det normale er plassert på midten. Høyre – og venstre sin tankegang sett ut ifra det politiske spekteret er plassert på hver sin ende av aksene. Det vanlige som er plassert på midten av figuren er det som forstås som det vanlige eller det

riktige sett ut ifra hva samfunnet mener er riktig i normativ forstand. Det som befinner seg på ytterpunktene blir definert som det ekstreme

Figur: Hentet fra Gule, 2012, s. 16.

2.5 Radikalisering på internett

«Potensielle terrorister blir radikalisert både gjennom fysisk kontakt med andre ekstremister og på digitale arenaer. En eventuell mobilisering og terrorplanlegging inneværende år vil primært foregå gjennom kontakt på digitale nettverk» (PST, 2022, s. 4).

Internett blir sett på som *«det viktigste verktøyet i radikaliseringsøyemed»* (PST, 2014, s. 4). Ulike ekstremistiske grupper fra miljø – og dyrevernere til religiøse – og andre ekstremistiske grupper omfavner internett da det er en plattform som tillater å spre ideer, mulighet for å rekruttere nye medlemmer på en mer tidseffektiv måte og oppfordre til handlinger som er ulovlige og voldelige (Chaudhry, 2019, s. 9). PST anser det som sannsynlig at nordmenn deltar i lukkede grupper på internett som oppfordrer til vold (2021, s. 239). Dagens generasjon, meg inkludert er oppvokst i et digitalisert samfunn, og det er ingen tvil om at bruken av sosiale medier har økt betraktelig med årenes løp. Vi har alt vi ønsker av informasjon tilgjengelig foran oss, kun et par tastetrykk unna. På lik linje med at terrorangrep har blitt mer utviklet med årenes løp, så har det vært en markant økning av mennesker som blir radikalisert over internett. Internett som kilde til radikalisering har ført til markant økning av «ensomme ulver». Flere påpeker at internett og dens innhold er en utslagsgivende kilde til radikalisering, da det tilrettelegger for radikaliseringsprosessen (Mahmood & Jetter, 2020, s. 131). Fremveksten av internett og sosiale medier blir sett på som utfordrende i det forebyggende arbeidet mot radikalisering og voldelig ekstremisme, da det gir tilgang til en virtuell radikaliseringsarena (Justis – og beredskapsdepartementet, 2014, s. 9).

«This online radicalization is certainly replacing face to face radicalization. The key to understanding this process is to realize that it is based on interactivity between the members, which makes the participants in the forums change their mind... In a way, recruitment is self recruitment, which is why we cannot stop it by trying to identify and arrest “recruiters.” These self-recruited upstarts do not need any outsiders to try to join the terrorist social movement. Since this process takes place at home, often in the parental home, it facilitates the emergence of homegrown radicalization, worldwide» (Lieberman. & Collins, 2008, s. 13).

Ved å tilbringe for mye tid på internett i de virtuelle miljøene, så kan det resultere i at det utvikles en atferd som normaliserer de ekstreme synspunktene (Neumann, 2013, s. 436). Påvirkning av internettet og dens innhold og interaksjon med likesinnede kan for mange være inngangen til radikaliseringsprosessen.

«Without the Internet, ... you might have a few people in a community with a very extremist view, but there wouldn't be anybody else who shared their view. They might come to the conclusion that these extremist views are wrong or incorrect or kooky. With the Internet, they can always find others who share their views. Suddenly there is [an entire] community that says, “You're not crazy, you're right” (Neumann, 2013, s. 436-437).

Daniel Koehler (2014, s. 118) undersøkte internetts rolle i radikaliseringsprosessen til åtte tidligere tyske høyreekstremister. Svarene var blant annet at internett gjorde det enklere å kommunisere og knytte bånd med andre likesinnede, men også for å finne informasjon om ideologien. *«The Internet was incredibly important for me! Only via the Internet could I access topics and opinions, which I would never have heard of otherwise.»*8 *Similarly: “I could get everything I wanted on the Internet. I read a lot and educated myself about the ideology» (Koehler, 2014, s. 120).*

Sageman (2004, s. 161) skrev allerede tidlig på 2000-tallet at *«face-to-face radicalization has been replaced by online radicalization»*. Internett har forenklet muligheten til å opprettholde kontakt med venner, familie og bekjente over hele verden. Internett har også gjort det lettere å utvikle virtuelle forhold, hvorpå mangelen for den fysiske nærheten kompenseres med muligheten for anonymitet. I nyere tid har flere terrorangrep blitt gjort av mennesker som ikke har noen tilhørighet til ekstremistiske grupper, men som har blitt radikalisert over internett. Disse menneskene har blitt kalt for «ensomme ulver», hvorpå deres radikaliseringsprosess blir

sett på som «selvradikalisering» (Neumann, 2013, s. 432). Radikaliseringsprosessen til disse menneskene er ifølge Neumann (2013, s. 435) resultat av eksponering av ekstremistisk innhold over lengre tid. Voldelige videoer på internett blir sett på som et av de mektigste virkemidlene i en radikaliseringsprosess (Mahmood & Jetter, 2020, s. 130).

I desember 2018 ble to danske studenter drept i Marokko. En video av angrepet som har blitt beskrevet som et terrorangrep, viste at tre menn sverget troskap til den islamistiske gruppen IS (Holm-Nilsen & Strand, 2019). Mennene skal ha blitt radikalisert så fort som under en uke, hvorpå internett ble utpekt som hovedkilden for radikaliseringen. Den marokkanske etterretningstjenesten fanget ikke opp mennene. Marokkos ambassadør hadde i etterkant av angrepet uttalt at «radikaliseringen vi kjemper mot nå skjer for det meste på internett og sosiale nettverk» (Holm-Nilsen & Strand, 2019).

Ravndal og Berntzen (2019) har publisert en artikkel hvor han ser på likhetene mellom Breivik og Brenton Tarrant som stod bak terrorangrepet som drepte 50 mennesker i New Zealand. Ravndal diskuterer at Brenton ble selvradikalisert via internettet uten å ha vært i kontakt med organiserte høyreekstreme grupper. I likhet med Marokko-angrepene, så filmet Brenton angrepet sitt som medførte at det ble tilgjengelig til verdens befolkning på Facebook. Dette spredte seg som ild i tørt gress.

2.6 Terrorisme

Terrorangrep er ikke noe nytt i seg selv, og har beklageligvis blitt en del av verdens virkelighet. Terrorangrep har dessverre en tendens til å ta liv for å fremme en sak. Terrorangrepet 11. september i USA viste at det ikke trengte å være statlige aktører som hadde kapasiteten til å ramme et samfunn på den måten at det kan true en nasjonal sikkerhet (St.prp.nr. 55, 2001-2002). På lik linje illustrerte terrorangrepene i både London i 2005 og Madrid 2004 at en av «oss» hadde gjennomføringsevne til å utrette et terrorangrep i «vårt land» og i «vår by». Det terrorangrepene viste politikerne i Europa var at terrorisme ikke nødvendigvis kom utenfra, men at angrepene også kunne bli begått av en av våre egne samfunnsborgere. Dette har vi også sett eksempler på i Norge.

I 1988 ble det identifisert omlag 109 ulike definisjoner av terrorisme i datasettet Political terrorism av Schim og Jongman (1988). I senere tid har Schmid (2013, s. 86) identifisert 250 unike definisjoner på terrorisme. FN har heller ikke klart å komme til en felles enighet om

begrepsbruken (Reiss, 2018, s. 68). På lik linje med radikaliserings og voldelig ekstremisme, så er også terrorisme vanskelig å definere. Sett bort i fra det så er det en bred forståelse over kjennetegnene, herunder at det er grusomme handlinger som har til hensikt å påføre skader mot samfunnet og individer. Arendts definisjon av terror er nokså lik Bjørgo: *«terror er et middel til å skremme folk til underkastelse som kan opptre i svært varierte former..»* (Arendts, 2017, s. 107).

Definisjonsbruken og hvordan enkeltpersoner forstår en hendelse, er med på å farge en persons forståelse. I forlengelsen av det blir det gjerne en subjektiv oppfattelse av hvordan en selv velger å definere det, og dette på bakgrunn av at mennesker kan oppfatte enkelte terrorister eller organisasjoner som frihetskjemper (Engen et al., 2016, s. 72). Ifølge sikkerhetsloven fra 1998 blir terror definert som *«ulovlig bruk av, eller trussel om bruk av, makt eller vold mot personer eller eiendom, i et forsøk på å legge press på landets myndigheter eller befolkning eller samfunnet for øvrig for å oppnå politiske, religiøse eller ideologiske mål»*.

Kampen mot terror og det å finne personer som er i faresonen for å bli radikalisert har ført til en markant økning når det kommer til overvåkning i samfunnet. Om man velger å gå for en variant, hvorpå Norges befolkning får svært mye frihet, så vil dette gå på bekostning av landets – og befolknings sikkerhet. Helt omvendt ville befolkningen ikke fått noe sikkerhet. Hadde man klart å avdekke radikaliserings og eventuelle terrorplaner så ville dette gått på bekostning av grunnleggende samfunnsverdier (Engen et al., 2016, s. 31).

2.7 Forebygge radikaliserings

Det er så mye snakk om forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme, men hva er det egentlig forskerne har funnet ut? Det skjerpede trusselbildet knyttet til terror resulterer i ønskede svar, både fra myndighetene og media når det kommer til tiltak som virker forebyggende mot radikaliserings og voldelig ekstremisme. Daværende PST-sjef Benedicte Bjørnland sa følgende da hun i 2014 la frem trusselvurderingen: *«Det vi har etterlyst aller mest, det er faktisk forskning. Eller sammenstilling av forskningsbidrag fra utlandet som er relevant, på hva er det som virker»* (VGTV, 2014, tid 22:40).

Spørsmålene som må stilles er hvorvidt det er mulig å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme, og i forlengelsen av det – hvordan skal man forebygge det? På mange måter kan man si ja til at det er mulig å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme. Det foreligger

derimot ingen fasitsvar på hvordan man skal gjøre det. Ingen mennesker er bygd likt, i tillegg til at menneskene kan ha hatt ulikt utgangspunkt for radikaliseringsprosessen. Hvordan man velger å studere terrorisme påvirkes av om man ser på det som noe kriminelt, politisk, krigføring, kommunikasjon eller som religiøs fundamentalisme (Schmid, 2004, s. 212-214). Ved å se på terrorisme fra ulike sider så vil det bidra til at man får belyst flere sider av fenomenet terrorisme. Om en ikke ser bredt nok på fenomenet, så kan det medføre en fare for at man misforstår.

Cithens-Mazer & Lambert (2010, s. 1) skriver at «*radicalization is a research topic plagued by assumption and intuition, unhappily dominated by 'conventional wisdom' rather than systematic scientific and empirically based research*». Bjørge & Gjelsvik (2015) har også fremhevet utfordringen med manglende innsikt og kunnskap om prosessene i forhold til radikaliserings og ekstremisme. I forlengelsen av manglende kunnskapsgrunnlag er det utfordrende å utarbeide teoretiske modeller som gjengir radikaliseringsprosessen. Det har resultert i at ulike forskere har utarbeidet flere forskjellige modeller som har til hensikt å beskrive radikaliseringsprosessen (Borum, 2011b; Christmann, 2012; Thomsen, 2012).

«The full nature and scope of the terrorist motivations and modes of operation. All relevant aspects need to be properly considered to understand terrorism in all its forms and manifestations» (Schmid, 2004, s.214).

Dette vil også være relevant for forebyggingslitteraturen. I det kriminalitetsforebyggende arbeidet skiller politiet mellom reaktivt og proaktivt arbeid. Proaktivt arbeid går ut på at tiltak iverksettes før lovbruddet skjer, og ved reaktivt arbeid settes ikke tiltakene før etter lovbruddet har skjedd (Edvinsen, 2009, s. 18). Skal en forhindre at et menneske begår en voldelig ekstrem handling, kan en som regel ikke iverksette tiltaket mens handlingen pågår. Det bør helst skje før mennesket havner i en radikaliseringsprosess eller står i prosessen – men hvordan kan en vite at et menneske er i en slik prosess eller går i retning mot voldelig ekstremisme? Denne delen av oppgaven har ikke til hensikt å gå inn i dybden av litteraturen som foreligger om forebygging av radikaliseringsprosessen og voldelig ekstremisme. Gjennomgangen har som formål å vise at det ikke finnes et enkelt svar på hvordan en forebygger radikaliseringsprosessen og voldelig ekstremisme.

Borum (2011b, s. 37) mener at samtlige radikaliseringsmodeller er «*based primarily on rational, conceptual models which are neither guided by theory nor derived from systematic research*».

Som jeg tidligere i denne oppgaven har skrevet så finnes det ikke en 100% enighet i forhold til begrepene voldelig ekstremisme, radikalisering og terrorisme. Nasser-Edine, Garnham, Agostino & Caluya (2011) påpeker at forut for utvikling av forebyggingsstrategier så må det foreligge en enighet rundt definisjonsbruken av nevnte begreper. For å kunne vite hvordan man skal forebygge noe så må det foreligge kunnskap om fenomen og øvrig informasjon for å vite hvordan en skal arbeide for å kunne forebygge og avverge radikalisering og voldelig ekstremisme. Bjørgo & Gjelsvik (2015, s. 236) uttrykker at forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme er et felt, hvorpå det er tilnærmet umulig å vurdere effekten av tiltakene som blir benyttet i forebyggingsarbeidet. Bjørgo har utarbeidet en forebyggingsmodell (2011), samt at Bjørgo & Gjelsvik (2015) har sett på ulike strategier som skal virke forebyggende på en rekke ulike kriminalitetstyper, deriblant terrorisme. I handlingsplanen for radikalisering og voldelig ekstremisme blir det også understreket at forebygging av nevnte område, gjøres med de samme grunnprinsippene som med generell forebygging av kriminalitet, herunder med tverretattlig samarbeid og ved tidlig innsats (Justis – og beredskapsdepartementet, 2014, s. 13).

Når det kommer til forebyggende arbeid på generelt grunnlag så deler Bjørgo det inn i primær, sekundær og tertiær forebygging. Primær forebygging retter seg hovedsakelig mot hele befolkningen eller hvert fall en større del av den, hvorpå hovedfokuset er å etablere normative barrierer som bidrar til stabile – og sosiale forhold som har til hensikt å avverge forekomsten av negative hendelser (Bjørgo, 2011, s. 89). Et vanlig eksempel på det kan være foredrag for en skoleklasse om eksempelvis narkotika. Sekundær forebygging retter seg grupper som blir ansett som risikofylte, hvorpå det er behov for å sette inn mer konkrete tiltak. Den tertiære forebyggingen handler om å utarbeide tiltak som tilpasses den enkelte gruppen eller individer som har utvist kriminell atferd (Bjørgo, 2011 s. 18).

Hensikten er å avverge gjentakelsen av kriminell atferd, samt få dem tilbake til samfunnet. Lid & Heierstad (2019, s. 178) omtaler de tre nevnte forebyggingsstrategiene som universell-(primær), selektiv-(sekundær) og indikativ forebygging (tertiær), hvorpå det er kommunen som har det generelle forebyggingsansvaret (universell), det er lokalepolitiet som har ansvar for forebygging av personer som er identifisert til å befinne seg i risikozonen med middels

bekymring knyttet til seg, og PST som utfører den indikative forebyggingen med saker som har reel bekymring knyttet til voldelig ekstremisme. Et team bestående av forskere ble satt sammen av det australske Forsvarsdepartementet, hvorpå hensikten var å granske mengder med forskjellig forskningslitteratur og metadata, for å forstå sosiale fenomener opp imot forebygging av voldelig ekstremisme (Nasser-Eddine et al., 2011, s. 69). Gjennomgangen av radikaliseringslitteraturen oppsummeres gjennom følgende punkter:

1. Mangelvare av primærkildeanalyse
2. Mangel av erfarne forskere på området
3. Samtlige forskere og/eller forfattere har ikke gjort feltarbeid eller møtt terrorister
4. Fagfeltet baserer seg på begrenset analyse og metodisk grunnlag
5. Lite akademisk arbeid som er rettet mot kritiske studier knyttet til voldelig ekstremisme og terrorstudier (Nasser-Eddine et al., 2011, s. 69).

Forskernes gjennomgang av litteraturen viser at det foreligger kunnskapshull opp imot radikaliseringsprosessen, herunder forklaringsvariabler for hvordan enkeltindivider går fra å utvise frustrasjon og misnøye, til å akseptere bruken av vold for å bl.a. oppnå politiske mål (Nasser-Eddine et al., 2011, s. 69). Stephens, Sieckelinck & Boutellier (2021, s. 347) gikk gjennom 73 artikler som omhandlet forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme. Gjennomgangen av artiklene resulterte i fire temaer som var gjennomgående for artiklene, fleksibelt individ, herunder identitet, dialog og handling, samt motstandsdyktige samfunn. Det siste temaet, motstandsdyktig samfunn, er den eneste tilnærmingen som ser forebygging på et samfunnsnivå. De tre første temaene er på individnivå (Stephens et al., 2021, s. 352). Jeg kommer nedenunder til å fremheve fleksibelt individ da det moralske kompasset som blir nevnt er gjennomgående i oppgaven.

Ved fleksibelt individ ser en på forebygging gjennom å utvikle egenskaper hos individer som forhindrer dem i å bli dratt mot ekstremistiske grupper og ideologier (Stephens et al., 2021, s. 348). Det kan gjøres ved at det forebyggende arbeidet fokuserer på å utvikle individets kognitive kapasiteter. Ved å gjøre dette vil det kunne sette individer i bedre stand til å stille spørsmål ved informasjon de mottar om ekstremistiske innhold, og forhåpentligvis klare å motstå tiltrekningen av slikt innhold. Forebyggingen går også ut på at individene utvikler empati for ofrene av terrorangrep – og handlinger, samt at det moralske kompasset deres peker

i retning av at voldelig ekstremisme er grusomt og handlingene er urettferdige. (Stephens et al., 2021, s. 348-349).

2.8 Risiko – og beskyttelsesfaktorer

I forebyggingslitteratur om radikaliserings og voldelig ekstremisme benyttes begrepene push- og pullfaktorer, som også går under betegnelsen «pressfaktorer» og «motivasjonsfaktorer». Disse faktorene foreligger både for avradikalisering og radikaliserings. Det er blitt stilt spørsmål til hvorvidt viktigheten til offentlige myndigheter for å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme er overdrevent. Dette begrunnes i at flere av motivasjonsfaktorene som er identifisert ligger utenfor offentlige myndigheters påvirkningskraft, da faktorene er tilknyttet individenes egenskaper og utvikling (Lid & Heierstad, 2019, s. 31). I det forebyggende øyemed er det viktig å vite hvordan en skal forsterke individets beskyttelsesfaktorer, samtidig som en skal redusere risikofaktorer med den hensikt å redusere risikoen for negativ utvikling ved gruppen eller miljøet (Justis – og beredskapsdepartementet, 2015, s.15).

Pullfaktorer er motivasjonsfaktorer som kan påvirke og motivere en person til å gå inn i et miljø eller over i et annet miljø, mens pushfaktorer er faktorer som kan bidra til at personer føler et ubehag slik at de føler det er ugreit å være en del av et bestemt sosialt miljø, og føler presset til å gå over i et annet miljø (Justis – og beredskapsdepartementet, 2015, s. 17). Det som kan gjøre at personer føler at de blir presset ut av et miljø eller føler en form for utenforskap, og som er typiske pressfaktorer er blant annet opplevelsen av urettferdighet, rasisme, følelse av krenkelse, diskriminering og dårlig selvfølelse (Justis- og beredskapsdepartementet, 2015, s. 18).

Motivasjonsfaktorer for å entre miljøer som er ekstremistiske kan eksempelvis være behovet og ønsket om å bli anerkjent og få respekt av andre. I tillegg kan motivasjonsfaktorer være opplevelsen av kontroll, makt og ikke minst følelsen av å ha sterk lojalitet overfor personer i miljøer som er ekstreme. Personer som står i fare for å bli radikalisert, trenger ikke å bli påvirket av personer som er i ekstreme miljøer. Det kan være personer som er svært samfunnsengasjert med meninger som er i strid med et «normalt» tankesett (Justis- og beredskapsdepartementet, 2015, s. 18). Tabellen under viser ulike pull – og push faktorer (Hvordan forebygge radikaliserings og håndtere voldelig ekstremisme, 2014, s. 7).

I ekstreme miljøer blir individer ofte introdusert for enkle løsninger og svar på de forskjellige krenkelsene som de måtte føle seg utsatt for. Ved slike opplevelser kan det resultere i at individet føler en sterk tilknytning til mennesker som har tilknytning til blant annet ekstreme miljøer eller miljøene i seg selv, og som gir dem en følelse av beskyttelse og tilhørighet. Denne følelsen av tilhørighet kan bli forsterket av de negative holdningene som samfunnet har til holdninger og tankegangen til radikalisererte mennesker. Følelsen av de negative holdningene fra samfunnet kan være med på å forsterke følelsen og ikke minst bekrefte at man ikke passer inn i samfunnet for øvrig (Justis- og beredskapsdepartementet, 2015, s. 16).

“Dersom vi ønsker å hjelpe noen ut av et ekstremt miljø er vi nødt til å gjøre noe med det som fikk dem dit i utgangspunktet. Så nøkkelen er å identifisere sårbarheten i hvert enkelt individ og gi verktøy, veiledning og hjelp til å gjenvinne kontrollen over sitt eget liv og egen situasjon” (Alzaghari & Reiss, 2014, s. 13).

Selv om det foreligger risikofaktorer hos et individ, er det nødvendig å presisere at det alene ikke automatisk vil være opphav til radikalisering. Risikofaktorer i seg selv kan medføre muligheten for at et individ står i fare for å bli radikalisert. Finnes det flere risikofaktorer samtidig er det grunn til å være mer oppmerksom, i tillegg til at flere undersøkelser bør bli foretatt. Risikofaktorer som samfunnet forøvrig må være oppmerksomme på er blant annet om individet har fått endrede interesser eller har begynt å benytte seg av symboler eller idealer som ekstremistiske organisasjoner benytter seg av.

Det bør være økt oppmerksomhet på aktiviteter og demonstrasjoner som vedkommende deltar på. Er disse aktivitetene og demonstrasjonene i retningen av radikale bevegelser, hvorpå trusler og vold kan bli benyttet? I senere tid har den anti-islamske gruppen SIAN (Stopp islamisering av Norge) gått fra å være relativt ukjent til å ha preget mediebildet med demonstrasjoner hvor de har tatt i bruk radikale virkemidler. De har blant annet marsjert i gatene, brent koranen flere steder i Norges land og heist nazistflagget. *«Mange i SIAN har blitt veldig ekstreme. Det har jeg aldri vært. Og jeg tar avstand fra alt hat. Også hatet mot muslimer. Jeg fikk en bismak 16. november i fjor. Jeg var imot at de skulle brenne koranen»* (Villalobos, Hansen & Håvarstein, 2020). Ved at personer møter opp på ulike demonstrasjoner eksempelvis for interessen sin del, og som kanskje er uskyldig ment i utgangspunktet, kan vedkommende potensielt møte på personer som resulterer i et større nettverk knyttet til ekstreme – og radikale personer.

Ytringer eller uttalelser som vedkommende tidligere ikke har gitt uttrykk for er også noe som må fanges opp. Disse personene har et verdenssyn som er preget av å ha et fiendtlig bilde av «dem og oss». Når det kommer til å høre på andre meninger og synspunkter så er det noe de er lite villig til å gjøre (Reiss, 2018, s. 66). Ved pull-faktorer når det kommer til avradikalisering, handler det om at livet utenfor det ekstremistiske miljøet er mer tiltrekkende (Bjørgero & Gjelsvik, 2015, s. 27). Det handler i stor grad om et ønske om et normalt liv. Muligheten for å utdanne seg, skaffe seg jobb og familie er momenter som taler for å forlate stresset som følger med å være i et ekstremistiskmiljø. Det er flere årsaker som medvirker til at en person som er i et radikalt miljø velger å trekke seg ut av det selv. Medvirkende årsaker kan være at man får seg kjæreste eller stiftelse av familie som medfører at vedkommende får forpliktelser som er større enn til miljøet (Bjørgero & Gjelsvik, 2015, s. 143).

Philip Manshaus vokste opp i et tilsynelatende godt hjem og studerte psykologi. Diverse venner i retten fortalte at de la merket til forandringer ved Philip den siste tiden forut for drapet og terroraksjonen. I 2018 på sommerstid opplevde ei venninne av Philip at han kom med uttalelser om at de måtte passe seg for muslimer da det fort kunne bli mange av dem, og at de kunne ta over Norge (Nilsen, 2019).

En annen venn fortalte i retten at han la merke til at Philip hadde fått ekstreme holdninger når det kom til innvandrere. I retten fortalte Philip om hans store inspirasjonskilde Brenton Tarrant, som drepte 50 personer på New Zealand mars, 2019. Philip sine selvskrevede notater beskrev blant annet jøder som avskyelige monstre, samt at man måtte forsøke å forhindre rasehandling i samfunnet (Brekke, 2020). Philip Manshaus har i et intervju fortalt at det var på internett gjennom leserinnlegg, YouTube og diskusjonsforumer at han tilegnet seg holdningene som medførte at det gikk fra ord til handling (Hammer, 2021). Etterforskningen av Philip ved gjennomgang av de elektroniske enhetene hans, kartla at det var mange søk etter nynazistisk propaganda. Philip sa som tidligere nevnt at han kun brukte et og et halvt år på å komme fram til de meningene han fikk.

«Jeg brukte bare ett år nesten, et og et halvt år, på å komme frem til de meningene som jeg gjorde. Og det representerer egentlig bare hvilken slagkraft som nettet egentlig har. Nettet er en slags supermotorvei for ideer. Hvor ideer og meninger kommer i kontakt i en slik hastighet som bare aldri er sett maken til i historien» (Hammer, 2021).

Philip Manshaus var på et tidspunkt i faren og stemorens søkelys med deres mistanker. Da Philip fikk en oppfatning av at stemoren vurderte å kontakte PST, fjernet han hakekors og diverse nazistiske utklipp fra veggene. Hensikten med dette var å få det til å se ut som at han ikke lengre var høyreekstrem (Hammer, 2021). Stemoren opplevde parallelt med dette at Philip ble veldig blid mot henne:

«Han var i overkant sitt gamle jeg de neste dagene. Helt til dette skjedde. Men han har jo forklart selv at det var fordi han var redd for at politiet skulle bli trukket inn og han skulle bli avslørt. Så han lurte oss» (Hammer, 2021).

Tabellen under viser blant annet til ulike familiemessige faktorer når det kommer til pull- og pushfaktorer (Veileder, 2018). Av pushfaktorer som også kategoriseres som risikofaktorer er det flere momenter som blir nevnt, herunder dårlig samspill i familien, foreldre som sliter i foreldrerollen, sosiale – og psykiske problemer i familien, rusmisbruk, fattigdom, omsorgssvikt etc. Av nevnte pullfaktorer blir ressurssterk familie, høy sosioøkonomisk status, støttende foreldre, samt god kommunikasjon og samspill nevnt som beskyttende faktorer (Veileder, 2018). Ved mange pushfaktorer så kan det resultere i at ungdommen lettere kan argumentere og rettferdiggjøre for blant annet behov for et fellesskap som kan finnes i et ekstremistisk miljø. Som nevnt vil et bra familieforhold være beskyttende faktorer for ungdommen. Et godt familieforhold vil virke beskyttende selv om ungdommen kan ha en eller flere negative faktorer i sitt liv (Justis- og beredskapsdepartementet, 2015).

	RISIKOFAKTORER (Push)	BESKYTTENDE FAKTORER (Pull)
Personlige faktorer	<ul style="list-style-type: none"> ● Marginalisert/diskriminert ● Mangler/søker tilhørighet ● Skolerelaterede problemer ● Psykiske problemer ● Mangler kunnskap ● Traumatiske opplevelser ● Søkende etter svar ● Individuell sårbarhet ● Betrakter seg selv som offer ● Mangler selvkontroll/ impulsiv ● Utrygg identitet 	<ul style="list-style-type: none"> ● Reflektert ungdom. ● Skoleflink ● Hobbyer eller aktiv i idrett ● Mestringsfølelse ● Robust ● Opplevelse av mening ● Selvtillit ● Livskvalitet ● God helse ● Trygg identitet
Familiemessige faktorer	<ul style="list-style-type: none"> ● Påvirkning av transnasjonalt familieliv og nettverk ● Dårlig samspill i familien ● Foreldre som sliter i foreldrerollen ● Sosiale problemer i familien ● Psykiske problemer i familien ● Rusmisbruk ● Fattigdom eller arbeidsledighet ● Vold eller annen omsorgssvikt ● Ekstreme sympatier hos venner, familie eller slekt 	<ul style="list-style-type: none"> ● Ressurssterk familie ● Høy sosioøkonomisk status ● Støttende foreldre ● God kommunikasjon og samspill
Sosiale faktorer	<ul style="list-style-type: none"> ● Lav sosial status ● Mangler/søker tilhørighet ● Marginalisert ungdom ● Opplevd diskriminering ● Negativ påvirkning av venner ● Liten/ingen deltakelse i sosiale felleskap ● Arbeidsledig ● Mangelfullt skoletilbud ● Livsstil som omfatter kriminalitet ● Utrygt lokalområde 	<ul style="list-style-type: none"> ● Positiv påvirkning av venner ● Er i arbeid. ● Går på skolen ● Prososiale venner ● Deltakelse i storsamfunnet ● Deltakelse i organiserte eller/og uorganiserte aktiviteter. ● Trygt lokalområde
Motivasjonsfaktorer	<ul style="list-style-type: none"> ● Behov for felleskap ● Anerkjennelse ● Spenning ● Søker beskyttelse ● Ekstremistiske forbilder ● Føler at ens religion, kultur, land, nasjon m.m. er under angrep 	
Ideologiske og kulturelle faktorer	<ul style="list-style-type: none"> ● Politisk debatt – kulturell identitet ● Misnøye med sosial og økonomisk urettferdighet ● Legitimering og rettferdiggjøring av vold for å nå mål ● Sympati for absolutte løsninger som avskaffelse av demokrati. ● Konspirasjonsteorier ● Polariserende fiendebilder 	<ul style="list-style-type: none"> ● Forståelse for demokrati, valgfrihet, toleranse og respekt for mangfold. ● Kritisk til kilder og informasjon

2.9 Hvem radikaliseres

Hva er det som gjør at barn, ungdom og voksne får seg til å gjøre andre mennesker vondt? Fant disse menneskene en tilhørighet som de sårt søkte etter, som de ikke fant i samfunnet forøvrig eller i sine respektive familier? Er dette mennesker som av natur er lett påvirkelige eller er det mennesker som har blitt mobbet og utstøtt? Dette vil jeg nå komme nærmere inn på.

PST (2016, s. 2) understreker at i forhold til rekrutteringen så har studier og forskning vist at det er en stor variasjon i de som blir rekruttert, og at det derfor kan være hvem som helst som blir radikalisert og rekruttert. Det finnes likhetstrekk med det PST sier om rekrutterte mennesker og det voldsforsker og professor Tore Bjørgo sier. Bjørgo har sett på ulike personlighetstyper blant mennesker som radikaliseres, hvorpå han har delt disse menneskene inn i fire grupper. Disse menneskene har ulike motivasjonsfaktorer for å bli delaktige i grupper som involverer seg i terroristiske aktiviteter, så vel som bakgrunn. Når det kommer til å prøve å forklare årsaksfaktoren for radikalisering så blir det pekt på at de høyre- og venstreradikale miljøene opplever følelsen av politisk urettferdighet, mens ved de radikale – og voldelige ekstremistiske miljøene er det marginalisering som står som den høyeste faktoren (CERTA Intelligence & Security, 2016).

Begått kriminalitet kan sees fra ulike perspektiver, hvorpå det ene perspektivet omhandler mennesker som begår rasjonelle, planlagte kriminelle handlinger for sin egen tilfredsstillelse. Den andre typen mennesker som begår kriminalitet gjør det mer eller mindre for å få anerkjennelse av andre (Wahlin, 1999). Når barn og unge blir eldre, og hvert fall i tenåringsfasen, så får jevnaldrende en potensielt større rolle til å påvirke i negativ retning. Foreldre kan i denne livsfasen miste oversikt, så vel som autoriteten (Ellefsen & Sandberg, 2022). Bjørgo & Gjelsvik (2015) støtter opp om det som blir sagt om venners påvirkning: «*Voldelig radikalisering skjer ofte ved at hele vennegrupper slutter seg til en voldelig doktrine*».

Den første typen menneske som Bjørgo tar for seg er de *ideologiske aktivistene*. Dette er mennesker som er ressurssterke på mer enn en måte, og gjerne i ulike sosiale arenaer. Sett ut ifra en terrororganisasjons ståsted, er slike mennesker det perfekte bindeledd. Disse menneskene er drevet av politiske – og ideologiske motiver, og de ender ofte med å få lederroller (Bjørgo & Gjelsvik, 2015, s. 143).

Medløperen er den andre typen menneske som Bjørge gjør rede for. Disse menneskene har ulike bakgrunnshistorier, men det som er fellesnevneren for dem er søken etter opplevelsen av vennskap, aksept og en tilhørighet de ikke tidligere fant i samfunnet (Bjørge & Gjelsvik, 2015, s. 143). Kevin Wilshaw, som er et tidligere medlem av en høyekstrem gruppe sa i et intervju at søken etter tilhørighet, mening og samhold, samt opplevelse av utenforskap var faktorer for rekrutteringen i det ekstremistiske miljøet (Reiss & Noor, 2018, s. 118).

«I didn't have many friends at school, I wanted to be a member of a group of people that had an aim, and I thought getting involved in that kind of thing would be comradeship» (Reiss & Noor, 2018, s. 118).

Den tredje typen er de sosialt frustrerte. Denne typen mennesker har i utgangspunktet ingen eller lite ideologiske og politiske motiver. Deres deltakelse har ofte tilknytning til opplevelsen av å være marginalisert eller diskriminert fra samfunnet. Dette kan resultere i at vedkommende sitter på mye aggresjon og sinne (Bjørge & Gjelsvik, 2015, s. 143). Den siste type menneske er de som er spenningssøkende. Disse menneskene involverer seg hovedsakelig grunnet interessen og ønsket om actionfylte opplevelser. De har gjerne stor interesse for vold, våpen etc. (Bjørge & Gjelsvik, 2015, s. 143).

Yousef Bartho Assidiq har medvirket i boken til Alzaghari & Reis (2014) *«Radikalisering blant unge muslimer i Norge – en antologi»*. Han og Faten Mahdi Al-Hussaini driver organisasjonen Just Unity som jobber med forebygging av radikalisering og ekstremisme. De har hjulpet 50 ungdommer ut av radikale miljøer. Det Assidiq og Al-Hussaini har observert når det kommer til dem som de har vært i kontakt med er at ungdommene har hatt vanskeligheter både på skolen og i hjemmet. I tillegg så har ungdommene vært i miljøer med tilknytning til kriminalitet og rus (Liane, 2016).

Flertall av ungdom som velger å støtte ekstreme synspunkter er mennesker som fra tidlig alder har vært involvert i kriminalitet og vold. De har et negativt syn på livet og fremtiden forøvrig, i tillegg til å være svak i skolesystemet (Vestel & Bakken, 2016, s 9.). NRK har i en artikkel kartlagt medlemmer av Den nordiske motstandsbevegelsen, hvorpå de kjenner identiteten til nærmere 100 aktivister. NRK kontrollerte 30 av disse medlemmene i 2017 hvor det viste seg at 17 av medlemmene var dømt 24 ganger i løpet av det siste tiåret. Dommene er voldshandlinger,

brudd på våpenloven, ran, narkotikaforbrytelser, knivstikking og drap (Hansen, Svendsen, Skille & Døvik, 2017).

Tom Olsen som jobber som SLT-koordinator i Time kommune har tidligere vært nynazist i syv år. Han har gitt ut en bok med navnet Tom Kimmo Eiternes, hvor han forsøkte å forklare de bakenforliggende årsakene til radikaliseringsprosessen sin (Reiss & Noor, 2018, s.14). Tom fortalte at det nynazistiske miljøet kun besto av fest og røverhistorier i starten, men at ideologien etter hvert tok over. Parallelt med dette tok vennene til Tom avstand da de foraktet miljøet og meningene som han stod for. Tom ble ikke brydd av dette da han hadde fått seg andre venner som betydde mer for ham (Reiss & Noor, 2008, s. 16).

«Hat er noe en person lærer å føle – det er ikke noe som ligger i genene. Jeg ble ikke født med hatet i meg. Jeg lærte det. Hvordan og hvorfor kan sikkert diskuteres, og det er klart at omstendigheter, meninger, følelser og negative opplevelser bidro til at mitt hat ble formet så sterkt at det til slutt tok over min personlighet» (Eiternes, 2002).

Voldsforsker og psykolog Ragnhild Bjørnebekk har uttalt i et intervju med Ellen Reiss at det er samspillet mellom personens indre faktorer i tillegg til situasjonen vedkommende blir stilt overfor, som avgjør hvordan det faktiske utfallet blir. En grunnleggende faktor som hun påpeker er sårbarhet (Alzaghari & Reiss, 2014, s. 14). Mennesker som blir radikalisererte har følt en trang for å oppnå en følelse av familielignede forhold, og det er noe de tilstreber å oppnå. Elementer som fører til at den som radikaliseres føler en sterk tilknytning til gruppen eller blir bundet til dem kan være trangen til å oppnå det familielignede felleskapet i kombinasjon med følelsen av et sterkt lojalitetskrav som foreligger i gruppen eller miljøet man tilhører.

En medvirkende faktor for at mennesker, når det kommer til grupper eller miljøer, velger å være trofaste kan være sanksjonene som medfølger dersom man bryter lojaliteten. Bjørnebekk har sett på psykologiske trekk som beskriver forskjellen mellom ledere og rekrutter, og hun har funnet noen vesentlige forskjeller. Rekruttene viser seg å være sårbare psykologisk sett. Sårbare da de gjerne står ovenfor situasjoner som er vanskelig for dem å håndtere, og i forlengelsen av dette har de behov for tilknytning og søken etter mening og mål med livet. Når dette blir utgangspunktene så kan det medføre at det blir enklere å la seg «sjarmere» av mennesker som kan påvirke en i retning av radikalisering.

Bjørnebekk påpeker at de som står i størst fare for å bli radikalisert, ofte er de som har vært frustrerte og/eller ensomme. Disse personene kan ha hatt problemer med å finne sin egen tilhørighet i samfunnet forøvrig, eksempelvis i ulike sosiale settinger eller i familien. Som et resultat av dette kan behovet for søken etter tilhørighet ha blitt såpass sterkt at det har overkjørt enhver kritisk holdning til bruken av vold (Alzaghari & Reiss, 2014, s. 15). Lederne derimot, viser seg å ha narsissistiske trekk, og det ofte i kombinasjon med et betydelig begjær om ønsket om å utøve makt og inneha kontroll.

Kjennetegn som Bjørnebekk lister opp er at de er flinke til å snakke for seg, de er overbevisende og manipulerende. I tillegg kan de være velutdannede mennesker som er kunnskapsrike med et stort behov for å få beundring og anerkjennelse utad. Fellesnevneren i flere rapporter og studier peker på at det i all hovedsak er det mannlige kjønn som oftest gjennomgår en radikaliseringsprosess (Politiets sikkerhetstjeneste, 2016, Vestel & Bakken, 2016). Dette kan være i kombinasjon med en problematisk oppvekst som er knyttet til rus og kriminalitet. I motsatt skala kan det være mennesker som har en lettpåvirkelig personlighet som er søkende i forhold til sin egen identitet. Rus, kriminalitet, lav- eller ingen utdanning og en problematisk oppvekst blir nevnt som mulige ytre faktorer for radikalisering, nettopp på grunn av søken etter en tilhørighet blant en gruppe. Det skal sies at dette alene ikke på noe som helst måte er en utslagsgivende faktor å bli radikalisert.

Derimot så ser forskerne en gjenganger på årsaksforklaringer, men det blir likevel poengtert av forskere på oppdrag fra det Australiske Forsvarsdepartementet at det er mangelvare på primærkildeanalyse innenfor radikaliseringslitteraturen, herunder erfarne forskere og forskere som har vært i kontakt med terrorister, i tillegg til å ha gjort feltarbeid (Nasser-Eddine et.al, 2011). I forskningsøyemed er det forsøkt å illustrere profiler som skal fremstille mennesker som er i faresonen for å bli radikalisert, og hvordan prosessen foregår. Til tross for dette har man ikke lyktes med å kaste lys over de faktiske veiene som fører til radikalisering og de sammensatte årsakene.

Rambøll (2016) skriver at det ikke finnes noen radikaliseringsprofiler som kan brukes til å spore opp mennesker som man anser har økt risiko for å bli radikalisert. Det er derimot sett på flere risiko – og beskyttelsesfaktorer som man kan være bevisste på, og skiftende personlig trekk ved en person. CPDSI som er et fransk institutt for studier av radikalisering knyttet til Islam, innhentet informasjon fra 200 familier som hadde erfart at deres barn, sønner eller døtre, hadde

blitt radikalisererte. Tallene viste at 70 % av de som var radikalisererte kom fra middelklassen. Forskere på radikaliseringsfeltet bruker disse tallene for å vise at den typiske terroristen som blir beskrevet som frustrert, ung innvandrer og som kommer fra dårligere kår, er en forenklet forklaring. Deriblant så mener Jytte Klausen som er Jihadismeforsker at de radikalisererte er godt utdannet, men at de har tatt et standpunkt om å leve et liv i utkanten av det vestlige samfunnet (Rachline, 2016, s. 64).

2.10 Kommunen og aktører i det forebyggende arbeidet

Forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme ble for ikke så altfor mange år tilbake sett på som en oppgave for sikkerhetstjenesten. Tidligere Statsminister Erna Solberg sa tilbake i 2016 i forbindelse med lansering av veileder for å forebygge radikalisering følgende: «*Starten på en radikaliseringsprosess er ikke et direkte PST anliggende, men først og fremst et samfunnsansvar*» (Mordal, Afsharipour & Engen, 2015).

Kommunen ble nevnt i den første handlingsplanen mot forebygging av voldelig ekstremisme i 2010, og fikk en mer sentral rolle i utgaven som kom i 2014 (Førde & Andersen, 2018, s. 55). I 2020 kom det en revidert handlingsplan mot radikalisering og voldelig ekstremisme som viderefører og bygger videre på handlingsplanen fra 2014 (Justis – og beredskapsdepartementet, 2020). I 2014 ble flere kommuner kontaktet av regjeringen som følge av at PST hadde kartlagt at det ikke forelå noen forebyggende tiltak mot radikalisering og voldelig ekstremisme. Per i dag har flere av Norges kommuner laget handlingsplaner mot radikalisering og voldelig ekstremisme sammen med det lokale politiet i de respektive kommunene (Førde & Andersen, 2018, s. 57).

I forhold til politiets oppgaver og roller foreligger det 10 grunnprinsipper, hvorpå nr. 6 og 7 sier at politiet skal virke i samspill med publikum, samt være integrert i lokalsamfunnet (NOU 1981:35, s. 15). Et godt samarbeid mellom politiet og publikum har vist seg å bidra til økt trygghetsfølelse i et lokalmiljø (Lie, 2015, s. 184). I handlingsplanen mot radikalisering og voldelig ekstremisme (2014, s. 7) fremkommer det at «*det er nødvendig med tidlig innsats fra en rekke aktører for å øke mulighetene til å lykkes i det forebyggende arbeidet. Utfordringen må møtes med kunnskap om fenomenet, om risiko- og motivasjonsfaktorer, om hva man gjør når bekymring oppstår og hvilke tiltak som kan settes inn*».

Lid & Heierstad (2019) skriver at både politiet, aktuelle aktører i det forebyggende arbeidet og kommuner har hatt et økt fokus for å øke kompetansen om fenomenet radikaliserings og voldelig ekstremisme, risikofaktorer og ikke minst hvilke tiltak man skal sette inn når en bekymring oppstår. Det fremheves også i handlingsplanen for radikaliserings og voldelig ekstremisme (2015, s. 19) at radikaliserings og voldelig ekstremisme må møtes med økt kunnskap og tettere samarbeid. Dette for å kunne fatte best mulige beslutninger i møte med utfordringene en står overfor.

Regjeringen presiserer at kommunene har en betydningsfull rolle for å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme. Kommunen som en helhet har ansatte i ulike stillingshjemler som de kan spille på i det forebyggende arbeidet. Kommunen skal sørge for at det eksisterer planverk å forholde seg til, ulike tiltak å benytte seg av og ikke minst virkemidler for å forhindre radikaliserings (Justis- og beredskapsdepartementet, 2016). I det forebyggende arbeid så er ansatte i kommunen avhengig av å ha noen form for kompetanse om radikaliserings og voldelig ekstremisme, for å lykkes i å identifisere mennesker som er i faresonen for å bli radikaliseret (Lid, Winsvold, Søholt, Hansen, Heierstad & Klausen, 2016, s. 9).

Ved at samfunnsaktører i det forebyggende arbeidet mot radikaliserings og voldelig ekstremisme får økt kompetanse, så vil det kunne tenkes at det bidrar til økt kontroll, og ikke minst at man blir mer oppmerksom på miljøer og enkeltpersoner som står i faren for å radikaliseres. Det er flere strategier for å forebygge kriminalitet, hvorpå politiet har ulike strategier i det kriminalitetsforebyggende arbeidet, deriblant lokalorientert politiarbeid (Lie, 2015). Lokalorientert politiarbeid har til hensikt å forebygge kriminalitet gjennom å skape trygghet og styrke relasjonen mellom publikum og politi. I den forbindelse blir det lagt stor vekt på samfunnsborgernes deltakelse i det kriminalitetsforebyggende arbeidet (Lie, 2015)

De røde rubrikkene i figuren nedenunder viser aktører som normalt sett arbeider sammen. Ved bekymring for radikaliserings, må en utvide målgruppene, i og med at det ikke bare er barn og ungdom som radikaliseres. Det er derfor flere aktører med i arbeidet, og det er noe som de blå sirklene illustrerer. De grønne rubrikkene illustrerer sivilsamfunnet (Lid et al., 2016, s. 112). Aktører en kan bruke i det forebyggende arbeidet er skoler, barnevern, mentorordninger, fritidsklubber, ungdomsorganisasjoner, trossamfunn, oppsøkende ungdomsteam, familie, venner og kollegaer som noen nevnte aktører i det tverretatlige samarbeidet.

Figur 5: Relevante samarbeidsaktører i radikaliseringsarbeidet (Lid et al., 2016, s. 113).

Publikum, som er våre samfunnsborgere blir sett på som en av de fremste og viktigste samarbeidspartnerne politiet har. De sitter på masse informasjon som de muligens ikke forstår viktigheten av at politiet får kjennskap til. Publikum hører og ser mye i et lokalmiljø, og de kan på den måten være med på å bidra til å forhindre og forebygge at mennesker blir radikalisert. Dette kan de gjøre ved uformell sosial kontroll. Uformell sosial kontroll er den kontrollen et enkeltindivid utøver overfor mennesker som står en nær. I alle samfunn vil uformell sosial kontroll foreligge.

Faren med en sterk uformell sosial kontroll er dersom det resulterer i at mennesker opplever å bli stigmatisert siden de avviker fra majoriteten av samfunnet (Lie, 2015, s. 220). Dette vil være mot sin hensikt da det kan være med på å bekrefte utenforskapet vedkommende føler på. I forhold til entring av en radikaliseringsprosess kan det fungere som en motivasjons- og pressfaktor (Lie, 2015, s. 238). Informasjonen som publikum kommer med vil kunne føre til god personkunnskap som politiet vil ha stort nytte av, da det vil gi dem betydelig kunnskap og kjennskap til et lokalmiljø. På den måten vil det lette politiets arbeid med å identifisere og oppdage personer med fravikende atferd, og det kan i beste fall være avgjørende for at politiet finner personer som er i ferd med å bli radikalisert.

«Dersom ungdom opplever utenforskap og ikke får dekket grunnleggende behov for trygghet, relasjoner og mestringsopplevelser på en god måte, kan det føre til ukloke måter å tilfredsstill

behov, for eksempel at de søker bekreftelser i destruktive gjenger» (Justis – og beredskapsdepartementet, 2020, s. 9).

Som jeg tidligere i denne oppgaven har vært inne på, har man sett en økning av mennesker som radikaliseres gjennom internett. Som følge av dette kan det være utfordrende å oppdage tegn som gir grunn til bekymring. Det er også sett en økning av voksne mennesker som rekrutterer seg inn i ekstreme miljøer enn tidligere. Før var det som regel ungdommer som involverte seg i ekstreme miljøer. Lid & Heierstad (2019) sier at det er behov for en ny tenkning når det kommer til hvilke aktører en skal koble på når det gjelder mistanke om voksne personer som radikaliseres eller er i voldelig ekstremistiske miljøer. Når det kommer til barn og ungdom, har politiet mulighet til å kalle inn ungdommer og foreldre til bekymringssamtale, noe en ikke kan gjøre med voksne.

2.11 Foreldre i det forebyggende arbeidet

Det finnes lite empiriske studier om familie- og oppvekstdynamikk når det kommer til radikalisering og avradikaliseringsprosesser (Ellefsen & Sandberg, 2021, s. 198). Når det kommer til forskning av familiens rolle, så har majoriteten av studiene sett på familiens involvering og rolle som samhandler med fagfolk og andre statlige etater. Forskningen som foreligger om foreldre og deres påvirkningskraft til radikalisering, viser at det ikke finnes et klart svar (Bakker, 2006; Sageman, 2004). Ellefsen & Sandberg (2022, s.4) understreker at det også finnes liten kunnskap om hvilken rolle tidlig intervensjon spiller inn. Det som ikke kan vites er om tidlig intervensjon i det hele tatt spiller inn med tanke på barnets genetiske arv som de har fått fra foreldrene, miljøet som barnet har vokst opp i, og barnets menneskelige egenskaper. Dette uavhengig om det har vært gode eller dårlige oppvekstvilkår. De få studiene som foreligger om foreldrenes involvering og rolle sammen med fagfolk og andre statlige etater viser at foreldre var uvitende til sine barns radikaliseringsprosess (Ellefsen & Sandberg, 2022, s. 3).

«Our best defences against this threat are well informed and equipped families» (Obama administrasjonen, 2011).

Ellefsen & Sandberg (2021, s. 199) poengterer at hovedvekten av forskningen som foreligger tydeliggjør at de mest positive resultatene for ungdommen kommer av foreldrekontroll, kombinert av deres varme og hengivenhet. Dette vil hjelpe barnet med å holde stø kurs på

deres moralske kompass. Hoeve, Blokland, Semon Dubas, Loeber, Gerris & Van der Laan (2008) viser til at sjansen for avvikende atferd hos unge økes når det er mangel på støtte og veiledning, kriminelle familiemedlemmer, veldig streng disiplinering og øvrige problemer innad i familien.

Bigo, Bonelli, Guittet & Ragazzi (2014) nevner at det som kan forsterke en radikaliseringsprosess er ustabile familieforhold, herunder familievold, rusmisbruk innad i familien og tap av familiemedlemmer som noen eksempler. Bjørge & Carlsson (2005) skriver at mange av unge medlemmer i ekstremistiske miljøene har mindre ideelle forhold til sine familier og fedre. Følelsen av mangelen på familietilhørighet kan provosere unge mennesker til å involvere seg i ekstremistiske miljøer for å fremprovosere en reaksjon fra familien sin. I tillegg kan eldre medlemmer i miljøet bli sett på som en farsfigur for de yngre medlemmene. Jan Kallevik som er tidligere var et kjent fjes i det anti-fascistiske aktivistmiljøet har i boken Xtrem skildret tilhørigheten som han fikk til miljøet. *«For de fleste av oss er Sharp blitt en slags familie. Kanskje et aldri så lite substitutt for den familien man aldri hadde under oppveksten – eller et holdepunkt i en livsfase hvor man har lite fellesskap med foreldre og søsken. Det er ingen hemmelighet at enkelte av gutta har hatt ganske tøffe oppvekstvilkår..»* (Kallevik, 2014, s. 134).

En dansk studie viste at risikoen for radikalisering økte dersom ungdom ble overlat til seg selv uten tilsyn fra voksne (CERTA Intelligence & Security, 2016, s. 33). Ifølge Bjørge & Horgan (2009) så kan et godt forhold mellom foreldre og barn, resultere i at foreldrene er i en posisjon til å påvirke en avradikaliseringsprosess. Den danske studien viste at følgende elementer var avgjørende for å stå imot radikalisering og voldelig ekstremisme, herunder familiemedlemmer som interesserte seg for hverandre, det var rom for å snakke om utfordringer og problemer, og det var foreldre som satt grense samtidig som de ikke avsluttet en diskusjon.

En respondent i den danske studien sa følgende *«Hvis du har et sterkt familienetværk, så er det med til at skabe en form for struktur i dit liv, og mange af dem, vi ser, som bliver radikaliseret, de mangler den der struktur...»* (CERTA Intelligence & Security, 2016, s. 33).

Yousef Bartho Assidiq kjente på opplevelsen av at venner og bekjente snudde ryggen til ham da han konverterte til islam, inkludert hans foreldre i starten. Under denne opplevelsen gjennomgikk han *«en blanding av frustrasjon, redsel og fortvilelse»*, hvorpå han under denne

fortvilelsen fant nye venner i et radikalt islamistisk miljø, som gav ham støtte og opplevelsen av å være i et fellesskap (Alzaghari & Reiss, 2014, s. 28). Da han omsider trakk seg ut av det radikale miljøet, var foreldrene der for ham som en støtte.

«Jeg var heldig som hadde foreldrene mine, hvis ikke det hadde vært for dem kunne det hende fortvilelsen av å være rotløs og alene kunne ført meg lengre ned i kaninhullet. Mange har ikke foreldre som stiller opp.. I mitt tilfelle var det båndet jeg hadde fått til foreldrene mine og den nye tryggheten ved at jeg nå visste at de ville støtte meg i tykt og tynt uansett hva, som gjorde at jeg fikk styrke til å rive meg løs fra miljøet» (Alzaghari & Reiss, 2014, s. 29).

Åsne Seierstad har med boken *«To søstre»* gitt innsikt i noe av utfordringene foreldrene har med å blant annet fange opp faresignaler til deres barn og hva en skal gjøre med faresignalene. Boken handler om to søstre som er andregenerasjons innvandrere fra Somalia, men som er oppvokst i Bærum. Jentene dro fra Norge i 2013 for å slutte seg til IS. Faren til jentene ønsket å bidra med historien i boken til Åsne slik at andre familien eventuelt kunne gjenkjenne faresignalene, noe de selv ikke gjorde. Faren etterlyste også et bedre samarbeid mellom foresatte, skole, politi og moske. Han sa følgende i boken: *«Selv var vi blinde. Vi trodde det gikk over. Nå vet vi bedre»* (Seierstad, 2016). Boken til Åsne er basert på journalistisk arbeid, hvorpå hun har snakket med de to søstrenes foreldre, storebror, venninner av jentene, samt fikk tilgang til jentenes PC-er, mobiltelefoner og notatbøker. På bakgrunn av materialet Åsne satt på beskriver hun en gradvis radikaliseringsprosess: *«man våknet ikke plutselig en dag som ekstremist, man grodde inn i retningen»* (Seierstad, 2016).

Gielen (2008) oppgir at mennesker av høyreekstreme miljøer ofte viser tendenser til å dele de samme fremmedfiendtlige synene som deres foreldre. Et lignende funn hadde Van Donselaar (2005, s. 10) som rapporterte at barn flittig fanget opp foreldrene sine negative uttalelser om innvandrere. Foreldre som har en viktig rolle og stor betydning i barnet sitt liv, vil potensielt ha en sterkt innflytelse når det kommer til å overføre deres ekstreme synspunkter til barnet. Linden (2009, s. 12) derimot, viser til at ungdom og unge voksne som hadde radikale meninger, nevnte at deres respektive foreldre hadde lært dem opp til at diskriminering er uakseptabelt, samt at alle mennesker på jorden skal behandles med respekt.

I en kvalitativ studie fra Nederland medvirket 11 tidligere ekstremister og deres familiemedlemmer. Et av spørsmålene som ble stilt var hvordan familiene og ekstremistene oppfattet at foreldrenes rolle var i selve radikaliserings- og avradikaliseringprosessen. Studien rapporterte at ekstremistene selv ikke antok at det var foreldrene som var den direkte avgjørende årsaken til at prosessen med avradikaliseringen startet. Studien viste likevel at foreldrene hadde en støttende rolle i prosessen, samt at de hadde muligheten til å påvirke radikaliseringsprosessen (Sikkensa, Sanb, Sieckelincck & Winter, 2017, s.1).

En tidligere ekstremist fra den Nederlandske studien svarte:

“What can parents do? You don’t share anything with them [parents], you don’t talk to them, you don’t tell them what you’re doing, so you keep them out very consciously. Your life is outside, in the mosque, with people on the Internet, so she [mother] has no insight into those matters and so she doesn’t know. She only realizes it when you get caught for what you’ve done” (Sikkensa et al., 2017, s. 207).

Ellefsen & Sandberg (2022, s.3) poengterer at familie har en stor rolle når det kommer til at mennesker avradikaliseres og løsriver seg fra ekstremistiske miljøer. Mange fremmedkrigere og andre som har vært i ekstremistiske miljøer har tatt opp kontakten med deres familier. Ekstremister som har mistet kontakt med familie, har vanskeligere for å forlate det ekstremistiske miljøet, enn personer som har løpende kontakt med sine respektive familiemedlemmer. Ifølge Ellefsen & Sandberg (2022, s. 3) blir det ansett til at det er større sannsynlighet for at ekstremister velger å avbryte radikaliseringsprosessen og/eller trekke seg ut av det ekstremistiske miljøet, enn de menneskene som kutter familiebandene helt. Når det kommer til barn som vokser opp i ekstremistiske miljøer, blir de ofte ansett for å være mer sårbare for å bli ekstremister (RAN, 2019, s.2).

På samme måte som at barn får overført foreldres verdier og moral, så kan ideologi og fordommer overføres. Radicalisation Awareness network (RAN, 2019, s. 5) mener denne samhandlingen baserer seg på et paradoks for samarbeidsaktørene. Nettopp fordi at samarbeidsaktørene må respektere rollen som foreldrene har til barnet, samtidig som de må håndtere og respektere at foreldrene har ondsinnede meninger og holdninger. Regjeringens strategi for foreldrestøtte (2018 – 2021, s. 30) fremhever foreldre og familie sin viktige rolle i

forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme. Det blir midlertidig understreket at det ikke er lett for foreldre å fange opp eventuelle bekymringstegn på at deres barn er i ferd med å bli radikalisert. Det er ikke minst krevende å vite hvordan disse faresignalene som foreldre opplever skal håndteres på best mulig vis. Alzaghari & Reiss (2014) fremhever også foreldrenes utfordring.

Stemoren til Philip Manshaus fanget derimot opp faresignaler, men reagerte for sent. Hun sa følgende i et intervju fra 2021: *«Frykter du at noen som står deg nær er i ferd med å bli radikalisert, må du ikke bare håpe på det beste, men kontakte myndighetene. Hvis man opplever at barna har hatefulle utsagn og ekstreme, politiske holdninger, så må man sette seg ned og prate med dem. Man må være interessert i hva de driver med, hva de ser på nettet. Og man må ta det skikkelig på alvor»* (Hammer, 2021).

Forbedret kunnskap om radikaliserings fra foreldrenes side, kan bidra til at foreldre klarer å gjenkjenne faresignaler, og i forlengelsen av det klarer å håndtere prosessen bedre (Bjørge & Horgan, 2009). Sikkensa et al. (2017, s.1) poengterer at foreldrene har behov for mer kunnskap om de ulike ideologiene, og verktøy for å vite hvordan man skal håndtere barnets radikaliseringsprosess.

I september 2022 la politiet ut en video om radikaliserings (Politiet, 2022). Det var min mor som gjorde meg oppmerksom på at hun hadde sett videoen på Tiktok. Det var en video som faktisk handlet om å melde ifra om bekymringer om radikaliserings til politiet. I videoen sa politibetjenten følgende:

«Hvis du er bekymret for at en venn av deg er radikalisert eller holder på å bli det, ønsker vi i politiet at du har lav terskel for å kontakte oss. Vi ønsker at du heller melder en bekymring for mye enn en for lite, og at du lar oss i politiet tar den vurderingen for deg. Vi har en kanal der vi ønsker at du skal melde i fra om bekymringer til oss. Den finner du på tips.politiet.no. Da velger du knappen radikaliserings og voldelig ekstremisme. Du kan melde bekymringen anonymt eller med navn. Det er også mulig å diskutere personen du er bekymret for med oss, uten å oppgi navnet til oss. Da kan vi ta en vurdering av innholdet i bekymringen og vurdere om det er behov for at du gir oss flere opplysninger» (Politiet, 2022).

Det er for tidlig å si hvilke resultater videoen til politiet vil ha. Selv om videoen referer til «venner», så retter den søkelys mot tematikken radikaliserings. I tillegg så er det ikke utenkelig at videoen vil nå ut til mange på sosiale medier, både yngre som eldre mennesker. Har videoen dukket opp på min mors Tiktok, så er jeg sikker på at andre foreldre vil oppdage videoen på ulike sosiale medier plattformer. Nesten samtlige foreldre har en eller annen konto på sosiale medier. Sosiale medier er en høyst aktuell metode for å nå ut til foreldre på med den hensikt å skape økt fokus om radikaliserings og voldelig ekstremisme.

Ellefsen & Sandberg (2022, s.16) skriver at foreldre frykter for hvilke potensielle straffesanksjoner som kan gå ut over barnet om de kontakter hjelpeapparater. En annen grunn til at foreldre ikke tok kontakt med hjelpeapparat var frykten for å ta feil om deres bekymring om radikaliserings, hvorpå det gjør at barnet unødvendig må være i kontakt med politiet. Ellefsen & Sandberg (2022, s. 16) skriver følgende: «*Early interventions by the police poses the risk of inadvertently pushing an individual perceived to be “at risk” further into radicalization, for example by enhancing the person’s feeling of alienation or being treated as a criminal despite not having committed any crime*”, 2022, s. 16).

Teoridelen avsluttes med en påminnelse av de fire forskningsspørsmålene som har til hensikt å belyse og besvare den valgte problemstillingen:

1. Hvilken rolle mener tjenesteapparatet rundt radikaliserings ungdom at foreldre har i det forebyggende arbeidet mot radikaliserings og voldelig ekstremisme?
2. Hvordan opplever tjenesteapparatet rundt radikaliserings ungdom at foreldrenes kunnskap om radikaliserings og voldelig ekstremisme er?
3. Hvilke utfordringer og erfaringer har tjenesteapparatet rundt radikaliserings ungdom opplevd at det har vært i samarbeidet med foreldrene?
4. Hvilke utfordringer mener tjenesteapparatet rundt radikaliserings ungdom at foreldrene står overfor i det forebyggende arbeidet, og hvilke tiltak tenker de må gjøres for å styrke foreldrenes kunnskap for å avdekke og forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme?

3.0 METODE

Samfunnsvitenskapelig metode er et verktøy man benytter i forbindelse med temaet som skal undersøkes, og som kan fortelle oss noe om hvordan det vil være hensiktsmessig å fremskaffe eller etterprøve kunnskap. Metodene skal si noe om hvordan dataen er blitt samlet inn, analysert og tolket. Man må derfor velge én bestemt metode som kan bidra til å belyse den aktuelle problemstillingen på best mulig måte (Dalland, 2017, s. 51-52). En metode er godt brukt når den kjennetegnes som åpen, grundig og systematisk (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2010).

I forlengelsen av det er en avhengig av å samle inn empiri som skal besvare det en lurer på, herunder en hypotese eller et spørsmål. Gyldigheten og troverdigheten til et forskningsprosjekt påvirkes av metodiske valg og ulike utfordringer gjennom en hel forskningsprosess. Det trenger ikke nødvendigvis kun være en bestemt fremgangsmåte for å belyse en problemstilling. Det er derfor viktig at en er bevisst på de ulike metodenes fordeler og ulemper (Everett & Furuseth, 2012, s. 128). Kvale & Brinkmann (2015, s. 140) konstaterer at metode betyr «veien mot målet». Metodekapittelet har til hensikt å beskrive hvilken fremgangsmåte jeg har benyttet meg av på «veien mot målet», fra planleggingens oppstartsfase, til innsamlingen av datamaterialet og analysen av dataen.

3.1 Valg av metode

En skiller mellom to metoder i den samfunnsvitenskapelige metoden, herunder kvantitativ og kvalitativ. Den kvantitative metoden tar utgangspunkt i tall for å kunne vise til noe som er målbart (Blaikie, 2010). For at forskningen skal ha validitet ved kvantitativ metode, er det viktig at det foreligger et stort nok utvalg. Tallene som en er ute etter kan innhentes via statistikker, spørreskjema, intervju og observasjoner for å kunne si noe om eksempelvis mengde – og størrelsesforhold.

Den kvalitative metoden blir ansett som mest hensiktsmessig å benytte i de tilfeller man har lite kjennskap til det man skal undersøke (Johannessen et al., 2010, s. 32). Lund & Haugen (2006) understreker at muligheten er betydelig større for å fremskaffe dypere forståelse og innsikt ved bruk av kvalitativ metode kontra kvantitativ metode. Informasjonen som jeg er ute etter kan besvares gjennom gruppeintervjuer, individuelle intervjuer og observasjoner. Dataen som kommer frem av de ulike nevnte måtene uttrykkes gjennom ord som gir en beskrivelse av blant annet menneskers meninger, oppførsel og sosiale forhold (Blaikie, 2010).

Med bakgrunn i den valgte problemstillingen søkte jeg å besvare oppgaven med kvalitativ metode. Ved å benytte seg av en slik metode så vil problemstillingen bli forsøkt belyst gjennom nyansert og detaljert informasjon (Johannessen et al., 2010). Jeg funderte på om oppgaven skulle søkes besvart med kvantitativ metode, herunder med spørreundersøkelse for å nå ut til en større andel tjenesteapparat rundt radikaliseret ungdom. På den måten kunne en potensielt fått en større bredde i tilknytning til den valgte problemstillingen. Ved en slik tilnærming ville jeg kunne fått innhentet datainnsamling som hadde gitt meg statistikk å henvise til. Ut ifra problemstillingen min sanså jeg det som mest hensiktsmessig å gå for kvalitativ metode da jeg ønsket å få en dypere forståelse for den valgte problemstillingen med at informantene fikk en større frihet til å reflektere, dele erfaringer og meninger.

3.2 Intervju

Jeg visste ganske tidlig at oppgaven skulle besvares med intervju. «*Hvis du vil vite hvordan folk oppfatter verden og livet sitt, hvorfor ikke spørre dem*» (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 19). Målet for forskere er å forstå et felt ut ifra et forskningsperspektiv, og da er intervju en god metode for å få denne forståelsen (Postholm, 2010). Forskningsintervjuer har til hensikt å søke etter en forståelse sett fra informantenes side (Kvale & Brinkmann, 2009). Måten intervju fungerer på er ved en samtale mellom en eller flere informanter og en forsker. Kvale og Brinkmann (2009) skiller forskningsintervju og en hverdagsamtale med at førstnevnte er en profesjonell samtale som går mer i dybden, i tillegg til at samtalen er preget av et formål og struktur. Selv om jeg i denne oppgaven henviser til intervju som metoden, så sikter jeg til forskningsintervju. Intervjuer kan dokumenteres på ulikt vist, herunder med videopptak, notater underveis, lydopptak eller hukommelse fra intervjueren.

3.3 Utvalg av informanter

Når det kommer til kriterieutvelgelse skriver Dalen (2004) at informantene en velger skal være sentrale for å belyse problemstillingen. Det medfører å stille seg spørsmål om hvem det er som kan gi best informasjon om temaet som skal besvares. Det er blitt gjennomført en strategisk utvelgelse av informantene sett ut ifra deres egenskaper, kvalifikasjoner og erfaringer. Informantene som har bidratt til oppgaven har hatt erfaringer med å samhandle med foreldre til barn som enten har vært radikaliseret eller vært bekymret for radikalisering. Det var en tidskrevende prosess å finne disse informantene. For å besvare oppgaven så ønsket jeg å ha åtte informanter, hvorav det skulle være to informanter fra hvert yrke som medvirket i oppgaven. Yrkene til informantene kommer det nærmere beskrivelse av i det neste underkapittelet.

Jeg visste fra begynnelsen av oppgaven at jeg ønsket at informantene skulle besitte ulike stillinger, i tillegg til at de måtte ha erfaringer om radikaliserings knyttet til ungdom og samhandling med deres respektive foreldre. Det var lettere sagt enn gjort å få tak i slike informanter. Av flere som jeg var i kontakt med fikk jeg til svar at de ikke hadde problemer med problematikken radikaliserings og voldelig ekstremisme i deres respektive kommune. I arbeidet med å få tak i informanter så jobbet jeg meg systematisk fra kommune til kommune. Ved positiv respons fra informantene vedrørende nødvendig erfaring, så spurte jeg informanten om vedkommende kjente til kollegaer som hadde tilsvarende erfaring, og som kunne være aktuell å intervju. Tjora (2010, s. 151) beskriver dette som snøballmetoden som går ut på at en får tips om aktuelle informanter fra førstekontakten. Metoden illustrerer som en snøball som blir større og større jo flere informanter som blir tipset fra førstekontakten.

Jeg skal nå gjøre rede for de ulike informantenes stillinger som har medvirket i denne oppgaven, og se nærmere på hva som blir skrevet om deres stilling.

3.3.1 SLT-koordinator

SLT står for «Samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak», og er en samarbeidsmodell. Per dags dato er det rundt 180 kommuner som har tatt i bruk SLT-modellen, og i forlengelsen av det ansatt en SLT-koordinator (Sekretariatet for konfliktrådene, 2021). Rollen til SLT-koordinatoren er å samordne rus og kriminalitetsforebyggende tiltak på en effektiv og målrettet måte sammen med kommunale aktører og politiet. SLT-koordinator har det overordnende ansvaret for å sørge for at det er informasjonsflyt mellom alle samarbeidsaktører i kommunen (Gundhus, Egge, Strype & Myhrer, 2008, s. 46).

Modellen har som formål å sørge for at barn og unge i de respektive kommunene får den nødvendige hjelpen som de har rett og krav på til riktig tid (Sekretariatet, 2021, s. 4). Målgruppen for samarbeidsmodellen er i utgangspunktet barn i alderen 12-18 år. Det er flere kommuner som har gjort unntak fra hovedregelen med å utvide aldersspennet. Lid et al., (2016) understreker at SLT-modellen har en fordel i det forebyggende arbeidet mot radikaliserings og voldelig ekstremisme, nettopp fordi at modellen bygger på et allerede eksisterende nettverk bestående av ulike samarbeidsaktører knyttet mot kriminalitetsforebyggende arbeid mot barn og unge. Handlingsplanen for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme fra 2014 uttrykker det tverretatlige samarbeidet som en viktig forebyggingsstrategi, hvorpå SLT nevnes som en viktig brikke i det forebyggende arbeidet (Justis- og beredskapsdepartementet, 2014, s.

13).

3.3.2 Radikaliseringskontakt

Jeg har tidligere i denne oppgaven gjort rede for politiet som en helhet i det forebyggende arbeidet med å forhindre radikalisering og voldelig ekstremisme. For å hankses med de økte hendelsene knyttet til radikalisering og voldelig ekstremisme, så besluttet regjeringen at politiet skulle «forankre ansvar for forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme i politidistriktene», hvorpå det i tiltak 13 stod at det skulle etableres radikaliseringskontakter (Gjelsvik & Bjørge, 2018, s. 237-238). Radikaliseringskontaktene sin arbeidsoppgave er blant annet å veilede, gi råd og videreformidle bekymringen om radikalisering og voldelig ekstremisme til rette instans. Sett bort i fra fokuset om å styrke PST og det lokale politiets ressurser opp imot arbeidet med å forebygge radikalisering og voldelig ekstremisme, så har det i tillegg vært fokus på å styrke kommunale aktørers kompetanse. Radikaliseringskontakt sitter med god forståelse over kriminalitetsutfordringen som radikalisering og voldelig ekstremisme er, fenomenkunnskap og ikke minst hvilke tiltak som bør iverksettes, både med og uten involvering fra de ulike samarbeidsaktørene.

3.3.3 Barnevernet

Barnevernets jobb er å sikre at alle barn og unge lever under gode oppvekstvilkår, og får den nødvendige hjelpen som de har rett på, og det til rett tid (Bufdir, 2019). Barnevernets posisjon medfører at de både kommer i kontakt med barn og unge, og deres foreldre. I handlingsplanen om radikalisering og voldelig ekstremisme fra 2014 blir barnevernet nevnt som aktør når det gjelder å melde ifra om bekymring, men også når det kommer til å gjennomføre bekymringssamtale med barn og unge (Justis- og beredskapsdepartementet, 2014, s. 27). Barnevernets rolle i arbeidet med å forebygge radikalisering og voldelig ekstremisme er å gi råd, veiledning og andre hjelpetiltak til både barnet, og til familien (Justis- og beredskapsdepartementet, 2016).

3.3.4 Uteseksjonen i Velferdsetaten

Uteseksjonen jobber oppsøkende i sentrum med både tilstedeværelse og oppfølging av alle aldre, men med et særlig fokus på barn og unge opp til 25 år (Pettersen, 2020). I NOU (1980, s. 37) ble det formulert et mandat når det kom til oppsøkende barne- og ungdomsarbeidet. Det forebyggende arbeidet skulle ta sikte på å:

- Samle inn kunnskap om levekår for barn og ungdom, og ta initiativ til tiltak som kan bedre levekårene.
- Oppsøke barn og ungdom som trenger hjelp eller støtte, men som ikke fanges opp av andre organisasjoner eller institusjoner.
- Etablere kontakt med barn og ungdom på et tidlig tidspunkt, samt motivere dem for skole, arbeid, fritid eller deltakelse i ulike behandlingstilbud.

Uteseksjonen står i en særstilling med tanke på at de har større mulighet til å komme i kontakt med barn og ungdom i sentrum som sliter med ulike utfordringer, og/eller er tilknyttet miljøer (Pettersen, 2020, s. 32). I tillegg så har de muligheten til å få samtykke av ungdommen til å involvere foreldre.

3.4 Planlegging og gjennomføring av intervjuene

Kvale & Brinkmann (2015) poengterer syv stadier for en intervjuundersøkelse som skal bidra til at forskningsprosessen blir mer strukturert og systematisk. De syv stadiene illustrer intervjuprosessen fra idestadiet til det ferdige resultatet. Jeg har tilstrebet at intervjuene mine har blitt formet etter Kvales metode, nettopp fordi at det er en anerkjent og systematisk metode som bidrar til en helhetlig intervjuprosess. De syv stadiene må sees på som en helhet, og ikke hver for seg. Ved at en tilstreber å være godt forberedt før intervjuene, så medvirker det til at en får høyere kvalitet på det som produseres i intervjuene, i tillegg til at etterbehandlingen av intervjuene vil bli lettere.

1. Tematisering

Før en setter i gang med intervjuene er det viktig å ha en klar formening om hva formålet med intervjuet er, i tillegg til å få frem hvordan ens oppfattelse av emnet er. Når det er gjort så skal en velge en eller flere metoder for hvordan en skal undersøke emnet nærmere. Ifølge Kvale & Brinkmann (2015) så skal en stille seg spørsmål om hvorfor og hva, før en stiller seg spørsmålet om hvordan. *Hvorfor* er i forhold til å besvare formålets studie som i mitt tilfelle er å undersøke hvilken betydning foreldre har i profesjonelle aktørers øyne, når det kommer til å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme. Spørsmål knyttet til *hva* handler om at en skal innhente kunnskap om emnet som skal undersøkes. Det gjorde jeg ved å utarbeide forskningsspørsmål, i tillegg til at jeg sørget for å erverve meg en begrepsmessig og teoretisk forståelse over emnet.

Med spørsmålet om *hvordan* så handler det om å finne metoden som vil egne seg best for oppgaven. Som jeg tidligere har nevnt så vil oppgaven bli besvart med bruken av kvalitativ metode, da den er mest hensiktsmessig for å belyse den valgte problemstillingen.

2. Planlegging

I denne delen av stadiet så er det naturligvis planlegging i forhold til intervjuene som står i fokus. Denne delen av stadiet er betydningsfullt for at en skal få innhentet viktig og relevant kunnskap opp imot problemstillingen som en ønsker belyst av informantene. Det handler også om å kartlegge hva en ikke trenger besvart av informantene slik at en unngår at unødvendige spørsmål blir stilt. I planleggingsfasen brukte jeg betydelig lang tid på å finne litteratur som var mest relevant for min oppgave. Som tidligere nevnt så måtte jeg ved planleggingen også ta høyde for den pågående Covid-19-situasjonen som herjet i alle verdens land. Det har resultert i at jeg har hatt både plan A, B og C klar. Jeg måtte ta høyde for at eventuelle restriksjoner fra kommunen eller staten kunne resultere i at det ikke var mulig å gjennomføre intervjuene med fysisk oppmøte.

Jeg ønsket helst å unngå intervju over Teams. Det er flere grunner til det, deriblant mangelen til å observere og tolke kroppsspråket til informantene, eventuelle tekniske problemer som kan oppstå og tregt internett som kan forsinke kommunikasjonen og ikke minst at intervjusettingen kan skape et miljø som ikke fører med seg de refleksjonene, erfaringene og en dialog med informantene som jeg ønsket.

Da intervjuene skulle gjennomføres så var det ingen pågående Covid-19 restriksjoner, men jeg var i siste trimester av graviditeten min. Intervjuene ble tatt på Teams da informantene som skulle intervjues til oppgaven befant seg både nord, sør, vest og øst i landet. Jeg anså det som hensiktsmessig både tidsmessig og økonomisk å gjennomføre intervjuene på Teams. Overnevnte bekymringer ble ikke et problem, da kommunikasjonen mellom meg og informantene gikk veldig bra.

3. Intervjuing

Intervjuene ble gjennomført med grunnlag i intervjuguiden som ble utarbeidet i planleggingsfasen. Intervjuene ble gjennomført i tidsrommet januar og februar 2022. Gjennomføringen av intervjuene ble brukt med semi-strukturert dybdeintervju. Det

skilles mellom denne intervju formen, og ustrukturerte intervjuer som står i stil med en vanlig samtale. Måten den semi-strukturerte intervjuformen gjennomføres på er ved at en følger intervjuene på en planlagt og systematisk måte.

Hensikten er å utarbeide en intervjuguide som sikrer at alle spørsmål og emner blir dekket under intervjuene (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 156). Selv om intervjuguiden er definert og utformet på forhånd, vil en med bruken av semi-strukturert intervjuform kunne endre rekkefølgen på temaer og spørsmål underveis. Jeg har hele tiden vært bevisst på at intervjuene ikke skulle være for rigide og for stramme, verken i oppsettet og gjennomføringen. Jeg hadde forhørt meg med flere som hadde gjennomført semi-strukturert intervjuer i deres respektive masteroppgaver, hvorpå de følte at ved å ha en mer fleksibel tilnærming så resulterte det i en bedre flyt i kommunikasjonen og at det fremkom flere detaljer.

Under intervjuene så fulgte jeg ikke oppsettet fra punkt til prikke, men stilte spørsmål der jeg følte det var naturlig, akkurat for å få til den gode flyten. Dersom det var noe jeg ikke forstod med det som ble sagt eller at jeg ikke følte at det passet, så stilte jeg oppfølgingsspørsmål eller ba informantene om å utdype det de sa. Denne oppfølgingsmåten anser jeg har bidratt til å styrke innhenting av relevant data. Inntrykket jeg hadde etter endt gjennomføring av intervjuene var at samtlige informanter hadde vært oppriktige og ærlige i sine respektive beskrivelser. Det gjør at jeg sitter igjen med følelsen av at datamaterialet som er innhentet er bredt og fyldig, og besvarer problemstillingen i studiet (Ringdal, 2013, s. 243).

I mitt yrke som politibetjent er jeg vant til å benytte meg av lydopptak i avhørssituasjoner. Ved at en ikke trenger å kun fokusere på å notere ned alt en hører, får en mulighet til å analysere både mimikk, tonefall, pauser, det mellommenneskelige samspillet og ikke minst kan man reflektere underveis over hva som blir sagt, og på den måten stille oppfølgingsspørsmål dersom det er aktuelt (Kvale & Brinkmann, 2015). Jeg anså det derfor som mest hensiktsmessig å gjennomføre intervjuene med lydopptak. I forkant for intervjuene da jeg var i kontakt med informantene, gjorde jeg dem kjent med at det ble gjort opptak av samtalen. De ble i tillegg påminnet om det da jeg sendte ut informasjonsskriv om intervjuene.

Tjora anbefaler at intervjuene har en tidsramme som er romslig slik at man tilrettelegger for at informantene skal få god nok tid til å kunne reflektere over erfaringer og meninger (2010, s. 90). Jeg satte av cirka en time for gjennomførelsen av intervjuene. Selv om jeg er vant til å avhøre mennesker i politisammenheng, så kjente jeg i forkant av intervjuene at jeg var nervøs, da dette var en setting jeg ikke var vant med. Jeg betrygget meg i forkant av intervjuene med at intervjuene kan føles og oppleves som mislykkede, men samtidig kan være veldig verdifulle (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 203). Jeg valgte å avslutte alle intervjuene med informantene med å legge opp til avsluttende spørsmål og kommentarer (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 161).

4. **Transkribering**

Som jeg tidligere har nevnt så ble intervjuene tatt opp med lydopptaker. I denne fasen så skal en klargjøre det innhentede materiale til videre analyse. Transkribering handler om at en gjør den muntlige talen om til skriftlig tekst. Gjennomføringene av intervjuene gav rundt 130 sider med transkribert tekst. Etter hver gjennomføring av intervjuene så ble de transkribert like etterpå, med påfølgende sletting av lydopptaket. Oppbevaringen av lydopptaket og transkripsjonene ble oppbevart trygt i en safe i min private bolig (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 145). Det er flere grunner til at jeg valgte å transkribere intervjuet like etter gjennomføringen, herunder at intervjuet og opplevelsen var ferskt i minnet. Det gjorde at jeg fikk bedre mulighet til å fokusere på neste intervjurunde. I tillegg til å transkribere, så noterte jeg ned mine tanker og opplevelsene som jeg fikk av intervjuene. Dette gjorde jeg for å få meg selv til å reflektere over opplevelsen av intervjusituasjonen, så vel som at det var nyttig da jeg skulle sette i gang med analysearbeidet, i forhold til å se sammenhenger.

Ved transkribering må man ta stilling til ulike vurderinger, valg og praktiske problemer. Transkribering har ulemper og fordeler, hvorpå førstnevnte er at en går glipp av eksempelvis stemmeleie, uttalelse, mimikk og kroppsspråk. Fordelen med transkribering er at arbeidet som en får ut av det medfører at materialet blir mer oversiktlig og strukturert. Dette er en stor fordel når en skal sette seg ned med å analysere innholdet. Når det kommer til hva som skal transkriberes så anbefales det at en ikke tar en subjektiv utvelgelse, men at alt transkriberes, i tillegg til små ord som eksempelvis «ehm». Tanken bak å være så detaljert er at en kan fange opp usikkerheter

ved svarene som en ellers ikke ville ha fanget opp (Tjora, 2010, s. 144).

5. **Analysering**

I forkant av analyseringen må en finne ut hvilke metoder for analyseringen som skal brukes for å besvare de empiriske funnene. Dette blir en helhetlig vurdering basert ut i fra studiens formål, emneområde og hvilket intervjumateriale en besitter. I forhold til min oppgave så vil de empiriske funnene bli drøftet opp imot problemstilling og teori som ble presentert i teoridelen.

6. **Verifisering**

På dette stadiet så skal en undersøke funnene ved intervjuene, herunder validitet, pålitelighet og generaliserbarhet. Når det kommer til generaliserbarheten så vil utvalget som er i studiet mitt være for lite til at funnene kan generaliseres. Validitet og reliabilitet har til hensikt å si noe om hvor troverdig et studie er. Det handler også om å se hvorvidt problemstillingen er belyst. Når det kommer til reliabilitet og validitet så vil jeg nevnte dette nærmere i neste kapittel.

7. **Rapportering**

Det siste stadiet i modellen er rapportering. Kvale & Brinkmann (2015) påpeker at rapporteringen, som i dette tilfellet er masteroppgaven min, skal formidles på en slik måte at det overholder ulike vitenskapelige kriterier. I tillegg til det skal funnene ved undersøkelsene bli presentert i et produkt som er lesbart og at en har tatt hensyn til de etiske sidene ved forskningsarbeidet.

3.5 Forforståelse, validitet og reliabilitet

Forforståelse kan være fordommer eller tanker om et spesielt tema. Det kan være at vi mennesker blant annet har en oppfatning eller mening om et tema før man igangsetter en undersøkelse (Dalland, 2017, s. 58). Kunnskap og oppfatninger som vi på forhånd har kan i underbevisstheten være med på å påvirke hvordan vi tolker situasjoner vi står overfor. Likevel er forforståelsen grunnleggende for at vi skal forstå virkeligheten (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2016, s. 34). Min forforståelse kan påvirkes etter hvert som jeg tilegner meg kunnskap.

I forlengelsen av det vil det være viktig å ha i mente at forståelse er noe som er i konstant endring hos oss mennesker. Den forforståelse jeg har tilegnet meg om radikaliserings og voldelig ekstremisme er formet av blant annet sosiale medier, nyheter, forelesning og ulik litteratur. I forlengelsen av dette vil min forforståelse om radikaliserings og voldelig ekstremisme, og de svar som jeg er ute å ha innvirkning på hvilke søk jeg kommer til å foreta meg. Politiryket i seg selv fører med seg informasjon som er konfidensiell og som av sikkerhetsmessige årsaker er utilgjengelig for allmennheten. Jeg var fra starten av oppgaven klar over at min yrkesutøvelse som politiker kunne være med på å påvirke min forforståelse over tematikken radikaliserings og voldelig ekstremisme. Jeg har derfor vært veldig bevisst på hvilke negative konsekvenser dette kan medføre. Dette kan eksempelvis være at jeg ubevisst vektlegger informasjon som best samsvarer med min forståelse. Ved å være klar over akkurat dette, så kan det tenkes at denne bevisstgjøringen vil kunne motvirke at nettopp dette skjer.

«Validitet defineres som hvor godt, eller relevant, data representerer det fenomenet som skal undersøkes» (Johannessen et al., 2010, s. 408). I arbeid med ulike metoder og innhenting så bør det tilstrebes at undersøkelsene og arbeide med å innhente ulike datamaterialer gjennomføres på en slik måte at det kan sees på som forsvarlig. Om man ikke kan stå for at dette er gjort, så har undersøkelsen i utgangspunktet lav validitet (Bukve, 2016, s. 99). Reliabilitet handler om påliteligheten i forhold til hvordan dataen er samlet inn på, samt bearbeidelsen av dataen. Om flere forskere gjennomfører flere tilsvarende studier og ender opp med det samme resultatet, så oppnås høy reliabilitet (Johannessen et al., 2016, s. 37). Både reliabilitet og validitet blir ansett som fundamentale begreper når det kommer til kvalitet og troverdighet i forskningsprosessen (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 276).

Når det kommer til reliabiliteten av studien, ble denne ivaretatt ved at jeg hørte på lydopptakene to ganger. I tillegg så ble det transkriberte materiale gjennomlest flere ganger for å avdekke uoverensstemmelser og/eller feiltolkninger. Ved å lese gjennom det transkriberte materialet så medførte det at jeg kom over funn som jeg ellers hadde oversett (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 211).

Spørsmål som jeg har stilt meg i løpet av studien er hvorvidt forskningsresultatene er pålitelig og gyldig, i tillegg til kvaliteten på forskningen som er gjennomført. Jeg har vektlagt kravet om gjennomsiktighet i forhold til rollen jeg innehar som forsker og fremgangsmåten på studien for at påliteligheten og gyldigheten skal kunne vurderes (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 108). Jeg

har tidligere begrunnet valget av semi-strukturerte dybdeintervjuer, da det gir en muligheten til å følge opp temaer og spørsmål på en slik måte at en fortsatt opprettholder systematikk underveis i intervjuene. Ved at en sørger for å dekke alle eventuelle spørsmål og temaer, så vil det kunne ha betydning for validitetene av funnene, i og med at det gir anledning til å sammenligne svarene til informantene i ettertid (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 278). Kvaliteten på oppgaven kan svekkes dersom min forforståelse er farget, i tillegg til at både reliabiliteten og validiteten er lav. I tillegg kan man ikke utelukke at det har fremkommet feilkilder som følge av intervjuene, og i forlengelsen av det at jeg har stilt spørsmål, som av informantene kan ha blitt oppfattet feil eller at jeg har misforstått svarene deres (Dalland, 2017, s. 60).

3.6 Etiske hensyn

Jacobsen (2005, s. 45) viser til tre grunnleggende prinsipper når det kommer til etiske hensyn, herunder krav om privatliv, krav om å bli gjengitt på korrekt måte og krav om informert samtykke. Når det kommer til de etiske sidene så ble studiet godkjent av Norsk senter for forskningsdata. Informantene fikk informasjon om studiens formål via brev, telefonisk kontakt og muntlig, samt at de fikk vite at de kunne trekke seg når som helst i studiet, uten begrunnelse. Forut for intervjuene så ble det innhentet skriftlig samtykke fra informantene. Det er ingen av informantene som er gjengitt med navn i denne masteroppgaven. Det er flere årsaker til det, herunder at jeg vurderte det dit hen at det ville bli enklere å skaffe informanter til oppgaven dersom de ble anonymisert og at anonymiseringen av informantene ikke ville påvirke resultatene. I tillegg så var mange av informantene klare på at de ønsket å være anonymisert i oppgaven. Informantene blir tilkjennegitt i oppgaven ved deres egen unike kode.

3.7 *Datainnsamling og analyse av intervjudata*

Da jeg var ferdig med å transkribere intervjuene, så startet neste del av arbeidet, som var å kategorisere og kode materialet. Arbeidet med å kode handler om at en kategoriserer ord og setter «merkelapper» på setninger eller uttrykk med navn (Tjora, 2010, s. 160). Kode blir ansett som et viktig verktøy for å organisere den innhentede informasjonen, i tillegg til å bidra til å redusere datamateriale. Jeg tilstrebet med å danne koder som ville være aktuelle for min problemstilling, samtidig som jeg møtte datamaterialet med et åpent sinn. På den måten lot jeg datamaterialet tale for seg selv (Nilssen, 2012, s. 78).

Da arbeidet med å sortere kodene tematiske i ulike kodefarger var ferdig, så knyttet jeg svarene og spørsmålene fra intervjuene inn i et samlet dokument. Johannessen et al., (2016, s. 188) forklarer dette som kategoriseringsprosessen, hvorpå en plasserer datamaterialet i respektive kategorier. Tanken bak det er å kunne skaffe seg best mulig oversikt over hvilket datamateriale en står overfor, i tillegg til å kunne se hvilket materiale som kan si noe om den valgte problemstillingen. t

Selv om ikke alle kodene som jeg hadde produsert svarte direkte på problemstillingen min, så tok jeg et bevisst valg på å ta det med. Dette både for å unngå at jeg gikk glipp av informasjon, men også fordi jeg tenkte at det ville være til hjelp for å danne meg et bedre helhetsbilde. Dette kalles for en åpen koding. Johannessen et al., (2016, s. 189) sier at åpen koding gir muligheten for at en kontinuerlig kan sammenligne ulike datamaterier med hverandre opp imot ulikt og likt innhold. Arbeidet med å kode intervjuene tok ganske lang tid. Mye fordi at jeg ønsket at det skulle være høy kvalitet på kodene, i og med at det ville være til stor hjelp til å beskrive det som fremkom i intervjuene. I det samlede dokumentet ble informantenes svar fremhevet slik: «B1», «B2», «R1», «S2» osv. Forkortelsen står for «Barnevern 1», «Barnevern 2», «Radikaliseringskontakt 1» og «SLT-koordinator 1» etc. På den måten hadde jeg god oversikt over hvem som hadde sagt hva.

4.0 RESULTATER OG DRØFTING

Det er i denne delen av oppgaven at hovedfunnene fra intervjuene blir presentert. Sammen med teoretisk litteratur vil det utgjøre grunnlaget for drøftelsen og for å besvare problemstillingen til oppgaven: *Hvordan opplever profesjonelle aktører at rollen til foreldre er i arbeidet med å forebygge radikalisering og voldelig ekstremisme?* For å strukturere funnene og drøftingen på best mulig måte vil funnene bli presentert i fire bolker, og da henholdsvis under de valgte forskningsspørsmålene. Kapitlet i seg selv må sees i sin helhet, da det på enkelte steder vil forekomme overlapping.

4.1 Hvilken rolle mener tjenesteapparatet rundt radikalisert ungdom at foreldre har i det forebyggende arbeidet mot radikalisering og voldelig ekstremisme?

Det var svært ulike svar i forhold til foreldrenes rolle og betydning i barn og unges liv. Alle informanter var enige i at foreldrenes rolle hadde en svært avgjørende rolle. De begrunnet det med at foreldre hadde en sterkere innflytelse på barn og unges atferd, enn utenforstående som de i første-linjes-arbeid hadde. Utekontakt 1 begrunnet svaret sitt med at de og andre i første-

linje-arbeid ikke har jevn interaksjon med barnet over tid, men som regel kun i en «kort» tidsperiode i barnet sitt liv.

«Foreldrene har helt klart den største rollen i det forebyggende arbeidet. Vi er avhengige av å ha med foreldre på laget. Jeg tenker at i utgangspunktet så er det en foreldrejobb også er vår jobb å støtte foreldrene i å stå i den jobben. Vi ser jo i de sakene hvor vi virkelig sliter og ikke får det til, så er det jo i de sakene hvor vi ikke har et godt samarbeid med foreldrene» Barnevern 2

Barneverninformant 1 og 2 mener at foreldrene er i en posisjon hvor de kan påvirke deres barn fra radikaliseringsprosessen eller i prosessen. Dette gjør de ved å utnytte relasjonen «foreldre-barn» gjennom deres sterke bånd. Foreldrene har en enestående anledning til å følge barnet over tid, og i forlengelsen av det følge med på dens utvikling. Utekontakt 2 poengterer at de som regel ikke har den samme muligheten som foreldre og familie for øvrig har. Det finnes lite empiriske studier om familie – og oppvekstdynamikk når det kommer til radikaliserings- og avradikaliseringsprosesser (Ellefsen & Sandberg, 2021, s. 198). Når det kommer til forskning av familiens rolle, så har majoriteten av studiene sett på familiens involvering og rolle som samhandler med fagfolk og andre statlige etater. Forskningen som foreligger om foreldre og deres påvirkningskraft til radikaliseringsprosesser, viser at det ikke finnes et klart svar (Bakker, 2006).

Radikaliseringskontakt 1 mener at foreldrenes innflytelse viste seg å være avgjørende gang på gang, selv om han også hadde erfart at foreldre sin innflytelse ikke var godt nok i enkelte tilfeller.

«I samtale med en far til en gutt som var langt uti radikaliseringsstunnelen fortalte faren at sønnen hadde takket ham. Takket han for alt maset om hvor han var, hvem han var med og hva han gjorde. Takket ham for at det var et hjem med regler. Takket ham for at han stilte de ubehagelige spørsmålene når ingen andre gjorde det. Hadde det ikke vært for faren, så hadde han mye trolig endt opp som de andre» Radikaliseringskontakt 1

SLT – koordinator 2 var til dels enig i at foreldre kunne ha en viktig rolle for å avverge radikaliseringsprosessen hos barnet. Han ville likevel understreke at familie og foreldre i mange tilfeller har vært årsaken til at barn og unge har blitt rekruttert til ekstremistiske grupper.

Radikaliseringkontakt 2 har gjennom politiets systemer vært kjent med at enkelte av foreldrene har kriminell bakgrunn og/eller er med i ekstremistiske miljøer. Ved slike tilfeller så mener vedkommende at foreldrenes rolle har liten til svært liten betydning.

«Når du er sønnen til en som er med i den Nordiske motstandsbevegelsen, så kommer det ikke akkurat som et sjokk at vedkommende har «arvet» sine fars holdninger og meninger»

Radikaliseringkontakt 2.

Selv om samtlige informanter var enige i at foreldrene hadde en betydningsfull rolle i det forebyggende arbeidet for å avverge radikalisering, så var de veldig klare på at det ikke alltid vil være tilfelle. I noen tilfeller så er det foreldre og familie forøvrig som er årsakene til at barn og unge blir radikalisert og introdusert for ekstreme grupper.

Oppgaven har sett på ulike årsaksforklaringer til radikalisering og voldelig ekstremisme. De to nevnte fenomenene kan i verste fall resultere i terrorisme. Selv om Barnevern informant 1 sier at ikke alle mennesker kan reddes, så er det helt avgjørende at bekymringstegn fanges opp tidlig for å forhindre at mennesker blir radikalisert. Alzaghari og Reiss (2014) har som tidligere nevnt sett på ulike årsaksforklaringer til radikalisering, hvorpå søken etter identitet, tilhørighet og sårbarhet er noen av de nevnte faktorene for at mennesker blir radikalisert. Årsaksforklaring til radikalisering er veldig kompleks. Den eneste personen som kan svare for hvorfor og hva som gjorde at vedkommende ble radikalisert, er individet selv.

Barn over hele verden vokser opp med ulike oppvekstvilkår, noe som gjør at forutsetningen for hvilket forhold barn og foreldre får til hverandre, ikke kan sammenlignes. Svarene fra informantene viser at foreldres rolle både kan være av stor betydning for at radikaliseringprosessen stoppes og/eller at vedkommende kommer seg ut av et ekstremistisk miljø, men også at foreldrene kan bidra til at barnet blir radikalisert.

Utekontakt 1 mener det lette svaret er å si at foreldrene har en betydelig rolle, for det er det man umiddelbart tenker at foreldrene bør ha. *«For mange ungdom så har de et godt forhold til sine foreldre og vokser opp i et kjærlig hjem. Det trenger derimot ikke bety at foreldrenes betydning for ungdommen stopper ham eller henne fra å bli radikalisert».*

Utekontakt 1 fortsetter med å si: *«Dette kan man se i andre sakstyper som narkotika og gjengkriminalitet. Etter mange år som utekontakt så er min erfaring at det er omgivelsene og miljøet som påvirker ungdommen mest. Både på godt og vondt».*

Det kan være ulike grunner til at foreldrene ikke har noe stor påvirkningskraft på deres barn. Det trenger ikke være noe med foreldrene i utgangspunktet som gjør at de ikke når fram til barnet. Det kan rett og slett være at det finnes miljøer, personer eller en tro som har større påvirkningskraft. Barnet kan komme fra et godt hjem, med gode foreldre og gode forutsetninger for å klare seg i livet.

“Noen har ingen moralske skrupler mot å skade andre; normative barrierer kan falle under visse omstendigheter, slik at også moralske personer kan begå grusomme handlinger” (Bjørgero & Gjelsvik, 2015, s. 206). Noen barn og unge er lettere å påvirke enn andre, og som et resultat av det så kan de menneskelige egenskapene, miljøet, det sosiale nettverket og mer overstyre foreldrenes støtte og betydning. Dette uavhengig av hvor stor betydning foreldrene i utgangspunktet hadde. Sosial tilhørighet har ifølge McCauley og Moskalenko (2010) spilt en stor rolle i radikaliseringsprosessen og rekrutteringen. Det er fra informantene og i nyhetsbildet eksempler på at barn som har vokst opp i tilsynelatende gode hjem og med gode forutsetninger, har blitt radikalisert.

Barnevern 1 understreker at det ikke bare er personer som kommer fra dårlige kår som blir kriminelle: *«Det finnes flere eksempler på mennesker som begår alvorlige kriminelle handlinger som kommer fra gode hjem med masse kjærlighet og støtte. Det vil ikke alltid være nok med emosjonell støtte fra foreldre, familie eller venner. Noen ganger så seirer ideologi og tankesett over tilhørighet til familie og venner. Sånn er det bare. Alle kan dessverre ikke reddes. Det er realiteten».*

Ellefsen & Sandberg (2022, s.4) understreker at det også finnes liten kunnskap om hvilken rolle tidlig intervensjon spiller inn. Det som ikke kan vites er om tidlig intervensjon i det hele tatt spiller inn med tanke på barnets genetiske arv som de har fått fra foreldrene, miljøet som barnet er vokst opp i og barnets menneskelige egenskaper. Dette uavhengig om det har vært gode eller dårlige oppvekstvilkår. Ellefsen & Sandberg (2022, s. 17) understreker at tidlig intervensjon fra familie mest sannsynlig er det mest forebyggende tiltaket mot radikaliserings, i tillegg til at det kan bidra til å redusere muligheten for uønskede inngrep fra rettshåndhevende instanser.

Informantene har ikke kommet med detaljerte beskrivelser av ungdommen som enten har stått i fare for å bli radikalisert eller som har kommet så langt inn i prosessen. Det er foreldrene som har vært i fokus. Informantene har derimot fortalt om blant annet barn som har vært på søken etter aksept fra samfunnet og vennskap, men også ungdom som føler seg oversett og frustrerte. Dette gjaldt både ungdom som har gode familiære relasjoner, og de som ikke har hatt det. Sistnevnte var det som fremkom oftest. Oppgaven har via Bjørgo og Gjelsvik (2015) vist hvilke personlighetstyper som oftest blir radikalisert, herunder de ideologiske aktivistene, medløperne, de sosialt frustrerte og den spenningssøkende personen. Disse fire personlighetstypene har personlighetstrekk som informantene har nevnt.

Jeg har som tidligere nevnt redegjort for push- og pullfaktorer, hvorpå det blir sett nærmere på familiens betydning i form av risiko – og beskyttende faktorer (Justis- og beredskapsdepartementet, 2015). Det fremkommer av fem av åtte informanter at foreldre med psykiske problemer, fattigdom, foreldre som ikke evner å sette barnet i fokus og generelt dårlig samspill i familien var høyrisikofaktorer som potensielt sett kunne skyve ungdommen lengre ut i en radikaliseringsprosess. Om foreldre ikke er til stede for barna følelsesmessig, så kan dette påvirke et den psykiske helsen til et barn (Møller, 2018, s. 13). Om foreldre ikke har kapasitet så kan dette resultere i at omgivelsene rundt barnet får en større innvirkning på vedkommende. Dårlig psykiske helse betyr ikke automatisk at det er årsaken til radikalisering og voldelig ekstremisme.

Som Bjørgo & Carlsson (2005) har sett på så har mange unge medlemmer i ekstremistiske miljøer hatt mindre bra forhold til sine respektive familier, hvorpå denne manglede følelsen av familietilhørighet kan være med på å forsterke følelsen av tilhørighet og tilknytning til miljøet. Det fremkommer også som nevnt fra Hoeve et al. (2008) at sjansen for avvikende atferd øker når det blant annet ikke er å oppdrive støtte og veiledning fra foreldre.

I kriminologiens verden så er formålet å prøve å forklare hvorfor kriminalitet og lovbrudd begås, og dette sett opp imot individet selv (Hauge, 2001, s. 14). Hvilke miljøer, systemer og prosesser er det som påvirket et individ til å begå kriminalitet? Det er fra kriminologien side vanskelig å stadfeste at det finnes en sammenheng mellom nevnte faktorer når det kommer til kriminalitet, oppvekst og psykisk helse. Førde & Andersen (2018, s.33) understreker at det ikke er unormalt at soloaktører har dårlig psykisk helse, herunder med vanskelig barndom og sosial isolasjon. Likevel er det flere faktorer som potensielt sett kan bidra til at risikoen øker for

kriminell atferd. Turbulente familieforhold, kriminelle familiemedlemmer, hard foreldreveiledning og mangel på støtte og veiledning er faktorer som øker sjansen for at barn og unge utvikler avvikende atferd (Hoeve et al., 2008).

Guittet & Ragazzi (2014) poengterte også at ustabile familieforhold kan resultere i en forsterket radikaliseringsprosess. Foreldre som av ulike årsaker ikke er tilgjengelig for barna sine, kan resultere i at de går glipp av eventuelle faresignaler fra deres barn. Barn i verdens land vokser opp med ulike oppvekstvilkår, noe som gjør at forutsetningen for hvilket forhold barn og foreldre får til hverandre, ikke kan sammenlignes. Svarene fra informantene viser at foreldres rolle kan ha stor betydning for at radikaliseringsprosessen stoppes og/eller at vedkommende kommer seg ut av et ekstremistisk miljø, men også at foreldrene kan bidra til at barnet blir radikalisert. Gielen (2008) viste til at mennesker i de høyreekstrene miljøene ofte viste tendens til å ha ervervet de samme fremmedfiendtlige synene som deres foreldre. Van Donselaar (2005) har sett på akkurat det samme.

En mentor som jobber sammen med SLT-koordinator 1, var i sine yngre dager i ferd med å bli overbevist om ekstremistisk tankegang. Det som gjorde at kollegaen kom seg ut av «mørket», var blant annet den enorme støtten fra sine foreldre. Alle kjente i nettverket til mentoren stakk av da de fikk høre hvilke ytringer og meninger han hadde fått. Ifølge mentoren så ble tilknytningen til det ekstremistiske miljøet forsterket av at vennene plutselig forsvant, og at han ble ekskludert fra sosiale tilstelninger fra vennekretsen. Den sosiale kontrollen, omsorgen, tålmodigheten og foreldre som ikke skøyv ham unna, var en del av oppskriften for at han kom seg ut av miljøet.

«Det som rørte meg var da han fortalte om 30-årsdagen som foreldrene hadde stelt i stand for ham, hvor alle barndomsvennene var til stede. Dette var i prosessen med å trekke seg ut av det ekstremistiske miljøet. For meg så forteller det om tålmodige og støttende foreldre, og hvilken betydning foreldre kan ha» SLT-koordinator 1.

Som tidligere nevnt fra teorien så poengterer Ellefsen & Sandberg (2022, s.3) at familie har en stor rolle når det kommer til at mennesker avradikaliseres og løsriver seg fra ekstremistiske miljøer. Når mennesker velger å forlate ekstreme miljøer, så er det veldig bra med en støttende familie som kan være der for dem og utfordre til å tenke nytt. Ifølge den nevnte studien fra Nederland så hadde foreldrene ifølge ekstremistene en avgjørende rolle i

radikaliseringsprosessen, i tillegg til at foreldrene hadde mulighet til å påvirke prosessen, selv om de ikke var den avgjørende årsaken for at avradikaliseringsprosessen startet.

Det er ikke mulig å måle hvilken betydning foreldres rolle har i barn og unges liv, og heller ikke opp imot det å forebygge radikalisering og voldelig ekstremisme. Hvilke årsaker som gjør at ungdom radikaliseres er svært individuelt, hvorpå årsaken til en person ikke nødvendigvis trenger å være årsaksforklaringen til en annen. Sosial tilhørighet er en faktor som kan øke sannsynligheten for at mennesker tilslutter seg ekstreme miljøer.

4.2 Hvordan opplever tjenesteapparatet rundt radikalisert ungdom at foreldrenes kunnskap om radikalisering og voldelig ekstremisme er?

Samtlige informanter var enige i at kunnskapsnivået om radikalisering og voldelig ekstremisme var lavt blant foreldrene. En av informantene fortalte at kunnskapen om radikalisering og voldelig ekstremisme var «ikke eksisterende». Dette gjaldt for øvrig hele Norges befolkning, og ikke kun foreldre. Den lille kunnskapen som foreldrene hadde tilegnet seg var gjennomgående ervervet fra det de hadde lest i media eller sett i dagsaktuelle serier. Radikaliseringskontakt 1 har de siste årene erfart at det har vært en økning blant innmeldte bekymringsmeldinger som ikke har noe med radikalisering og voldelig ekstremisme og gjøre, men som blir forvekslet med barn og ungdom som eksempelvis kan være veldig troende.

«Jeg tror at kompetanse om radikalisering og voldelig ekstremisme er ikke-eksisterende, med mindre det er foreldre som arbeider i yrker som gjør at man kan bli eksponert for det. Jeg hadde en mor som spurte meg om IS var radikalisering». SLT-koordinator 2

Ifølge Radikaliseringskontakt så hadde vedkommende kun erfart at foreldre med utlandsopprinnelse hadde noe eller mer enn gjennomsnittet kjennskap til ekstremistiske grupper og miljøer. Dette var vel og merke ekstremistiske grupper fra deres respektive hjemland som de hadde kjennskap til. Disse foreldrene hadde likevel ikke noen nevneverdig kunnskap om radikaliseringsprosessen og bekymringstegn knyttet til det.

Det blir påpekt fra barnevern Utekontakt 1 at man ikke må sette for store krav til hva man kan forvente av foreldre: *«Foreldrene skal være omsorgspersoner. De skal ikke være fagpersonell som skal vite om alle bekymringstegnene knyttet til rus, ekstremisme, kriminelle miljøer etc»*

Det understrekes fra Utekontakt 1 at foreldre ikke skal måtte føle på forventningen fra samfunnet at de må vite om alle risikofaktorer tilknyttet de ulike kriminelle forholdene. Sett bort i fra kunnskap om radikaliserings og voldelig ekstremisme, så nevner SLT-koordinator 2 og begge radikaliseringskontaktene at det generelt er lav kunnskap om barn og unges utvikling, og hvilken atferd som man bør være bekymret for. For foreldre så kan det være utfordrende å vite om barnet sine personlige forandringer er et resultat av at barnet er i en fase og eksperimenterer eller om det er mer alvorlige årsaker som har resultert i endringen. Regjeringens strategi for foreldrestøtte (2018) fremhever foreldre og families viktige rolle i det forebyggende arbeidet, samtidig som at de setter søkelys på utfordringen med å fange opp bekymringstegn.

«Jeg opplever at det kan være mye engasjement hos foreldrene, men at de nødvendigvis ikke sitter på kunnskapen. Jeg opplever egentlig at foreldrene mangler litt kunnskap om ungdomsverden som eksisterer i dag» Barnevern 2.

SLT-koordinator 1 følger opp med å si: *«Jeg leste i kommentarfeltet på Facebook tilknyttet en dokumentar på NRK som handlet om Manshaus. Stemoren til Manshaus fortalte om bekymringstegnene som de ikke reagerte på. Det var ikke mye hyggelig som ble skrevet. Det var mange foreldre der som mente at de kjente barna sine såpass godt at de hadde sett bekymringstegnene. Jeg skulle likt og sett om det faktisk var tilfellet – for det tror jeg ikke».*

De få gangene barnevern 1 har vært bekymret for radikaliserings så har det hatt å gjøre med ungdommer med muslimsk bakgrunn og IS. Utfordringen har vært kommunikasjonen med foreldrene da de har snakket dårlig norsk og engelsk. Det er derfor uvisst hvilken kompetanse foreldrene sitter på om radikaliserings og voldelig ekstremisme. Flere av informantene forteller at språkbarrieren har gjort det utfordrende med å si noe om hvilket kunnskapsnivå utenlandske foreldre sitter med. De gangene de har fått kartlagt kompetansegrunnlaget til foreldrene så har det vært på bakgrunn av bruken av tolk i samtalen.

SLT-koordinator 2 poengterte viktigheten med informasjon og kunnskap slik at foreldrene har et handlingsverktøy å jobbe ut ifra. Handlingsverktøyet vil hjelpe foreldrene med å forstå hvilke bekymringstegn de skal være observante etter, hvem de skal kontakte når de står i en situasjon hvor de er bekymret og ikke minst når man må ta kontakt med noen vedrørende sine bekymringer. Hun trodde derimot ikke at det var foreldrenes kompetanse og kunnskap om

radikalisering og voldelig ekstremisme som var medvirkende til å snu en eventuell radikaliseringsprosess til ungdommen. Det var det i så fall foreldrenes tilstedeværelse og emosjonelle støtte som gjorde.

«Jeg fikk vite på et samrådsmøte av radikaliseringskontakten for kommunen at en gutt hadde skrevet på et forum at han skulle gjennomføre en skoleskyting. Politiet hadde vært i kontakt med moren, men de ønsket at jeg skulle ha den videre oppfølgingen med henne. Moren gråt i det samtalen startet. Hun sa at hun visste. Hun visste, men hun fortrenget det i frykt for at sønnen hennes var en annen enn den hun kjente. Hun hadde sett mye ekstreme ting i loggen på sønnens stasjonære PC som ikke var greit. Likevel så lukket hun øynene i håp om at det skulle gå bort av seg selv». SLT-koordinator 2

En utfordring som flere av informantene poengterer er foreldrenes høye terskel for å melde ifra om bekymring om deres barn til andre. Både utekontakten, barnevernet og SLT-koordinator sa at de trodde foreldrene visste mer enn de gav uttrykk for. De følte at foreldrene hadde tankegangen om at «det gjelder ikke mitt barn» eller som SLT-koordinator 1 sa: *«Mange sitter nok stille i båten, i håp om at bekymringen deres vil gå over av seg selv».* Radikaliseringskontakt 1 opplevde at flere foreldre stakk hodet i sanden når de fikk vite om bekymringene for radikalisering. Dette gjaldt ikke bare radikalisering og voldelig ekstremisme, men også andre atferdsproblemer som rus eller voldelig atferd.

Radikaliseringskontakt 2 mente at mange foreldre rett og slett ikke var klar over barnet deres sin radikaliseringsprosess: *«Litt fjåsete sagt kanskje, men for mange foreldre så kommer nyheten om barnet deres sin radikaliseringsprosess som julekvelden på kjerringa».* Dette er noe som Ellefsen & Sandberg (2022, s. 3) uttrykte. Svarene fra informantene viser at det ikke nødvendigvis trenger å være mangel på kompetanse som gjør at de ikke melder ifra om deres bekymringer. I denne studien svarte blant annet en av informantene at en mor hadde fortrenget varselsignalene, og håpet at problemet skulle gå bort av seg selv, mens en annen informant fortalte at foreldrene forklarte bort bekymringen som de hadde om sønnens holdninger og meninger. Lærere, politi og andre ansatte i førstelinjes-arbeid blir drillet til å gripe inn og håndtere situasjonen dersom barn kommer med hatefulle ytringer eller støtter opp om ekstremistiske ideologier.

For foreldre så ser det ut til at det sitter litt lengre inne, hvorpå blant annet frykten for straff fra politiet og frykten for å miste tillitten til barnet blir nevnt som noen årsaker for at de ikke kontakter noen instanser. Dette ble fremhevet i teoridelen av Ellefsen & Sandberg (2022, s. 16). Er foreldre i tillegg usikre på om bekymringen de har om sitt barn faktisk er reelt, så er nok sannsynligheten mye lavere for at de tar kontakt med hjelpeinstanser. Om foreldre har en bekymring for at barnet er i en radikaliseringsprosess, skal frykten for at «hva hvis det kun er grunnløse bekymringer» gjøre at en ikke tar kontakt med hjelpeinstanser? På en annen side så kan kontakten fra politiet være den avgjørende årsaken til at noen velger å avbryte en radikaliseringsprosess, Dette har både skjedd ved at mennesker selv har vært i kontakt med politiet eller ved at en har vært vitne til politiets inngrep mot bekjente (Ellefsen & Sandberg, 2022, s. 12). Barnevern 2 er redd for at dersom man agerer for tidlig så kan det sette en merkelapp på ungdommen som gjør at en faktisk skyver dem inn i feil retning.

En gjenganger av svarene fra informantene er at foreldrene er usikre på hvilke apparater de skal kontakte når de sitter med en bekymring knyttet til radikalisering og voldelig ekstremisme. Utekontakt 2 tror det handler om usikkerhet knyttet til kunnskap om tematikken. Barnevern 1, SLT-koordinatorene og Radikaliseringkontakt 2 har en formening om at usikkerheten til foreldrene bunner i at de ikke «eier» rollen som forebyggingsaktør.

«Det har forekommet at foreldrene, egentlig i samtlige sakstyper, forventer at problemet blir fikset for de. Når det blir sagt at det er viktig at de er med i arbeidet, så blir de liksom sånn «hva er det egentlig jeg kan gjøre?»» Barnevern 1.

Det ble fremhevet av Ellefsen & Sandberg (2022, s. 3) at mange foreldre har vært uvitende til barna sin radikaliseringsprosess. I denne studien svarte blant annet Radikaliseringkontakt 2 at en mor hadde fortrenget varselsignalene, og håpet at problemet skulle gå bort av seg selv, mens SLT-koordinator 1 fortalte at foreldrene forklarte bort bekymringen som de hadde om sønnens holdninger og meninger. Van San, Sieckelinck & De Winter (2010) forklarer dette med «foreldreusikkerhet».

«Moren hadde nok med seg selv og sine psykiske problemer. Hun hadde ikke overskudd til å spørre om hjelp. Hun håpet derfor at sønnen bare var i en fase hvor han eksperimenterte, og at fasen kom til å bli kortvarig. Da hun skjønnte at det ikke var tilfellet, så lukket hun øynene»

Radikaliseringkontakt

2.

Dette går ut på at foreldre ikke vet hvordan de skal håndtere en potensiell radikaliseringsprosess av sine barn. Det ble fremhevet i boken «to søstre» til Åsne Seierstad at faren til jentene sa at de var blinde til radikaliseringsprosessen til jentene, da han trodde det ville gå over av seg selv (Seierstad, 2016, s. 473). Selv om boken er basert på journalistisk arbeid, så identifiserer boken utfordringer foreldre kan møte på med tanke på radikaliseringsprosessen og voldelig ekstremisme, samt hva og hvordan en skal håndtere bekymringene. Ifølge Møller (2018, s. 15) så kan enkelte risikofaktorer hos barn være observerbare, mens det i andre tilfeller ikke er tilfellet og en er avhengig av å måtte tolke signaler og tegn.

4.3 Hvilke utfordringer og erfaringer har tjenesteapparatet rundt radikalisert ungdom opplevd at det har vært i samarbeidet med foreldrene?

«Jeg fortalte faren at barnet hans hadde ropt rasistiske innhold til en mørkhudet unge i skolegården. Jeg gjenfortalte innholdet til ham. Faren stirret på meg og sa «og hva er problemet?» Radikaliseringskontakt 1.

Radikaliseringskontakt 2 opplevde at foreldre som forstod bekymringen var mer motivert for et samarbeid. Dette krevde derimot mye tid og energi for å få foreldrene til å virkelig forstå bekymringen. Radikaliseringskontakt 2 har ofte erfart at foreldre fraskriver bekymringen når ungen kommer med en forklaring. 5 av 8 informanter har opplevd å ikke få samtykke fra foreldrene til å kunne diskutere saken med andre instanser. Dette oppleves som vanskelig, og noe som kan gjøre at man ikke klarer å finne den beste løsningen for ungdommen.

«Noen samarbeid går bra når du har med foreldre som forstår bekymringen, mens andre foreldre er helt håpløse å samarbeide med. Du har liksom foreldre som er oppegående, mens andre foreldre som får ungene sine til å gjøre kriminelle handlinger som å selge hasj eller lar ungen vokse opp i ekstreme miljøer. At noen unger har overlevd og gjort det bra i livet er utrolig i noen tilfeller» Radikaliseringskontakt 2.

Radikaliseringskontakt 2 har hatt samtaler med flere hjemvendte fremmedkrigere og deres foreldre. Det er kun Radikaliseringskontakt 2 av informantene som har vært i kontakt med hjemvendte fremmedkrigere. Til slutt ble det ni samtaler med hjemvendte fremmedkrigere fra Syria. I samtalene som radikaliseringskontakt 2 hadde med de hjemvendte fremmedkrigerne så var samtlige unnvikende i forhold til hva de hadde gjort i Syria.

«De fleste har jo påstått at de har gjort sånne hyggelige ting, herunder laget mat og drevet med humanitær bistand. Vi vet jo at det ikke stemmer, selv om det i noen tilfeller har vært veldig vanskelig å verifisere hva de faktisk har gjort der nede» Radikaliseringskontakt 2. Foreldrene som Radikaliseringskontakt 2 har snakket med har sittet med samme opplevelse av hva deres respektive barn har gjort nede i Syria. Samtlige foreldre hadde fått oppdateringer fra deres barn hvorpå de fortalte om alt det gode humanitære arbeidet de gjorde i Syria. Foreldrene ville ikke tro at deres elskede barn hadde gjort skade på andre mennesker.

SLT-koordinator 2 har gjennomført flere undersøkelser over år med barn og unge i forhold til å undersøke ensomhet. I etterkant av undersøkelsene så har han vært ute i skoler og snakket med foreldre på nesten alle trinn om resultatene. Det har ikke vært så mye dialog under møtene av foreldrene, men i etterkant har SLT-koordinator 2 blitt kontaktet av fem-seks foreldre som har uttrykt deres bekymring. Foreldrene har nødvendigvis ikke vært veldig bekymret for sine barn, men deres barn har tilbrakt mye tid alene på deres rom foran PC-skjermen. Foreldrene har fått med seg at ensomhet i kombinasjon med mye tid på internett, kan være en utslagsgivende faktor for at mennesker kan bli radikalisert.

«Ensomhet er interessant i forhold til tematikken radikalisering og voldelig ekstremisme. Man er ensom og har opplevd det over tid, og plutselig får man noen venner. Da tar man nesten hva som helst. Man søker annerkjennelse, tillit og tilhørighet. Det gjelder også ved rus og andre små kriminelle atferd. Man tar den tilhørigheten der man får den i en sårbar ungdomstid» SLT-koordinator 2

SLT-koordinator har opplevd fra mange foreldre at de synes det er vanskelig å tolke endret atferd på barnet, og ikke minst skjønne om det er grunn til bekymring. I et tilfelle så hadde en sønn søkt opp nettsider som omhandlet høyreekstreme miljøer. Dette i tillegg til at søkeloggen viste at sønnen hadde søkt på det samme på YouTube. Foreldrene slo seg til ro med at det kun var fordi sønnen var nysgjerrig på det, da det hadde vært reportasje om Den nordiske motstandsbevegelsen og SIAN et par uker tidligere på Dagsrevyen. Sønnen som aldri ellers så på nyheter hadde tilfeldigvis sittet i stuen og trykket på telefonen da reportasjen gikk på TV-en. Sønnen hadde stilt foreldrene masse spørsmål om utlendinger, høyreekstreme grupper, og lignende. Foreldrene så ikke på spørsmålene som noe negativt.

De så på dette som noe positivt og tenkte at det var bra at sønnen på 16 år endelig begynte å bli litt samfunnsengasjert. Fire måneder senere ble foreldrene kontaktet av politiet, hvorpå de ble informert om at han var mistenkt for å planlegge skoleskyting med en fra Danmark. Alle informantene sier at det er gjennomgående i forebyggende arbeid at foreldrene sitter for lenge på bekymring.

«Vi har ikke kultur om å be om hjelp. Om det er hjelp fra barnevernet eller andre. Vi skal klare alt selv. Så lenge ungene noenlunde skjerper seg eller det ser ut som det blir bedre, så ber ikke foreldrene om hjelp. Jeg vet ikke om det eksempelvis kan være at foreldrene er redde for at de eller barna skal bli straffet av å be om hjelp. Redde for at barnevernet skal gjøre noe eller redd for at barnet skal bli straffet av politiet» SLT-koordinator 2.

Ifølge Radikaliseringskontakt 1 så strever foreldre med å vite hva de skal svare til ungdom som kommer med hatefulle ytringer: *«Det forekommer at foreldre ringer inn kun for å få fortalt ordrett hva de skal svare dersom barnet sier noe bekymringsverdig. Enkelte er så redde for å trække feil. Gjøre vondt verre liksom»*.

Faren ved å ikke ha en dialog med barnet er at det kan føre til at barnet muligens tenker at ens holdning, mening og oppførsel er akseptabel. Alle har hørt om ordtaket «den som tier, den samtykker». Selv om foreldre ikke sier ifra om at de er uenige i sine barns meninger, så kommer ikke den automatisk til anvendelse. Om ikke foreldre tør å invitere barnet til en diskusjon, i frykt for å skyve barnet lengre unna en, så blir ikke barnet utfordret på sitt moralske kompass og verdier.

I forkant av SIAN-demonstrasjoner så har mange av informantene vært i kontakt med foreldrene til ungdommer og unge voksne under 18 år. Mange av informantene har både vært i kontakt med foreldrene til ungdom og unge voksne som støtter SIAN, og på motsatt side som demonstrer mot SIAN. De fleste foreldrene skjønner hvorfor ungdommer og unge voksne ikke bør være på demonstrasjonene, mens andre ikke forstår det. De som ikke forstår har uttrykt at de synes det er bra at ungdommen er engasjert i samfunnsrelaterte spørsmål, samt at de mener at ungdommen er i sin fulle rett til å blant annet demonstrere mot SIAN og deres hatefulle utsagn.

«Faren ved at barn og unge møter opp på SIAN sine demonstrasjoner er at det kan provosere til vold, i tillegg til økt radikaliserings» Utekontakt 2.

Det var stor uenighet om foreldre skal handle på hver eneste mistanke de har eller bare når de er sikre i deres sak. Begge informantene fra Barnevernet og Utekontakt 2 mener at det er bedre å agere fem ganger for mye enn for lite. Det vil si at man må handle dersom man har mistanke. Resterende informanter mener at det blir som å rope «ulv, ulv», og at det kan ha motsatt effekt av ønsket oppnåelse.

Når det kommer til utfordringer knyttet til å identifisere bekymringstegn til personer som står i faresonen for å bli radikalisert, sier SLT-koordinator 2 at ekstrem positiv atferd også kan være en bekymringsmelding. Han hadde hatt en samtale med en ungdom som sleit med å finne sin plass på skolen. Det var ingen bekymringer i utgangspunktet, men heller en samtale for å finne fritidsaktiviteter som ungdommen kunne være med på, i håp om å finne vedkommende et nettverk. SLT-koordinator 2 ble slått av alle fremtidsplanene ungdommen hadde, og hans positive syn på livet. Kort tid etter samtalen deres så knivstikker ungdommen en tilfeldig person.

«Det eneste jeg klarte å tenke rett etter hendelsen var «hvordan er det mulig». Når en ungdom fremstår som veldig positiv, så har hvert fall ikke jeg tenkt at det har vært grunn til bekymring. Det har slått meg i ettertid. Det var en stor tankevekker» SLT-koordinator 2.

Det er kun radikaliseringskontakt 1 av informantene som har erfaringer med å samarbeide med foreldre som har tilhold i ekstreme miljøer. I informantens tilfelle var den ene forelderen medlem av den nordiske motstandsbevegelsen. Radikaliseringskontakten fortalte at det i utgangspunktet er vanskelig å samarbeide med foreldre som ikke helt ser bekymringen som de offentlige instansene har eller som nekter for å akseptere realiteten. Radicalisation Awareness network (RAN, 2019, s. 5) mener denne samhandlingen baserer seg på et paradoks for samarbeidsaktørene. Nettopp fordi at samarbeidsaktørene må respektere rollen som foreldrene har til barnet, samtidig som de må håndtere og respektere at foreldrene har ondsinnede meninger og holdninger. Samarbeidsaktørene må se forbi sistnevnte for å få foreldrene til å samarbeide om barnets beste.

SLT-koordinator 2 med begge radikaliseringskontaktene sier at de opplever utfordringer når det kommer til barn og ungdom som er på institusjon i deres kommune. Mye av grunnen til det er siden det er ungenes hjemkommune som har ansvar for dem. I tillegg er det ikke noe systematikk i å bli varslet hver gang det kommer barn og ungdom til de ulike institusjonene i kommunen. Radikaliseringskontakt 1 sier at de kun blir varslet dersom de havner i politiets søkelys. I følge informantene bidrar akkurat dette til at de mister oversikt over hvem som kan havne i utenforskap.

SLT-koordinator 2 sier at det er utfordrende å jobbe i flere arenaer samtidig. I det forebyggende arbeidet gir det mest effekt av å jobbe i hjemmet, skolen og på fritiden. *«Det er viktig med overlapping fra skole, til hjem og til fritidstilbud, sånn at det ikke blir «nei, dette er ikke mitt arbeidsområde så jeg kan ikke gjøre noe der». Vi må ha parallelle tiltak i flere arenaer. Vi må huske på at det er ungen som skal være i fokus»* Utekontakt 2.

Utekontakt 2 nevner at de fleste de er i kontakt med ikke går på skole, de har dårlige relasjoner i hjemmet, i tillegg til å ikke ha noe fritidstilbud. Utekontakt 2 opplever at de han har vært i kontakt med av barn og unge mangler gode forbilder i livet sitt. Dette støtter opp om forskningen til Bjørge & Carlsson (2005) som hevder at mange unge medlemmer i ekstremistiske miljøer mangler familietilhørighet, samt har mindre dårlige forhold til sine familier, og spesielt til fedre. Bigo et al., (2014) nevner som tidligere nevnt at ustabile familieforhold kan være med på å påvirke radikaliseringsprosessen. Barnevern 1 har erfart at barn som sliter har foreldre som er skilt, en av foreldrene har en eller flere psykiske lidelser og foreldrene har rusproblemer.

På spørsmål i intervjumalen om foreldrene har hatt mistanke om radikalisering og voldelig ekstremisme, svarer radikaliseringskontakt 2 *«ja, men vi ser at de ikke helt tørr å tenke tanken før de blir gjort kjent med vår bekymring. Magefølelsen er der, men det kommer ikke noe ut av magefølelsen»*.

Radikaliseringskontakt 2 hadde et eksempel om akkurat dette. Han fikk en telefon fra rektor på en videregående skole. Han fortalte at det hadde kommet en elev inn på hans sitt kontor og fortalt om bekymringer for lillebroren sine ekstreme meninger og holdninger. Eleven hadde sett en dokumentar om Phillip Manshaus, og tenkt at det var akkurat som å se lillebroren sin. Eleven hadde sagt i fra til sine foreldre om bekymringene, men disse bekymringene hadde blitt

avskrevet. Han ringte foreldrene og ba de om å komme til kontoret for et møte. Det som kom fram i var at foreldrene hadde snakket med hverandre om det kunne være at lillebroren hadde holdninger og meninger som ikke var greie.

Denne samtalen hadde de før storebroren fortalte om sine bekymringer. De hadde kommet fram til at lillebroren var i en periode som ville gå over. Han hadde jo vært i mange andre perioder tidligere, herunder å kle seg helt sort og høre på rockemusikk. Det som er litt spesielt er at en av foreldrene til guttene er journalist, hvorpå vedkommende har skrevet artikkel som omhandler dette temaet. Foreldrene samtykket til at det kunne gjennomføres samtaler med sønnen deres, samt samtaler med de. Bare noen timer før samtalen med foreldrene og sønnen skulle gjennomføres, så ringte faren og fortalte at de ikke så nødvendigheten med samtalen lengre. De hadde snakket med sønnen, og det hele var bare en stor misforståelse. Dette var tre dager etter førstekontakten med foreldrene.

Flere av informantene har lignede historier om foreldrene som etter at de har snakket med barnet kommer frem til konklusjonen om at det hele bare var en misforståelse. I følge flere av informantene så viser dette hvor naive foreldrene er, og hvor godtroende de er om deres barn. *«Det er den betingelsesløse kjærligheten til sine barn som gjør at foreldre velger å se gjennom fingrene sine. Foreldrene aksepterer barna sine på godt og vondt. Foreldre har godt av å se dokumentaren om Philip Manshaus hvor hans stemor forteller om bekymringstegnene»* Radikaliseringskontakt 2.

4.4 Hvilke utfordringer mener tjenesteapparatet rundt radikalisert ungdom at foreldrene står overfor i det forebyggende arbeidet, og hvilke tiltak tenker de må gjøres for å styrke foreldrenes kunnskap for å avdekke og forebygge radikalisering og voldelig ekstremisme?

For å styrke foreldres rolle i det forebyggende arbeidet så ble det nevnt fra samtlige informanter at det var viktig med kompetanse for å vite hvilke bekymringstegn man skal se være observante på. Informantene mente at foreldrene stod overfor flere utfordringer.

«La oss si at foreldrene får den kompetansen som en tenker at de behøver. Det betyr ikke at foreldrene automatisk blir handlekraftig og reagerer når de bør gjøre det» Utekontakt 1.

Selv om foreldrene ervervet seg kunnskap om risikofaktorer, så betyr det ikke nødvendigvis at foreldrene forstår at det er noe å agere på eller om de velger å avstå fra å gjøre noe. Utfordringen

som informantene er enige i er hvordan man skal klare å tilegne foreldrene den nødvendige kompetansen. Alle informantene nølte på spørsmålet om hvem som har ansvaret for å sørge for at foreldre har den nødvendige kompetansen. Det var uenighet om hvem som har ansvaret for å sørge for at foreldrene får den kunnskapen de har krav på. Kommunen med politiet var aktørene som ble nevnt flest ganger.

«Jeg føler det blir for enkelt å si at det er kommunenes ansvarsområdet, men det er kanskje kommunenes oppgave å sørge for at både vi og foreldrene får oppfølging i forhold til den nødvendige kompetansen?» Radikaliseringskontakt 2

Begge SLT-koordinatorene la ansvaret på seg selv og radikaliseringskontaktene. *«Ja greit, på papiret så er det sikkert kommunen sitt ansvar, men come one. Det er vi som arbeider med ungdom og forebygging som har de beste forutsetningene for å klare det»* SLT-koordinator 1.

SLT-koordinator 1 følger opp svaret med å si at det ofte er politiet som er ute på ungdom – og videregående skoler for å opplyse barn og unge om bl.a. narkotika, men både for å vise tilstedeværelse. På lik måte så bør radikaliseringskontakt sammen med SLT-koordinator i kommunen, diskutere hvordan de på samme måte skal klare å nå ut til foreldre. Alle foruten om to stykker endte opp med å svare at det er kommunen sitt ansvar. Det fremkommer i handlingsplanen for forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme at det er akkurat kommunene som skal besørge at det foreligger et planverk å forholde seg til når det kommer til tematikken, og ikke minst tiltak som kan benyttes av (Justis – og beredskapsdepartementet, 2016).

Radikaliseringskontakt 2 og utekontakt 1 mente at det er foreldrenes ansvar, men at det var kommunens ansvar og legge til rette slik at foreldrene har de beste forutsetningene for å kunne tilegne seg kompetansen. Kommunen må sørge for at det finnes arenaer hvor foreldrene kan tilegne seg kunnskapen fra, men til syvende og sist så er det foreldrenes sitt ansvar å stille opp på slike møter, være nysgjerrig og søke på internett om det er noe de lurer på.

Når det kom til hva slags tiltak kommunen måtte sette i gang for å øke foreldrenes kompetanse var det ingen som hadde noe godt svar. I kommunen hvor radikaliseringskontakt 2 jobber så hadde kommunen invitert befolkningen til et møte på biblioteket. Møtet handlet om hvordan kommunen med skole, barnevern, politi og andre instanser skulle arbeide for å forebygge rus,

gjengkriminalitet og utenforskap. Et av temaene på møtet vart radikaliserings og voldelig ekstremisme. Møtet var for ansatte i førstelinje, men de hadde også invitert foreldre til barn som gikk på ungdom- og videregående skole på Teams. Det var mulighet for at oppmøtte på Teams kunne stille spørsmål i chatten. Dette hadde vært en kjempesuksess med flere hundre oppmøtte på Teams. Radikaliseringskontakt 2 er overbevist om at hvis man hadde invitert foreldre til et fysisk oppmøte, så hadde tilnærmet ingen møtt opp.

Radikaliseringskontakt 2 var overbevist om at hvis man hadde invitert foreldre til et fysisk oppmøte, så hadde tilnærmet ingen møtt opp. Inviteres det til Teams-møte så er det nok flere som har anledning til å møte, men spørsmålet man må stille seg er om folk faktisk følger med. Det vil være utrolig tidskrevende uavhengig av hvilken aktør det er snakk om, å skulle møtt opp på alle foreldremøter i alle skoletrinn hvert år i alle skoler i kommunen. Det vil være urealistisk i det hele tatt å sette slike krav.

Det som vil være mindre tidskrevende er å gjennomføre et møte for alle klassetrinn på en skole på samme tid. Når det er gjennomført, så kan det koordineres slik at det kun eksempelvis er 8. trinn sine foreldre som det skal avholdes møte for. Dette vil være enklere for mindre plasser å gjennomføre, enn storbyer som Oslo, Bergen og Trondheim. Om dette er den beste måten for å sørge for at foreldrene har den kunnskapen som trengs for å oppdage og verifisere radikaliserings og voldelig ekstremisme, er ikke sikkert. En måte som kan være aktuell for å nå ut til foreldre på, er sosiale medier.

I den nevnte kvalitative studien fra Nederland, hvorpå 11 tidligere ekstremister og deres familiemedlemmer medvirket i, så var det ifølge dem vanskelig for foreldre å få med seg radikaliseringsprosessen, i tillegg til at det var vanskelig for foreldre å gripe inn i en prosess når barnet allerede var blitt radikalisert (Sikkensa et al., 2017, s. 207).

Radikaliseringskontakt 2 mener man problematiserer hvordan foreldre skal arbeide for å forebygge radikaliserings. *«Det er egentlig ikke noe stor forskjell på hvordan foreldre skal angripe situasjon med radikaliserings, rus, voldelig atferd og andre utfordringer tilknyttet kriminalitet. Det handler om å tørre å spørre. Tørre å utfordre barnet med å ta diskusjonen om deres holdninger og meninger.* Radikaliseringskontakt 2

Sikkensa et al. (2017, s.1) poengterer at det foreldrene har behov for mer kunnskap om de ulike ideologiene, og verktøy for å vite hvordan man skal håndtere barne sin radikaliseringsprosess. Bjørge & Hogan (2009) støtter opp om det informantene sier om at det er behov for økt kunnskap blant foreldrene. Ved økt kunnskap om radikaliseringsprosessen, så er foreldrene i en situasjon hvor de har større grunnlag til å kunne gjenkjenne faresignalene og ikke minst være i stand til å påvirke avradikaliseringsprosessen. Dette hevder Bjørge & Horgan (2009): «*By improving contact between parent and child, the parent may be able to influence the de-radicalization process*».

Går foreldrene for «hardt» ut mot barna så kan det resultere i at foreldrenes rolle i det forebyggende arbeid blir ikke-eksisterende. Foreldre må selv om de er uenig i synspunktene til barnet, invitere til diskusjon. Om foreldre viker unna å snakke med barnet så mister de muligheten til å prøve å gjøre noe med holdningene og meningene til barnet. Bjørge (2011, s. 206) understreker at det er en måte å skape normdannelse mot aksept av terror og vold, herunder ved å «*reducere radikaliserings ved å forsterke motforestillinger og normative barrierer mot bruk av vold og terrorisme; fjerne unnskylldninger og rettferdiggjøring*».

Verden er ikke slik at alle mennesker fra barndommen av blir oppfostret til å behandle andre mennesker med respekt. Likevel så kan man si at de aller fleste nettopp blir det. Vi mennesker har et moralsk kompass som veileder oss gjennom livet i forhold til hva som er rett og galt. Det moralske kompasset gjør at det vil være helt utelukket for mange mennesker å utøve vold mot andre. I hvert fall med den hensikt å oppnå politiske mål. Når mennesker av ulike årsaker bryter denne barrieren, så er det viktig at foreldre er der for å forme tilbake de gode verdiene og holdningene. Bjørge (2011, s. 26) understreker at bl.a. foreldre har hovedrollen i å gi barn moralske gode verdier og holdninger.

«*Det må tilstrebes at hjemmet blir en trygg arena hvor ubehagelige samtaler kan snakkes om, slik at barn kan bli veiledet*» Utekontakt 1.

I kommunen til SLT-koordinator 2 har de inntil nylig utdannet ti mentorer. Til høsten skal det utdannes ytterligere to til. Mentorene skal jobbe opp imot utsatte barn og unge. De er ikke mentorer som kun skal jobbe for å avverge radikaliserings og voldelig ekstremisme. SLT-koordinator 2 er sikker på at dersom man jobber bredt så vil man også sannsynligvis komme i kontakt med de som står i fare for å bli radikalisert. Disse mentorene er tilknyttet ulike

fritidsorganisasjoner og – aktiviteter. Mentorene har fått tildelt ulike barn og unge som man er bekymret for. Dette må ungdommen selvfølgelig samtykke til. I tillegg så har samtlige barn og unge som følges opp av mentor samtykket til at foreldrene holdes orientert. SLT-koordinator 2 er sikker på at dette er et tiltak som vil bidra til bedre informasjonsflyt mellom foreldre og de ulike aktuelle samarbeidsaktørene, i tillegg til at det potensielt sett kan bli lettere å finne de rette tiltakene til vedkommende.

«Ved å holde foreldrene orientert underveis i oppfølgingen som barn og unge får av mentorene, så sørger en for at foreldrene automatisk får kunnskap om bekymringstegn, risiko – og beskyttelsesfaktorer og ikke minst handlingsverktøy. De får rett og slett en større forståelse»
SLT-koordinator 2.

Internett er, og vil forbli en utfordring for foreldre i alle årene som kommer. Selv om barn og unge ikke oppsøker spesifikke innhold på det store internett, så foreligger muligheten for at de kan bli utsatt for radikalt innhold. Øyvind Bugge Solheim som er forsker ved C-REX (Hagel, 2022) stiller spørsmål om hva som kommer først, herunder om det er det man leser på internett som bidrar til at en blir radikalisert eller om man allerede er radikal før en oppsøker innholdet på internett. Uansett hva som kommer først, så vil det være vanskelig for foreldre å ha 100 % innsyn i hva deres barn gjør på internett.

«For min del så synes jeg det er rart når foreldrene sier at dersom det hadde vært noe opplæring så hadde de gjenkjent faresignalene til radikaliserings. Internett er som et åpent leksikon. Du kan søke etter hva som helst. Eksempelvis «hvordan sjekke lufttrykk til dekkene», «Tegn til radikaliserings» eller «bekymret for radikaliserings og voldelig ekstremisme». Så enkelt er det faktisk» Utekontakten 2.

Ved yngre barn så vil det være enklere å følge med på internetthistorikk og ikke minst sette føringer for hva som er greit å oppsøke på internett. Bjørge & Gjelsvik (2015, s. 168) nevner at foreldre bør kjenne til farene som kommer av internett, herunder manipulasjon. Selv om foreldre kjenner til hvilke risikoer for manipulasjon som finnes der, så betyr ikke nødvendigvis det at de automatisk klarer å fange opp eventuelle faresignaler. I den nevnte kvalitative studien fra Nederland, hvorpå 11 tidligere ekstremister og deres familiemedlemmer medvirket i, så var det ifølge dem vanskelig for foreldre å få med seg radikaliseringsprosessen, i tillegg til at det

var vanskelig for foreldre å gripe inn i en prosess når barnet allerede var blitt radikalisert (Sikkensa et al., 2017, s. 207).

Alzaghari & Reiss (2004) fremhever også foreldrenes utfordring med å fange opp faresignaler. Foreldrene har i samtaler uttrykt frykten for at dersom de tar feil av antagelsen om at deres barn er i en radikaliseringsprosess, så kan dette medføre at barnet kommer i politiets søkelys, redsel for at de ikke kommer seg inn i militæret eller andre studier hvorpå det kreves politiattest. Foreldrene har også uttrykt engstelse for at dersom antagelsene faktisk stemmer om at barnet er i en radikaliseringsprosess, så kan delingen av informasjonen resultere i at barnet tar avstand fra dem. Barneverninformant 1 har erfart nettopp dette, men ikke i tematikken om radikalisering og voldelig ekstremisme. Barn som støter bort foreldrene når de får vite at foreldrene har meldt ifra om bekymring om de.

Et annet moment for å styrke foreldrenes rolle er å tydeliggjøre enda bedre hvordan og hvor man skal melde inn bekymring om radikalisering. Det var en bred enighet fra informantenes side om at foreldrene sitter alt for lenge på bekymring, og det av ulike årsaker. Barnevern-, SLT-koordinator og Radikaliseringsinformantene har i samtaler med foreldre fått vite at redselen for konsekvens for deres barn er en av årsakene til at de ikke forteller om sine bekymringer eller utsetter i det lengste å fortelle om det. Dette støtter opp om forskningen til Ellefsen & Sandberg (2022) som hevder at foreldre frykter hvilke konsekvenser som kan gå utover deres barn om de tar kontakt med ulike hjelpeapparater.

Barnevern 2 tenker at foreldrene har en utfordring når det kommer til å «argumentere» mot barna sine hatefulle ytringer: *«Jeg synes selv det kan være vanskelig å svare ungdom når de sier noe som jeg ikke synes er greit.. eller la meg omformulere meg: når ungdom sier noe som vi som samfunn ikke synes er greit. Samtidig så må det være greit for foreldre å si «jeg hører hva du sier, men jeg er ikke enig i det du sier. Det må foreldre tørre å si, enn å bare sitte å nikke» Barnevern 2.*

Det er en vanskelig balansegang, hvorpå foreldrene fort kan ende opp med å skyve barnet enda lengre unna dem. Dersom barnet skyver foreldrene unna dem så mister foreldrene muligheten til å følge med på barnets omgangskrets, utvikling etc. Radikaliseringskontakt 1 understreker at foreldrene da mister innflytelse på barnet, samt at foreldrene også mister oversikt og innflytelse på selve radikaliseringsprosessen til barnet.

Radikaliseringkontakt 1 nevner to holdningskampanjer som politiet gjennomførte i det forebyggende øyemed, herunder «Kjernekar» og «Ikke alle hemmeligheter skal holdes», som kan være noe å gjøre for å få radikalisering og voldelig ekstremisme på agendaen.

«Det var to offentlige kampanjer som hadde økt fokus på et fokusområde på sosiale medier. Så vidt jeg husker, så fikk det uttelling. Disse kampanjene begynner å bli noen år gamle, men de viser hvor effektiv sosiale medier kan være for å nå ut til mennesker på. Dette er kanskje noe en skulle ha gjort med radikalisering og voldelig ekstremisme» Radikaliseringkontakt 1.

Ved søk på kampanjene var «ikke alle hemmeligheter skal holdes» en kampanje fra 2016 som handlet om økt fokus for at barn skulle tørre å stå fram og fortelle om seksuelle overgrep. Dette gjaldt for de som satt på informasjon om andre som hadde blitt utsatt for seksuelle overgrep og de som hadde blitt utsatt for seksuelle overgrep selv. Denne kampanjen besto av bl.a. en video som ble delt på sosiale medier, herunder Snapchat, Instagram og Facebook. Som et resultat av framgangsmåten på kampanjen så økte anmeldelsestallene betraktelig for seksuelle overgrep. Kampanjen nådde ut til 300,000 mennesker under 17 år (Politiet, 2017). Kjernekar var en handlingskampanje som var lansert av Kripos og Justis- og beredskapsdepartementet. Kampanjen hadde som formål å forebygge festrelaterte voldtekter. I 2012 var 40% av de anmeldte voldtektene til politiet festrelaterte. Kort fortalt så var budskapet i kampanjen at unge menn skulle passe på hverandre, se til at venner kommer seg trygt hjem, og ikke minst være kjernekaren som passer på kompisen som mister kontrollen over seg selv. Kampanjen som florerer på sosiale medier medførte også her en økning i antall anmeldelser som omhandlet voldtekter (Politiet, 2016, s. 5-6).

6.0 AVSLUTNING

6.1 Oppsummering og videre forskning

I denne oppgaven så har jeg forsøkt å ta for meg problemstillingen om hvilken rolle tjenesteapparatet rundt radikalisert ungdom anser at foreldre har for å forhindre og avverge radikalisering og voldelig ekstremisme. I den forbindelse så har jeg blant annet sett på hvilke bakenforliggende årsaker som kan være utslagsgivende til at barn og unge radikaliseres. I forlengelsen av det så har jeg belyst radikaliseringsprosessen, og sett på hvordan nevnte prosess påvirker holdninger og meninger til et menneske. I løpet av arbeidet med oppgaven så har jeg forstått at radikalisering og voldelig ekstremisme er et komplisert fenomen – mye mer

komplekst enn hva jeg trodde før jeg startet på oppgaven. Som med alt annet i denne verden, så vil fenomenet sammen med teknologien utvikle seg.

I denne studien var det kun åtte informanter som deltok. Deres svar og erfaringer er ikke nødvendigvis representativ for deres yrkesgrupper flest. Likevel så kan svarene være med på å kaste lys over et mulig behov. Svarene fra informantene viser det at det foreligger et behov for tydeligere retningslinjer for foreldre som opplever situasjoner som «hva gjør jeg hvis jeg bekymret for om barnet mitt er radikalisert». Det er ingen tvil om at foreldre trenger en bevisstgjøring om risiko – og beskyttelsesfaktorer, samt hva radikaliserings i verste fall kan føre til. Oppgaven viser at frykten for straffesanksjoner er en av årsakene til at foreldre ikke melder i fra om bekymringer. Det må ufarliggjøres å ta kontakt med hjelpeinstanser.

Arbeidet av denne oppgaven viser at det er behov for økt fokus på foreldres rolle og betydning i det forebyggende arbeidet med å forhindre radikalisering og voldelig ekstremisme. Foreldre og familie blir nevnt i samtlige handlingsplaner mot radikalisering og voldelig ekstremisme. Informantene i denne oppgaven fortalte om foreldre som ikke så på seg selv som en aktør i det forebyggende arbeidet og/eller ikke var klar over at de ble ansett som en aktør. Økt fokus for å bevisstgjøre foreldrene, og påminne de om deres viktige rolle som rollemodell og som nærmeste pårørende. For det er nemlig i hjem at det forebyggende arbeid starter. Om ikke foreldre er klar over det eller ønsker å ta det innover seg, så havner en bakpå fra start av. For det er i følge Harris-Hogan (2014) og informantene, familiemedlemmer som har best forutsetning til å oppdage endringer hos ungdommene i god tid før eventuelle voldelige handlinger skjer.

Oppgaven har tydeliggjort behovet for mer kunnskap om risiko- og beskyttelsesfaktorer, og om fenomenet radikalisering og voldelig ekstremisme til foreldre. Utfordringen er hvorvidt en skal klare å implementere det til samtlige foreldre i hele Norges land. Det må sees nærmere på hvilke møtearenaer det er naturlig å snakke om temaer som radikalisering og voldelig ekstremisme. Dette bør skje før krisen er ute slik at foreldre får muligheten til å bygge en bevissthet rundt tematikken og får kjennskap til hvilket handlingsrom de har å spille på.

For mange ungdom så har foreldre en stor rolle i deres liv når det kommer til veiledning og støtte. I de tilfeller så kan man si at foreldrene har en stor betydning. I de tilfeller hvor ungdommen har fraværende foresatte eller foreldre som selv har ekstreme holdninger og meninger, så vil jeg si at foreldrenes betydning forebygge radikalisering og voldelig

ekstremisme er helt fraværende. Da er det venner, nærmiljø og andre hjelpeinstanser som må redde dem. Det er derfor vanskelig å konkludere noe helt sikkert med to strek under svaret da det er mange faktorer som spiller inn, og hver eneste menneske er unik på hver sin måte. Det er av informantene lagt mest vekt på at foreldre har betydning for barn og unge i arbeidet med å forebygge og forhindre radikaliseringsprosessen og voldelig ekstremisme. Norge og verden forøvrig vil aldri klare å identifisere alle potensielle trusler mot samfunnet. Det betyr derimot ikke at vi som samfunn ikke skal gjøre det vi kan for å redusere denne faren.

Det ville vært interessant at den videre forskningen tok utgangspunkt i radikaliseringsprosessen og oppfattelse av foreldres rolle og betydning i både den eventuelle avradikaliseringssprosessen og/eller i radikaliseringsprosessen. Det hadde også vært interessant og tatt en nærmere titt på hjemmesituasjonen til ungdommen og deres relasjon til foreldrene, for å se om det kan ha en årsaksforklaring til radikaliseringsprosessen.

7.0 LITTERATURLISTE

Alzaghari, L., & Reiss, E. (2014). *Radikalisering blant unge muslimer i Norge - en antologi*.

Hentet fra:

<https://docplayer.me/7029805-Linda-alzaghari-ellen-reiss-radikalisering-blant-unge-muslimer-i-norge-en-antologi.html>

Arendt, H. (2017). *Makt og vold: tre essay*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.

Bakker, E. (2006). *Jihadi Terrorists in Europe. Their Characteristics and the Circumstances in which They Joined the Jihad: An Exploratory Study*. Netherlands Institute of International Relations. The Hague: Clingendael Institute.

Barne – og likestillingsdepartementet. (2018). *Trygge foreldre – trygge barn. Regjeringens strategi for foreldrestøtte*. Hentet fra:

https://www.regjeringen.no/contentassets/23fff4c08d0440ca84543ff74786c6a0/bld_foreldrestotte_strategi_21juni18.pdf

Barne-, ungdoms – og familiedirektoratet. (2019). *Barnevernets ansvar og organisering*. Hentet fra:

https://www.bufdir.no/Barnevern/Fagstotte/Samarbeid_mellom_helse_og_barnevern/Tilbud_og_tjenester/Barnevernets_organisering/

Berntzen, L.E. & Ravndal, J.A. (2021). *Perspectives on terrorism. Monster or Hero? Far-right Responses to Anders Behring Breivik and the July 22, 2011 Terrorist Attacks*. Hentet fra:

<https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/customsites/perspectives-on-terrorism/2021/issue-3/berntzen-and-ravndal.pdf>

Bigo, D., Bonelli, L., Guittet, E., & Ragazzi, F. (2014). *Preventing and countering youth radicalisation in the EU*. EU Parliament, Directorate General for Internal Policies, Civil Liberties, Justice and Home Affairs Committee

Bjørge, T. (2011): *Strategier for forebygging av terrorisme. Del I*. I: Bjørge, Tore (red.) & Tor-Geir Myhrer. *Forebygging av terrorisme og annen kriminalitet*. Oslo: PHS Forskning 2011 (1). Oslo: Politihøgskolen.

Bjørger, T. (2015). Forebygging av kriminalitet. Oslo: Universitetsforlaget.

Bjørger, T., & Carlsson, Y. (2005). *Early intervention with violent and racist youth groups*. Norsk Utenrikspolitisk Institutt

Bjørger, T. & Gjelsvik, I.M. (2015): *Forskning på forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme. En kunnskapsstatus*. PHS forskning 2015 (02). Oslo: Politihøgskolen.

Bjørger, T., & Horgan, J. (2009). *Leaving terrorism behind: individual and collective disengagement*. New York: Routledge.

Blaikie, N. (2010). *Designing social research*. 2nd Edition. Cambridge: Polity Press.

Borum, Randy. (2011b). Radicalization into violent extremism II: A review of conceptual models and empirical research. *Journal of Strategic Security*, 4(4), 3.

Bukve, O. (2016). Forstå, forklare, forandre: Om design av samfunnsvitenskapelige forskningsprosjekt. Oslo: Universitetsforlaget.

CERTA Intelligence & Security. (2016). «Modstandskraft mod radikaliserings og voldelig ekstremisme». Et eksplorativt studie af modstandskraft i udvalgte danske lokalmiljøer. TrygFonden smba. Hentet fra:
https://viden.sl.dk/media/5431/modstandskraft_mod_radikaliserings_og_voldelig_ekstremisme.pdf

Chaudhry, H.A. (2019). Internett og radikaliserings. Hvordan forebygges radikaliserings på internett i Norge. Masteroppgave i kunnskap, teknologi og samfunn.

Christmann, K. (2012). *Preventing Religious Radicalisation and Violent Extremism: A Systematic Review of the Research Evidence*: Youth Justice Board.

Lieberman, J. & Collins, S.C. (2008). Violent Islamist Extremism, The Internet, and the Homegrown Terrorist Threat. United States Senate Committee on Homeland Security and Governmental Affairs. Washington, DC: United States Senate. Hentet fra: https://fas.org/irp/congress/2008_rpt/violent.pdf.

Dalland, O. (2017). *Metode- og oppgaveskriving for studenter*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Edvinsen, Kjetil.(2009). *Ordenstjeneste*. Forlaget Vett & Viten

Edwardsen, M. (2022). *Jeg håper du er død*. Bergen: Vigemostad & Bjørke AS

Eiternes, T. K., & Fangen, K. (2002). *Bak nynazismen*. Oslo: J.W. Cappelens Forlag.

Ellefsen, R. & Sandberg, S. (2022). Everyday Prevention of Radicalization: The Impacts of Family, Peer, and Police Intervention. Hentet fra:

<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/1057610X.2022.2037185?needAccess=true>

Engen, O.A., Kruke B.I., Lindøe P.H., Olsen, K.H., Olsen O.E. & Pettersen K.A. (2016) *Perspektiver på samfunnssikkerhet*. Cappelen Damm akademisk. Oslo.

Everett, L.E. & Furseth, I. (2012). *Masteroppgaven: Hvordan begynne - og fullføre*. Oslo: Universitetsforlaget.

Fekjær, S.B. (2013). *Hvordan bli en lykkelig masterstudent?: Masteroppgavehåndbok*. Oslo: Gyldendal akademisk

Flyghed, J. (2003): ”*Den hotfulla säkerheten*” I: Laglöst land. Flyghed, J. og Hørnqvist, M. Stockholm, Ordfront

Førde, K.E. og Andersen, A.J. (2018). *Bekymringsarbeidet. Dilemmaer og muligheter i lokal forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme i Norge*. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. Rapport nr. 4 2018. Hentet fra:

https://www.nkvts.no/content/uploads/2019/01/NKVTS_rapport_4-18_Bekymringsarbeidet.pdf

Githens-Mazer, J., & Lambert, R. (2010). *Why conventional wisdom on radicalization fails: the persistence of a failed discourse*. International Affairs

Gielen, A.J. (2008). *Radicalisering en Identiteit. Radicale rechtse en moslimjongeren vergeleken*. Amsterdam: Aksant.

Gjelsvik, I.M. & Bjørge, T. (2018). *Politiets virkemidler og rolle i forebygging av høyreekstremisme*. I Bjørge, T. (red.), *Høyreekstremisme i Norge. Utviklingstrekk, konspirasjonsteorier og forebyggingsstrategier*. Politihøgskolen, Oslo. Hentet fra: <https://pfs.brage.unit.no/pfs-xmlui/bitstream/handle/11250/2568904/hoyreekstremisme.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Gule, L. (2012) *Ekstremismens kjennetegn, ansvar og motsvar*. Oslo: Spartacus

Gundhus, H., Egge, M., Strype, J., & Myhrer, T. (2008). *Modell for forebygging av kriminalitet?: Evaluering av Samordning av Lokale kriminalitetsforebyggende Tiltak (SLT)*. Oslo: PHS forskning - Politihøgskolen.

Hansen, S., Svendsen, C., Skille, Ø.B. & Døvik, O. (2017). *Nå marsjerer de i gatene igjen*. Hentet fra: <https://www.nrk.no/dokumentar/xl/na-marsjerer-de-i-gatene-igjen-1.13394305#authors-expand>

Hammer, J. (2021). *Terroristen Philip Manshaus' stemor advarer.- Ikke vent med å slå alarm*. Hentet fra: https://www.nrk.no/dokumentar/xl/terroristen-philip-manshaus_-stemor-advarer_-ikke-vent-med-a-sla-alarm-1.15538323

Hoeve, M., Blokland, A., Semon Dubas, J., Loeber, R., Gerris, J.R.M., & Van der Laan, P.H. (2008). *Trajectories of delinquency and parenting styles*. *Journal of Abnormal Child Psychology*

Holm-Nilsen, S. & Strand, T. (2019). *"Ambassadør: – Gjerningsmennene ble hjernevasket på en uke"*. NRK, 07.01.2019. Hentet fra: https://www.nrk.no/norge/ambassador_-gjerningsmennene-ble-hjernevasket-pa-enuke1.14369698.

Hopperstad, M.S. (2020). *Philip Manshaus (22) tiltalt for drap og terrorhandling*.

Hentet fra: <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/kJzpb9/philip-manshaus-22-tiltalt-for-drap-og-terrorhandling>

Ines Von Behr, Anaïs Reding, Charlie Edwards & Luke Gribbon. (2013). Radicalisation in the digital era. The use of the internet in 15 cases of terrorism and extremism. RAND Europe.

Hentet fra:

https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR400/RR453/RAND_RR453.pdf

Jacobsen, D.I. (2005). Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode. 2. Utgave. Høyskoleforlaget AS. Kristiansand, Norge.

Johannessen, A., Christoffersen, L., & Tufte, P. (2010). Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode. Oslo: Abstrakt

Johannessen, A., Tufte, P. A., & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. 5.utgave Oslo: abstrakt forlag.

Justis – og beredskapsdepartementet. (2014). Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme. Hentet fra:

https://www.regjeringen.no/contentassets/6d84d5d6c6df47b38f5e2b989347fc49/handlingsplan-mot-radikaliserings-og-voldelig-ekstremisme_2014.pdf

Justis – og beredskapsdepartementet (2015): Nasjonal veileder for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme. Hentet fra:

<https://www.regjeringen.no/no/sub/radikaliserings/veileder/veileder-som-pdf/id2405821/>

Justis – og beredskapsdepartementet. (2016). Barnevernets rolle i forebygging av radikaliserings. Hentet fra:

Hentet fra:

<https://www.regjeringen.no/no/sub/radikaliserings/veileder/bekymret/barnevern/id2401806/>

Justis – og beredskapsdepartementet. (2020). Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme. Hentet fra:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/a7b49e7bffae4130a8ab9d6c2036596a/handlingsplan-mot-radikalisering-og-voldelig-ekstremisme-2020-web.pdf>

Justis – og beredskapsdepartementet. (2016). *Radikaliseringsprosessen*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/nb/sub/radikalisering/veileder/begreper-ord-oguttrykk/radikaliseringstunnellen/id2399043/>

Justis – og beredskapsdepartementet. (2020). *Samfunnssikkerhet i en usikker verden*. (Meld.St.5 2020-2021). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/ba8d1c1470dd491f83c556e709b1cf06/no/pdfs/stm2020210005000dddpdfs.pdf>

Kriminalomsorgen. (2016). *Radikalisering og voldelig ekstremisme*. Håndbok for ansatte i kriminalomsorgen med særskilt fokus på håndtering i fengsel. Kriminalomsorgens høgskole og utdanningssenter KRUS. Lillestrøm

Koehler, D. (2014). *The Radikal Online: Individual Radicalization Processes and the Role of the Internet*. Hentet fra: <https://journals.sfu.ca/jd/index.php/jd/article/view/8/8>

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. 2.utgave. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. (3.utg.) Oslo: Gyldendal akademisk.

Liane, V. (2016). *FO-dagene: Exit ekstremisme*. Hentet fra: <https://fontene.no/nyheter/exit-ekstremisme-6.47.424723.70e6b94253>

Lie, E.M. (2015). *I forkant. Kriminalitetsforebyggende politiarbeid*. 2. utgave. Oslo: Gyldendal Akademisk

Lid, S. & Heierstad, G. (2019). *Forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme : norske handlemåter i møtet med terror*. Oslo: Gyldendal.

Lid, S., Winsvold, M., Søholt, S., Hansen, S.J., Heierstad, G. & Klausen, J.E. (2016). Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme – Hva er kommunenes rolle? By – og regionsforskningsinstituttet NIBR Høgskolen i Oslo og Akershus. Hentet fra: <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/5804/2016-12.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Linden, A. (2009). Besmet. Levensloper en motieven van extreem-rechtse activisten in Nederland (Doctoral dissertation). Vrije Universiteit, Amsterdam.

Lund, T. & Haugen, R. (2006). Forskningsprosessen. Oslo: Unipub.

Mahmood, R. & Jetter, M. (2020). Communications technology and terrorism. Journal of conflict resolution. Hentet fra: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0022002719843989>

Moghaddam, F. M. (2005). The Staircase to Terrorism: A Psychological Exploration. American Psychologist. Hentet fra: <http://fathalimoghaddam.com/wp-content/uploads/2013/10/1256627851.pdf>

Mordal, L., Afsharipour, N. & Engen, A. (2015). Arbeid for tilhørighet mot radikaliserings og ekstremisme. Hentet fra: <https://www.fvn.no/mening/i/J2VXR/arbeid-for-tilhoerighet-mot-radikaliserings-og-ekstremisme>

Nasser-Eddine, M., Garnham, B., Agostino, K. & Caluya, Gilbert. (2011). Countering Violent Extremism (CVE) Literature Review. I Counter Terrorism and Security Technology Centre Research Leader (Red.). Counter Terrorism and Security Technology Centre

Nilssen, V. (2012). Analyse i kvalitative studier. Den skrivende forskeren. Oslo: Universitetsforlaget.

Neumann, P.R. (2013). «The trouble with radicalization».

NOUS 1980:37. (1980). Oppsøkende barne- og ungdomsarbeid. Oslo: Universitetsforlaget.

NOU 1981:35. (1981). Politiets rolle i samfunnet: Delutredning 1. Oslo: Universitetsforlaget.

Pettersen, O.M. (2020). Kunnskapsgrunnlag – Oslostandard for oppsøkende arbeid med utsatt ungdom. Oslo kommune, Velferdsetaten.

Radicalisation Awareness Network. (2019). Children growing up in extremist families. RAN YF&C and RAN H&SC

Regjeringen. (2016). *Samfunnssikkerhetskjeden*. Hentet fra:
<https://www.regjeringen.no/no/tema/samfunnssikkerhet-og-beredskap/innsikt/samfunnssikkerhetskjeden/id2340021/>

Reiss, E. (2014). *Forebygging og avradikalisering – intervju med psykolog og voldsforsker Ragnhild Bjørnebekk. I Radikalisering blant unge muslimer i Norge – en antologi*. Oslo: Minotenk

Reiss, E. & Noor, L. (2018). *Radikalisering – fenomen og forebygging*. Forlag: Frekk forlag AS

Sageman, M. (2004). *Understanding terror networks*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press

Sarwar, S. & Jähren, A. (2014). PST: Samfunnet har gjort for lite for å hindre radikalisering. Hentet fra: <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/0m342/pst-samfunnet-har-gjort-for-lite-for-aa-hindre-radikalisering>

Schmid, A. P. (2004). Frameworks for Conceptualising Terrorism. *Terrorism and Political Violence*, 16:2. Hentet fra:
<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/09546550490483134>

Schmid, A.P. (2013) *Radicalisation, De-Radicalisation, Counter-Radicalisation: A Conceptual Discussion and Literature Review*. The International Centre for Counter-Terrorism, The Hague.

Schmid, A. P. and Jongman, A. J. (1988). *Political Terrorism: A New Guide to Actors, Authors, Concepts, Data Bases, Theories and Literature*. Amsterdam: Swidoc.

Sedgwick, M. (2010). «The Concept of Radicalization as a Source of Confusion».

Seierstad, Å. (2016). *To søstre*. Oslo: Kagge Forlag AS

Sekretariatet for konfliktrådene. (2021). *SLT-håndboken. Samordning av Lokale rus- og kriminalitetsforebyggende Tiltak*. Hentet fra: <https://konfliktraadet.no/wp-content/uploads/2021/06/SLT-handboken-juni-2021.pdf>

Sikkens, E., San, M.V, Sickelinck, S. & Winter, M.D. (2017). *Parental Influence on Radicalization and De-radicalization according to the Lived Experiences of Former Extremists and their Families*. Hentet fra: <https://journals.sfu.ca/jd/index.php/jd/article/view/115/96>

Shakar, M.A. (2018). *Hvordan forebygge radikalisering i skolen*. I Reiss, E & Noor, L. (Red.), *Radikalisering: fenomen og forebygging*. Oslo: Frekk forlag

START, National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism. (2016). *Global Terrorism Database*. Hentet fra: <https://www.start.umd.edu/gtd>

Stephens, W., Siecklinck, S. & Boutellier, H. (2019). *Preventing Violent Extremism: A Review of the Literature*. Hentet fra: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/1057610X.2018.1543144?needAccess=true>

St.prp. nr. 55. (2001-2002). *Gjennomføringsproposisjonen – utfyllende rammer for omleggingen av Forsvaret i perioden 2002-2005*. Oslo: Forsvarsdepartementet.

Thomsen, Margit F. (2012). *Afradikalisering - målrettet intervention, kort sammenfatning af danske piloterfaringer med afradikalisering og forebyggelse af ekstremisme (Sammenfatning) (1. oplag utg.)*.

Tjora, A. (2010). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Trondheim Kommune. (2018). Hvordan forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme. Veileder. Hentet fra: <https://www.qa.trondheim.kommune.no/globalassets/10-bilder-og-filer/08-organisasjon/felles-organisasjon/slt/veileder-oktober-2018.pdf>

Politiloven. (1995). *Lov om politiet*. LOV-1995-08-04-53.

Politiets Sikkerhetstjeneste. (2007). Trusselvurdering 2007. Hentet fra: <https://www.pst.no/alle-artikler/trusselvurderinger/trusselvurdering-2007/>

Politiets Sikkerhetstjeneste. (2016.) Temarapport: Hvilken bakgrunn har personer som frekventerer ekstreme islamistiske miljøer i Norge før de blir radikaliseret? Ekstern rapport. Hentet fra: https://www.pst.no/globalassets/artikler/utgivelser/norsk_radikaliseringssprosjektets-rapport_ugradert.pdf

Politiets Sikkerhetstjeneste. (2014). Åpen trusselvurdering 2014. Hentet fra: <https://www.pst.no/globalassets/artikler/trusselvurderinger/trusselvurdering-2014.pdf>

Politiets Sikkerhetstjeneste. (2021). Nasjonal trusselvurdering 2021. Hentet fra: https://www.pst.no/globalassets/artikler/trusselvurderinger/nasjonal-trusselvurdering-2021/ntv_2021_final_web_1802-1.pdf

Politiets sikkerhetstjeneste. (2022). Nasjonal trusselvurdering 2022. Hentet fra: <https://www.pst.no/globalassets/ntv/2022/nasjonal-trusselvurdering-2022-pa-norsk.pdf>

Postholm, M. B. (2010). Kvalitativ metode: en innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier. Oslo: Universitetsforlaget.

Rabasa, A., Pettyjohn, S.L., Ghez, J.J. & Boucek, C. (2010). Deradicalizing Islamist Extremists. National Security Research Division. Hentet fra: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2010/RAND_MG1053.pdf

Rambøll Management Consulting (2016) «Litteraturstudie om forebyggelse af radikaliserings i skoleregion». Hannemanns Alle 53. DK-2300 Copenhagen S.

Ringdal, K. (2013). Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode (3. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.

Ulstein, H. (2012). En sjeldent farlig mann. Hentet fra: <https://www.dagsavisen.no/kultur/2012/06/15/en-sjeldent-farlig-mann/>

Van Donselaar, J. (2005). Het Lonsdalevraagstuk. Leiden: Universiteit Leiden.

Van San, M., Sieckelinck, S., & De Winter, M. (2010). Idealen op drift: Een pedagogische kijk op radicaliserende jongeren. Amsterdam, The Netherlands: Boom Lemma.

Vestel, V. & Bakken, A. (2016). Holdninger til ekstremisme. Resultater fra Ung i Oslo 2015. Rapport nr. 4/16. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. Høgskolen i Oslo og Akershus. Hentet fra: <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/5098/web-NOVA-Rapport-4-2016-Holdninger-til-ekstremisme-med-omslag-ny.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Villalobos, R.I., Hansen, Å.K. & Håvarstein, E. (2020). Sian-aktivist melder seg ut: - Vil ikke være med på galskapen. Hentet fra: <https://www.nrk.no/rogaland/sian-aktivist-melder-seg-ut-kan-ikke-vaere-med-pa-galskapen-1.15290011>

Wahlin, L. (1999): Den rationella inbrottstjuven? Sociologiska institutionen, Lunds Universitetet.

Vedlegg 1: NSD-godkjenning

Vurdering

Referansenummer
995405

Type
Standard

Data
11.03.2022

Prosjekttittel
Masteroppgave

Behandlingsansvarlig institusjon
Nord Universitet / Fakultet for samfunnsvitenskap / Internasjonale relasjoner, nordområder og miljø

Prosjektansvarlig
Tanja Ellingsen

Student
Anja Gamst

Prosjektperiode
01.01.2022 - 15.05.2022

Kategorier personopplysninger
Alminnelige

[Meldeskjema](#)

Kommentar

OM VURDERINGEN

Personverntjenester har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket.

Personverntjenester har nå vurdert den planlagte behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at behandlingen er lovlig, hvis den gjennomføres slik den er beskrevet i meldeskjemaet med dialog og vedlegg.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 15.05.2022.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

TAUSHETSPLIKT

Deltagerne i prosjektet har taushetsplikt. Datainnsamlingen må gjennomføres uten at det fremkommer opplysninger som kan identifisere enkeltpersoner/-familier.

PERSONVERNPRINSIPPER

Personverntjenester vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen:

- om lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet.

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Personverntjenester vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

INTERVJUGUIDE

Kontaktetablering/innledendespørsmål

- Utdannelse
- Hvor lenge siden er det du var ferdig utdannet, og hvor lenge har du jobbet i din nåværende stilling
- Kurs/utdannelse om radikaliserings

Hoveddel

Kunnskap

- Hva er inntrykket ditt om kunnskapsnivået om radikaliserings og voldelig ekstremisme blant foreldre?
- Hvor har foreldrene kunnskapen om radikaliserings og voldelig ekstremisme fra?
- Hvilken kunnskap bør foreldre ha om radikaliserings og voldelig ekstremisme?
- Om det er mangel på kompetanse til foreldrene. Hvem er det som har ansvar for å øke kompetansen?
- Hva tenker du kan gjøres i det forebyggende arbeidet for å styrke kunnskapen til foreldrene?
- Hvilke arenaer tenker du en kan øke kunnskapen til foreldre i?
- Hvilke utfordringer tenker du at foreldre står overfor når det gjelder å klare å identifisere bekymringstegn til personer som står i faresonen for å bli radikalisert?

Rolle

- Hvilken rolle mener du foreldrene bør ha i det forebyggende arbeidet?
- Hvilken betydning er det foreldrenes rolle har i det forebyggende arbeidet?
- Har du tanker om hvordan man kan styrke foreldrenes rolle i arbeidet?

Samarbeid

- Hvordan er det du har kommet i kontakt med foreldrene? Er det via foreldrene selv eller andre samarbeidsaktører?
- Hvordan opplever du at terskelen for å melde i fra om bekymring fra foreldrene er?
- Hvordan opplever du samarbeidet generelt med foreldre?
- Hvilke utfordringer og erfaringer har du med å samarbeide med foreldre?

- Ved bekymring om radikaliserings av barnet, hvordan opplever du at foreldrene håndterer det?
- Hvordan opplever du at foreldrene er motiverte for et samarbeid?
- Opplever du at foreldrene viser forståelse for bekymringen om radikaliserings til barnet deres?
- Er det forskjell på samarbeid med foreldre som har ulike kulturer/religioner?
- Hvordan kan man styrke samarbeidet med foreldre?

Avslutningsvis

- Har du noe du ønsker å tilføye?
- Har du tilbakemeldinger på gjennomførelsen av intervjuet?

Samtykkeskjema: Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt vedørende masteroppgave

Bakgrunn og formål

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt. Dette skrivet vil gi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelsen vil innebære for deg. Jeg ønsker å undersøke hva slags rolle det er foreldre har i arbeidet med å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme. Den norske regjeringen har poengtert viktigheten med en bred innsats for å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme. I forlengelsen av det har ansatte i ulike stillingsfunksjoner blitt nevnt som svært viktig i det forebyggende arbeidet. Det samme sies det om foreldrenes rolle når barn og unge er i faresonen for å bli radikalisert.

Masteroppgaven tar jeg ved Universitet Nord, og det er de som er ansvarlig for prosjektet..

Problemstillingen for oppgaven er: *Hva er foreldres rolle i arbeidet med å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme?*

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

For å besvare problemstillingen så kommer oppgaven til å ta utgangspunkt i SalTo-koordinatorer i Oslo kommune. Derfor blir du kontaktet. Vi har allerede vært i kontakt med hverandre, hvorpå jeg har fortalt deg at jeg fant din kontaktinformasjon på Oslo kommunes sine hjemmesider.

Hva innebærer deltakelse i studiet?

Deltakelse i studien innebærer å delta i et intervju. Det vil bli stilt spørsmål rundt erfaringer og utfordringer ved bruken av foreldre i det forebyggende arbeidet mm. Intervjuene vil vare omlag i ca. 45 minutter. På grunn av den pågående Covid-19 situasjonen så kan det være at vi ikke får gjennomført fysiske intervju, og at intervjuet dermed vil foregå over teams/zoom ol. Om intervjuet foregår fysisk, så vil opplysningene fra intervjuet registreres på en diktafon. Er det over teams blir opplysningene fra intervjuet registrert på lyd-/videoopptak.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Opplysningene om deg vil bare brukes til formålene som er fortalt om i dette skrivet. Opplysningene behandles konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Alt av personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt, og det vil kun være jeg som har tilgang til personopplysningene og dine svar fra intervjuet, i tillegg til min veileder Tanja Ellingsen.

Intervjuet vil bli transkribert i etterkant. Når intervjuene er transkribert, så vil både intervjuet og det transkriberte materialet makuleres. Underveis i skrivingen av masteroppgaven, så vil lydopptakene være låst ned, og utilgjengelig for andre uvedkommende. I publikasjonen vil ikke informantene gjenkjennes, og det samme gjelder direkte identifiserende opplysninger. Studiet avsluttet 15.05.21. Studiet er meldt inn til Personvernombudet for forskning som behandler personopplysninger.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. På oppdrag fra Universitet Nord, har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitet Nord ved Tanja Ellingsen på mail: tanja.ellingsen@nord.no eller tlf.: 75517587 eller undertegnede på mail: anjagamst@hotmail.com.

- Vårt personvernombud: Toril Irene Kringen på mail: personvernombud@nord.no eller tlf.: 74 02 27 50.

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Anja Gamst

Samtykke til deltakelse i studiet

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet [*sett inn tittel*], og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

-----
(Signert av prosjektdeltaker, dato)